

OULU, Tuomiokirkkoa ympäröivät katualueet (OTYK-02)

Viemäröintiurakan konekaivun arkeologinen valvonta Kirkkokadulla,

Linnankadulla, Isokadulla ja Kajaaninkadulla

23.5. – 13.8.2002

Museovirasto

Rakennushistorian osasto

Marika Hyttinen 2003

ARKISTO- JA REKISTERITIEDOT

Kunta/kaupunki: Oulu, tuomiokirkkoa (tontti n:o 23) ympäröivät katualueet: Kirkkokatu, Kajaaninkatu, Linnankatu ja Isokatu

Tutkimuksen laatu: Konekaivauksella toteutetun viemäröintiurakan arkeologinen valvonta

Kohteen ajoitus: 1600– ja 1700-luku

Peruskarttalehti: PK 2444 09 Oulu (1999)

Peruskoordinaatit: x = 7213,980, y = 3428,320, z=7,0 – 8,0 m mpy

Maanomistaja: Oulun kaupunki

Tutkimuslaitos: Museovirasto, rakennushistorian osasto

Kaivausjohtaja: fil. yo. Marika Hyttinen

Kenttätyöaika: 23.5. – 13.8.2002

Tutkitun alueen laajuus: 390 m²

Tutkimusten kustantaja Oulun vesi

Kustannukset arviolta: n. 10 000 e

Löydöt: KM 2002062: 1-132, diaario 2.10.2002

Löytöjen säilytyspaikka: Kansallismuseo

Diapositiivit: MV:RHOA 125231:1-156

Kenttäkartat: 1 - 49, 57

Muut kartat: 50 - 56

Aikaisemmat kaivausaluetta koskevat tutkimukset:

Tutkimus	Johtaja	Vuosi	Raportin nimi	Tutkimuslaitos	Alkuperäinen Raportti
Kaivaus	Markku Mäki vuoti (1986) ja Katri-Maija Mäki vuoti (1987)	1990	Oulu, NMKY:n tontti n:o 24 1986-1987; Kaupunkiarkeologinen tutkimus	MV:RHO	Pohjois-Pohjanmaan museo(kartat Oulun yliopiston arkeologian laboratorio.

Kaivaus	Mika Sarkkinen & Aimo Kehusmaa	2002	Oulun tuomiokirkon kirkkotarhasta. Arkeologinen tutkimusker-tomus vuodelta 2002.	Pohjois-Pohjanmaan Museo	Pohjois-Pohjanmaan museo
Kaivaus	Aimo Kehusmaa	1996	Oulun tuomiokirkon kaivaus 1996	MV:RHO	MV:RHO
Arkeo-logiset pelastus-kaivauk-set	Mika Sarkkinen	2002	Oulun tuomiokirkon tontin kaivaukset 2002	MV:RHO	
Inventointi	Tiia Ikonen & Teemu Mökkönen	2002	Oulu – Uleåborg, Kaupunkiar-keologinen inventointi	MV:RHO	MV:RHO

Kirjallisuus:

Haggrén Georg 1994: Pikarit, ikkunat ja muut lasit. Helsingin porvarien haurasta ylellisyyttä ja arkiesineistöä. *Narinkka. Helsinki 1550-1640*. Helsingin kaupungin museo. Jyväskylä 1994. 282-310.

Halila, Aimo 1953: *Oulun kaupungin historia II. 1721-1809*. Oulu.

Hautala, Kustaa 1975: *Oulun kaupungin historia III. 1809-1856*. Oulu.

Lampinen Minna 2002: Jalkineet. *Sirpaleita suurvalta-ajan Helsingistä*. Toim. Marianna Niukkanen. Museovirasto. Hämeenlinna 2002.62-65.

Majantie Kirsi 2000: Kartanon eurooppalainen lämmitys – potti- ja renessanssikaakelilöydöt Laukossa. *Vesilahden Laukko. Linna, kartano, koti. Archaeologia Medii Aevi Finlandiae IV*. Kaarina 2000. 92-111.

Mellanen Jaana 2002: Hollantilaisia tupakkapiippuja. *Sirpaleita suurvalta-ajan Helsingistä*. Toim. Marianna Niukkanen. Museovirasto. Hämeenlinna 2002. 34-39.

Mäkivuoti, Markku 1991: Oulun NMKY:n korttelin kaupunkiarkeologinen tutkimus. *Faravid 14*. 23-45.

Niukkanen Marianna 1994: Renessanssi keittiössä. Vanhankaupungin keramiikka-astiat. *Narinkka. Helsinki 1550-1640*. Helsingin kaupungin museo. Jyväskylä 1994. 311-332.

Niukkanen Marianna 2002: Astioita porvarin ruokapöydästä. *Sirpaleita suurvalta-ajan Helsingistä*. Toim. Marianna Niukkanen. Museovirasto. Hämeenlinna 2002. 40-45.

Tourunen Auli 2002: Eläimet kaupungissa. *Sirpaleita suurvalta-ajan Helsingistä*. Toim. Marianna Niukkanen. Museovirasto. Hämeenlinna 2002. 46-51.

Vahtola, Jouko 1987: Oulun historia kaupungin perustamisesta isoonvihaan. *Valkean kaupungin vaiheet. Studia Historia Septentrionalia 13*. 79-99.

Virkkunen, A. H. 1953: *Oulun kaupungin historia I. Kaupungin alkuajoilta isonvihan loppuun*. Oulu.

Painamattomat lähteet:

Herva, Vesa-Pekka 2002. *Tornion kaupunkikaivaukset 2002*. Oulun yliopisto, Arkeologian laboratorio. Oulu 2002.

Ikonen, Tiia & Mökkönen, Teemu 2002: *Oulu – Uleåborg. Kaupunkiarkeologinen inventointi 2002*. MV:RHOA Helsinki.

Kehusmaa Aimo: *Oulun tuomiokirkon kaivaukset 1996*. Kaivauskertomus 24.3.1997. MV:RHOA. Helsinki.

Makkonen, Merja: *Pohjois-Suomen kaivausmateriaalien savipiippujen ajoittaminen ja tyyppittely*. Yleisen historian Pro gradu –työ. Oulun yliopisto. Historian laitos. 1991.

Kaivauskertomuksen sivumäärä: 1 - 41 + liitteet

Liitteet 1 - 6:

Liite 1 Karttaluettelo
Liite 2 Yhteysluettelo
Liite 3 Rakenneluettelo
Liite 4 Luuluettelo
Liite 5 Esinepiirroksien luettelo
Liite 6 Diapositiiviluettelo
Löytöluettelo

Dendrokronologisen ajoituksen tulos:

Liitetty mukaan erillisenä kertomuksena: Oulun kaupungintalon ja tuomiokirkon tonttien konekaivuussa esiin tulleiden puisten siltarakenteiden iänmääritys. dendrokronologiset ajoitukset FIO3101 ja F403102. Dendrokronologian laboratorion ajoitusseloste 217. Pentti Zetterberg. Joensuun yliopisto. 2003.

Kenttäkartat:

1 – 49, 57

Muut kartat:

Kartta 50: Kopio osasta maanmittari Claes Claessonin laatimasta kartasta Oulusta vuodelta 1651.

Kartta 51: Kopio osasta maanmittari Gustaf Ulstadiuksen vuosina 1680/90 laatimasta Oulun kartasta.

Kartta 52: Kopio osasta vuonna 1814 G.D. Andersin jäljentämästä Märten Hackzellin vuonna 1763 Oulusta laatimasta kartasta.

Kartta 53: Oulun nykyiselle asemakaavalle asemoitu Nikodemus Tessin Vanhemman kartta vuodelta 1649. Museovirasto/RHO. T. Ikonen ja T. Mökkönen 2002.

Kartta 54: Oulun nykyiselle asemakaavalle asemoitu Claes Claessonin kartta vuodelta 1651. Museovirasto/RHO. T. Ikonen ja T. Mökkönen 2002.

Kartta 55: Oulun nykyiselle asemakaavalle asemoitu kartta vuodelta 1705. Museovirasto/RHO. T. Ikonen ja T. Mökkönen 2002.

Kartta 56: Oulun nykyiselle asemakaavalle asemoitu Jakob Johan Wikarin kartta vuodelta 1748. Museovirasto/RHO. T. Ikonen ja T. Mökkönen 200

Alkuperäisen kaivauskertomuksen säilytyspaikka: Museovirasto,

Rakennushistorian osasto

Raportin kansikuva: Oulun tuomiokirkko kuvattuna länsilounaaseen. Dia n:o 125231:155. Kuvaaja: M. Hyttinen. MV: RHOA.

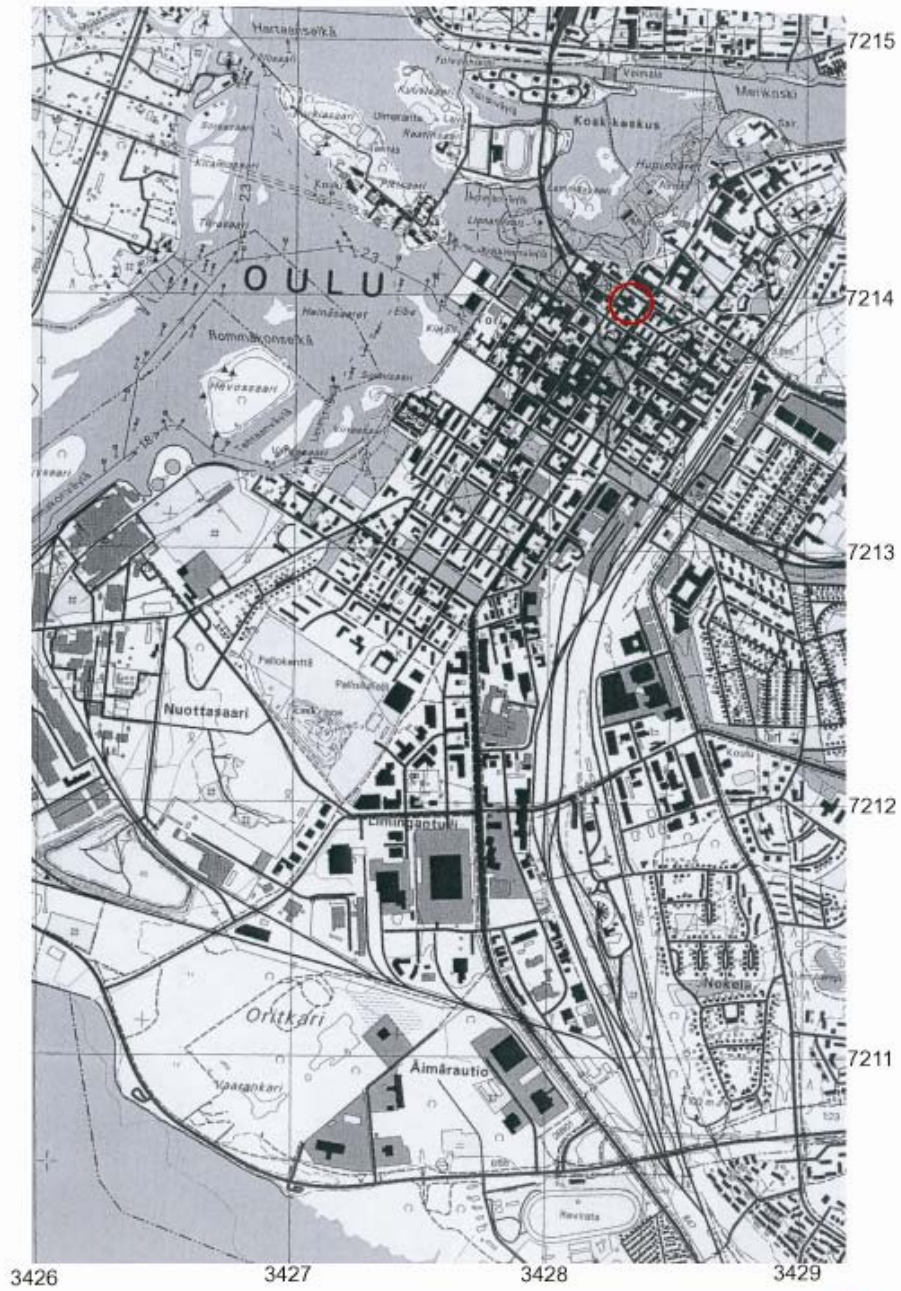
TIIVISTELMÄ TUTKIMUKSESTA JA TUTKIMUSTULOKSISTA

Kesällä 2002 suoritettiin Oulun tuomiokirkkoa ympäröivillä katualueilla viemärointiurakka, jota valvottiin arkeologisesti aikavälillä 23.5. – 13.8.2002. Tutkimusalueeseen kuului osia Kirkkokadusta, Linnankadusta, Isokadusta sekä Kajaaninkadusta. Kaikkiaan tutkittiin n. 400 m² suuruinen ala. Vanhojen karttojen perusteella alue on ollut jo 1600-luvun puolestavälistä lähtien asuinkorttelia. Näin ollen alueella voisi olla säilyneitä kulttuurikerroksia ja rakenteita. Arkeologinen valvonta katsottiin välttämättömäksi. Kenttätyöt suoritti yksi henkilö.

Alueelta kartoitettiin useita 1600- ja 1700-luvuille ajoittuvia rakenteita. Näistä mielenkiintoisimpina voidaan pitää Linnankadulle ja Isokadulle sijoittunutta puurakennetta, ns. katusiltaa sekä Isokadulla kulkenutta puuputkea, joka todennäköisesti liittyy Oulun kaupungin varhaiseen vesihuoltoon. Katusilta ajoittui dendrokronologisen iänmäärittämisen mukaan 1679/1680-luvulle. On kuitenkin todennäköistä, että rakenteessa on useita eri rakennusvaiheita päällekkäin. Puuputki, joka kulki katusillan alla, ajoittunee näin ollen myös 1600-luvulle. Kaikki kartoitetut rakennusten perustukset sijoituivat Isokadulle ja Kajaaninkadulle ja ne ajoittuivat 1600- ja 1700-luvuille löytöjensä (mm. rahalöydöt) perusteella.

Esinelöytöinä saatiin talteen punasavikeramiikkaa, fajanssia, liitupiipunvarren katkelmia, liitupiipun pesä, lasia, muutama raha sekä rakennuksiin liittyviä metalliesineitä kuten nautoja. Harvinaisempina esinelöytöinä voidaan pitää useita nahasta valmistettuja kengänpohjia ja –osia, puuesineitä (mm. puu/kimpiastian kansi), tuohiesineitä (mm. kaksi tuohikonttia) sekä kangasmytty. Kaikki orgaanisista materiaaleista valmistetut löydöt tulivat tutkimusalueella 1600- ja 1700-luvuilla sijainneiden kahden lampareen/vesijätön kerrostumista.

PERUSKARTTAOTE, PK 2444 09 OULU, Mk. 1:20 000

Tuiskimussue ympäristö

SISÄLLYSLUETTELO

SISÄLLYSLUETTELO	1
JOHDANTO	3
1. TUTKIMUSALUEEN HISTORIAA	4
1.1. Oulun kaupungin historiaa	4
1.2. Katujen historiaa	5
1.3. 1600- ja 1700-lukujen asuinrakennuksista	7
2. ALUEEN TUTKIMUSHISTORIASTA	7
3. KÄYTETYT TUTKIMUSMETELMÄT	8
3.1. Kaivannot, niiden kaivaminen ja täyttö	8
3.2. Menetelmät ja dokumentointi	9
3.3. Korkeusmittaukset ja koordinaatit	10
4. KIRKKOKADUN JA LINNANKADUN RISTEYS (tutkimusalue 1)	10
4.1. Yleistä tutkimusalueen 1 kaivannoista	11
4.2. Kulttuurikerrokset ja rakenteet	11
4.2.1. Kaivannot I, III ja IV	11
5. KIRKKOKATU (tutkimusalue 2)	12
5.1. Yleistä tutkimusalueen 2 kaivannoista	12
5.2. Kulttuurikerrokset ja rakenteet	13
5.2.1. Kaivanto V	13
5.2.2. Kaivanto VI ja VII	13
5.2.3. Kaivanto VIII	14
6. LINNANKATU (tutkimusalue 3)	15
6.1. Yleistä tutkimusalueen 3 kaivannoista	15
6.2. Kulttuurikerrokset ja rakenteet	16
6.2.1. Kaivanto II	16
6.2.2. Kaivanto IX	16
6.2.3. Kaivanto X	17
6.2.4. Kaivanto XI	17
6.2.5. Kaivanto XII	18
6.2.6. Kaivanto XIII	18
7. ISOKATU (tutkimusalue 4)	19
7.1. Yleistä tutkimusalueen 4 kaivannoista	20

7.2. Kulttuurikerrokset ja rakenteet	20
7.2.1. Kaivanto XIV	21
7.2.2. Kaivanto XV	22
7.2.3. Kaivanto XVI	22
7.2.4. Kaivanto XVII	23
7.2.5. Kaivanto XVIII	24
7.2.6. Kaivanto XIX	24
7.2.7. Kaivanto XX	25
8. ISOKADUN JA KAJAANINKADUN RISTEYS (tutkimusalue 5)	26
8.1. Yleistä tutkimusalueen 5 kaivannoista	26
8.2. Kulttuurikerrokset ja rakenteet	27
8.2.1. Kaivanto XXI	27
8.2.2. Kaivanto XXII	28
8.2.3. Kaivanto XXIII	28
8.2.4. Kaivanto XXIV	29
8.2.5. Kaivanto XXV	31
9. LINNANKADUN JA ISOKADUN RISTEYS (tutkimusalue 6)	31
9.1. Yleistä tutkimusalueen 6 kaivannoista	32
9.2. Kulttuurikerrokset ja rakenteet	33
9.2.1. Kaivanto XXVI	33
9.2.2. Kaivanto XXVII	33
9.2.3. Kaivanto XXVIII	34
10. ESINELÖYDÖISTÄ	34
11. YHTEENVETO	39
LIITTEET:	
	Liite 1 Karttaluettelo
	Liite 2 Yhteysluettelo
	Liite 3 Rakenneluettelo
	Liite 4 Luuluettelo
	Liite 5 Esinepiirrokset
	Liite 6 Diapositiiviluettelo
	Löytöluettelo
	Dendrokronologisen ajoituksen tulos
	Kenttäkartat: 1 – 49, 57
	Muut kartat: 50 - 56

JOHDANTO

Oulun vesi suoritti sadevesiviemärointiurakan Oulun kaupungin tuomiokirkkoa (tontti n:o 23) ympäröivillä katualueilla aikavälillä 2.5. – 30.8. 2002. Viemärointiurakka aloitettiin 2. toukokuuta, jolloin kaivettiin ensimmäiset kaivannot Kirkkokadun pohjoispäästä aina Kirkkokadun ja Linnankadun risteykseen saakka. Tuolloin kaivettiin yhteensä n. 83 m², joita ei valvottu arkeologisesti. Pohjois-Pohjanmaan maakuntamuseon tutkija Pasi Kovalaisen väliintulo keskeytti työt toukokuun loppupuolella. Oulun kaupungin varhaisimmat asuinkorttelit ovat sijainneet juuri kirkon ympärillä, joka taas on sijainnut lähes aina samalla paikalla. Varhaisen asutuksen sijainti käy ilmi alueesta säilyneiden 1600- ja 1700-ajoittuvien karttojen perusteella (ks. kartat 50-56). Voitiin siis olettaa, että myös kesällä 2002 kaivettavalta alueelta löytyisi tuhoutumattomia kulttuurikerroksia sekä historiallisen ajan jäänteitä, esim. katurakenteita sekä rakennusten pohjia. Museoviraston rakennushistorian osaston tutkija Marianna Niukkanen tarkasti paikan 21.5.2002, jonka tuloksena katsottiin alueen arkeologisen valvonnan olevan välttämätöntä. Töitä jatkettiin 23. toukokuuta, jolloin arkeologinen valvonta oli järjestetty.

Museoviraston rakennushistorian osasto palkkasi työhön yhden arkeologin, fil. yo Marika Hyttisen. M. Hyttinen valvoi yksin koko viemärointiurakan ja suoritti kaikki vaadittavat jälkityöt. Tutkimuksen rahoitti Oulun kaupungin vesi muinaismuistolain 15 § mukaan. Tarkoituksena oli dokumentoida ja saada kartalle kaikki mahdolliset esiin tulevat 1600-1800-luvuille ajoittuvat rakenteet. Erityisesti 1600- ja 1700-luvuille sijoittuvien muinaisjäänteiden kartoittaminen oli ensisijaisena tavoitteena. Kaikkiaan viemärointiurakan arkeologinen valvonta kesti 23.5. – 13.8.2002 välisen ajan eli n. 2,5 kuukautta.

Oulun veden urakassa laitettiin putkia ja asennettiin uusia viemäreitä seuraavilla katualueilla: Kirkkokadun ja Linnankadun risteys, Kirkkokatu (tuomiokirkon länsisivu), Kirkkokadun ja Kajaaninkadun risteys, Linnankatu (tuomiokirkon pohjoissivu), Linnankadun ja Isokadun risteys, Isokatu (tuomiokirkon itäisivu), sekä Isokadun ja Kajaaninkadun risteys. Kaikkiaan katualueilla kaivettiin n. 400 m², joita valvottiin arkeologisesti.

Jälkityöt tehtiin Oulun yliopiston arkeologian laboratoriolta vuokratuissa tiloissa. Konservointia vaatineet löydöt konservoi konservattori Jari Heinonen Oulun yliopiston arkeologian laboratoriossa. Konservoitavia esineitä olivat nahkajalkineiden

osat, kaksi tuohikonttia, puuesineet, muutamat rahalöydöt ja metalliesineet. Kaivauksilta otettiin myös yksi dendrokronologinen näyte, joka lähetettiin Joensuun yliopiston dendrokronologiseen laboratorioon ajoitettavaksi. Ajoituksen suoritti Pentti Zetterberg (ks. erillinen liite dendrokronologisen ajoituksen tuloksista). Kaikki jälkitöistä aiheutuneet kustannukset maksoi Oulun vesi. Haluaisinkin kiittää Oulun vettä ja erityisesti verkostopäällikkö Olli Kaasilaa erittäin hyvästä yhteistyöstä. Kiitokset myös viemäriurakonnin suorittaneelle Viherrengas Oy:lle, työmaajohtaja Tapio Tuomaalalle sekä kaivinkoneenkuljettajalle Leo Hannulalle joustavasta yhteistyöstä. Haluaisin kiittää myös kollegaani FM Teija Oikarista, joka ystävällisesti auttoi minua kaivauslöytöjen piirtämisessä. Lopuksi vielä kiitokset arkeologian laboratoriossa työskentelevälle tutkimusapulaiselle Timo Ylimaunulle ja konservaattori Jari Heinospelä, joista on ollut suurta apua löytöjen tulkittamisessa ja ajoittamisessa.

1. TUTKIMUSALUEEN HISTORIAA

1.1. Oulun kaupungin historiaa

1605 tammikuussa määräsi hallitsija Kaarle IX rakennettavaksi kaupungin “siihen paikkaan, missä uusi kirkko hiljakkoin on rakennettu”.¹ Kaupungin etuoikeudet Oulu sai 26. syyskuuta 1610.² Oulun kaupunki alkoikin vähitellen muodostua kaupunginojan ja Merikosken väliselle niemekkeelle. Kaupunki rakennettiin suurimmaksi osaksi kuivalle kankaalle, mutta katukuvaa leimasivat myös lukuisat vesiperäiset alueet³, jotka näkyvät vanhoilla kartoilla lampareiden tapaan merkittyinä.

Oulun kaupungin historialle ovat tyypillisiä lukuisat tulipalot. Kaupunki paloi ensimmäisen kerran 2. lokakuuta 1652 lähes kokonaan ja toistamiseen vuonna 1655. Kolmannen kerran tulipalo koetteli kaupunkia 20.7.1705, jolloin kaupunki jälleen lähes kokonaan tuhoutui. Toista kuukautta myöhemmin tuli pääsi jälleen irti.⁴ Vuonna 1773 tiedetään olleen kolme suurtulipaloa, jotka tuhosivat erittäin pahoin kaupunkia.⁵ 1800-luvulla ei myöskään välttytty tulipaloilta, vaan Oulun kaupunki

---

¹ Virkkunen 1953, s. 91. Ks. myös Vahtola 1987, s. 88.

² Virkkunen 1953, s. 94. Ks. myös Vahtola 1987, s. 89.

³ Virkkunen 1953, s. 125-126.

⁴ Virkkunen 1953, s. 128-130.

⁵ Halila 1953, s. 71.

paloi jälleen toukokuussa 1822. Tuossa suurtulipalossa paloi lähes koko kaupunki maan tasalle.⁶

Ainakin vuodesta 1663 tiedetään Oulun kaupungissa olleen neljä kaupunginosaa eli korttelia.⁷ Kaupunkia halkoi jo tuolloin Kaupunginoja, jonka pohjoispuolista aluetta nimitettiin kirkon puoleksi eli “Vähä puoleksi” ja eteläosaa “Iso puoleksi” eli “peltokyläksi”. Ensimmäiseen kaupunginosaa kuuluivat Pokkisen törmä sekä kirkon ja Kaupunginojan väliin jäävä alue. Toinen kaupungin osa oli edellisen itäpuolella, kolmas Kaupunginojan maatuvan suupuolen ja neljäs, joka myös oli kaupunginosista laajin oli kolmannen eteläpuolella.⁸

1.2. Katujen historiaa

Oulun kaupunki on siis muodostunut alunperin kirkon ympärille, joka on sijainnut lähes samalla paikalla läpi historiansa. Kuitenkin kirkon tontin laajuus sekä kirkon paikka tontin sisällä ovat vaihdelleet aikojen saatossa.⁹ Näin ollen vanhat katurakenteet eivät välttämättä vastaa nykyistä katujärjestelmää. Seuraavassa katsaus Oulun kaupungin rakennusjärjestelmän historiaan.

Vuosina 1649-51 (ks. kartta 50) kaupungin alue kartoitettiin sekä tontit ja kadut järjestettiin uudelleen. Korttelit pyrittiin tekemään säännöllisiksi nelikulmioiksi. Katuja oli kuusi, joista neljä kulki idästä länteen ja kaksi pohjoisesta etelään. Tämän kartoitustyön, jonka suunnitelman oli antanut kreivi Pietari Brahen, suoritti maanmittari Claes Claesson (Klaus Klaunpoika).¹⁰ Vanhoista asiakirjoista ei löydy kaupungin vanhimmista kaduista mainintoja kuin yhdestä, joka nimetään Sepänkaduksi. 1600-luvun puolenvälin jälkeisistä tuomiokirjoista sen sijaan löytyy useampia kadunnimiä kuten Linnankatu, Torikatu sekä Kirkkokatu, jota kutsuttiin myös Nuoranpunojankaduksi. Maanmittari Gustaf Ulstadiuksen keskeneräiseksi jääneen kartan mukaan (ks. kartta 51) kirkon molemmin puolin kulkivat Kirkkokadut; Pieni-Kirkkokatu pohjoisessa ja Iso-Kirkkokatu etelässä. Pieni-Kirkkokatu jatkui lännessä Linnankatuna. Kirkon länsipuolella kulki Koulukatu ja itäpuolella Myllykatu.¹¹

⁶ Hautala 1975, s. 9

⁷ Virkkunen 1953, s. 138.

⁸ Halila 1953, s. 70-73.

⁹ Mm. Virkkunen 1953, s. 474.

¹⁰ Virkkunen 1953, s. 127-129; Vahtola 1987, s. 90.

¹¹ Virkkunen 1953, s. 132-133, 473.

Vuonna 1705 suuri osa Oulua tuhoutui tulipalossa. Palon seurauksena kaupungin aluetta hieman supistettiin Limingantullin puolelta, mutta rakennusjärjestelmä pysyi samana.¹² 1700-luvun alussa Oulussa oli neljä säännöllistä katua ja kahdeksan kujatietä, jotka J. Snellman mainitsee väitöskirjassaan. Kadut olivat “Walda catu” eli “Tori katu”, “Kirckon catu”, “Cajanan catu” sekä “Linnan catu”. Linnankadun itäosa sanottiin “Catinhännänkaduksi”.¹³ 1700-luvun lopussa kirkkoa ympäröivät kadut olivat jo osittain samannimisiä kuin nykyäänkin kuten esim. Linnankatu, Kajaaninkatu sekä Kirkkokatu, joka tunnettiin myös nimellä Isokatu. Nykyinen Isokatu oli vielä tuolloin nimeltään Myllytullinkatu.¹⁴

Vuoden 1822 palon jälkeen Oulua ei voitu rakentaa vanhan asemakaavan mukaan, koska väentiheys oli liian suuri tonttijaosta johtuen, kaivoja oli liian vähän sekä liikenneväylät olivat ahtaita ja niitä oli liian vähän. Uusi asemakaava hyväksyttiin 1825 ja siinä pyrittiin säännönmukaisuuteen (ruutukaava). Oulun nykyinen asemakaava on suurimmaksi osaksi peräsin tältä ajalta.¹⁵

Oulussa oli yhä 1700-luvullakin suhteellisen laajoja lammikko- tai vesijättöalueita kuten edellä jo mainittiin.¹⁶ 1600-luvulla sijaitsi esimerkiksi kirkon pohjoiskulmalla pieni lammikko, joka määrättiin 1600-luvun lopulla porvariston kuivattavaksi, “jotta kirkkoväki pääsisi kirkkoon kuivin jaloin”.¹⁷ Muita lampareita olivat mm. vielä 1700-luvullakin kartoissa näkyvät Metelin eli Koululampi, joka sijaitsi triviaalikoulun lähellä sekä Kokkosen lampi. Nämä vesijätöt aiheuttivat hankaluuksia liikenteelle varsinkin aina keväisin ja syksyisin. Näin ollen katusiltojen ja lautakatujen rakentaminen vesiperäisimmillä alueilla katsottiin tarpeelliseksi.¹⁸ Varhaista Oulua voidaankin luonnehtia ”siltojen kaupungiksi” johtuen lukuisista silloista, joita kaupungissa sijaitsi. Vanhimpia siltoja ovat säilyneiden asiakirjojen mukaan Kirkkokadun-silta sekä Vaikkolan-silta.¹⁹ 1700-luvulla säilyneessä erillisessä siltauettelossa mainitaan mm. Torikadun silta (Pitkäsilta), Kirkko- eli Säikän silta sekä Karjasilta. Jotkut asiakirjat kertovat myös Kuninkaansillasta.²⁰ Kaupungin lammikoiden ja kosteikkojen kuivaamisesta puhuttiin usein ja jonkin verran näitä

¹² Virkkunen 1953, s. 130-131.

¹³ Halila 1953, s. 74-75.

¹⁴ Halila 1953, s. 75. Ks. myös kuva s. 79.

¹⁵ Hautala 1975, s. 22, 26 ja 34.

¹⁶ Halila 1953, s. 75.

¹⁷ Virkkunen 1953, s. 126-127.

¹⁸ Halila 1953, s. 75-76, 79.

¹⁹ Virkkunen 1953, s. 135.

²⁰ Halila 1953, s. 80.

myös suoritettiin. Kuitenkin lampareet ja vesijätöt leimasivat Oulun kaupunkikuvaa vielä pitkän aikaa.²¹

1.3. 1600- ja 1700-lukujen asuinrakennuksista

Asuinrakennukset olivat 1600-luvulla melko yksinkertaisia ja pieniä, yleisesti ”savutupia”. Asuinrakennuksen (ns. miestalo) oli tupa jonka yhteydessä oli eteinen ja joskus pieni kamari. Paremmissa taloissa saattoi olla useampia tupia, joiden alla oli kellareita. Myöskin ulkorakennukset kuten saunat, navetat, aitat ja tallit olivat tavanomaisia. Taloissa saattoi olla myös oma kaivo. Säilyneet asiakirjat kertovat myös, että usein portit ja lauta-aidat erottivat talon alueen yleisestä kadusta. 1651 vuoden kartalle on merkitty ”tiililato”, joten tiiltä on valmistettu kaupungissa. Lasin käyttö ikkunoissa lienee sekin ollut yleistä jo 1600-luvulla, koska pitkin vuosisataa löytyy asiakirjoista mainintoja lasimestareista.²²

1700-luvulla työmiehien tyypillinen asuintalo on edelleen ollut savupirtti, jotka olivat varsin pieniä ja vaatimattomia rakennuksia. Porvaristo sen sijaan saattoi asua varsin loisteliaissa taloissa. Varsinkin 1700-luvun loppupuolella rakennettiin Ouluun uusia tilavampia, usein kaksikerroksisia asuintaloja, joista muutama oli rakennettu kivistä.²³

2. ALUEEN TUTKIMUSHISTORIASTA

Kesällä 2002 kaivetuilla alueilla ei varsinaisesti ole aiemmin suoritettu arkeologista tutkimusta, mutta niiden välittömässä läheisyydessä sijaitsevilla tonteilla n:o 23 ja n:o 24 sen sijaan on. Vuosina 1986 ja 1987 suoritettiin tontilla n:o 24 (silloinen NMKY:n tontti) kaupunkiarkeologinen tutkimus. Kaivausten tuloksena tontilta kartoitettiin muutamia rakennusten pohjien jäänteitä (ajoitus: 1600- ja 1700-luvut), 4 kylmämuurattua kellaria sekä 3 kaivoa. Kellarit ja kaivot ajoittuivat kaikki löytöjensä perusteella 1600-luvulle. Kaivausten löytömateriali käsitti pääosin puna- ja kovasavikeramiikkaa, liitupiippuja (mm. Joonan- ja Tudor-piippuja), lasia sekä rautaesineistöä. Rahoja löydettiin peräti 130 kappaletta. Kaivaukset osoittivat, että ko. alueella on jo 1600-luvun alkupuolelta saakka sijainnut rakennuskantaa.²⁴ Osa kesällä

²¹ Halila 1953, s. 81.

²² Virkkunen 1953, s. 140-141.

²³ Halila 1953, s. 649-651.

²⁴ Mäki vuoti 1990, s. 23-43

2002 Linnankadulle kaivetuista kaivannoista sivusivat n. 25 – 30 metrin päässä lounaassa vuosina 1986-87 tutkittuja alueita.

Tontilla n:o 23, jolla sijaitsee Oulun tuomiokirkko, on suoritettu muutamaan otteeseen arkeologisia kaivauksia. Näistä uusin toteutettiin kesällä 2002.²⁵ Tutkimuksista aiempi toteutettiin vuonna 1996, jolloin tutkittiin tuomiokirkon alla sijaitsevia hautauksia.²⁶

Lisäksi Oulun kaupunkiin on kohdistunut yksi kaupunkiarkeologinen inventointi, joka toteutettiin kesällä 2002 Museoviraston toimesta. Inventoinnin tavoitteena oli määrittellä Oulun kaupungista alueet, joissa todennäköisesti sijaitsisi vielä säilyneitä ja koskemattomia kulttuurikerroksia. Näiksi alueiksi määriteltiin mm. Linnasaari, Pikisaari, Franzenin puistoalue sekä juuri tuomiokirkon tontti ja sen välitön ympäristö.²⁷

3. KÄYTETYT TUTKIMUSMENETELMÄT

3.1. Kaivannot, niiden kaivaminen ja täyttö

Kaivannot kaivettiin kaivinkoneella, jolloin kaivaustyö ei luonnollisestikaan ollut kovin hienovaraista. Suurimman osan kaivamistyöstä suoritti kaivinkoneenkuljettaja Leo Hannula. Rakenteiden havaitseminen kaivinkoneenkauhan kuopaisun jäljiltä oli jokseenkin vaikeaa. Jos kuitenkin kaivannosta tuli esille jotain mahdollisiin rakenteisiin viittaavaa (esim. kiviä), kaivamista hidastettiin ja maata pyrittiin kaivamaan ohuempina kerroksina, jotta tilannetta pystyi tarkkailemaan. Kun saatiin varmuus siitä että kyseessä todella oli rakenne, työt keskeytettiin ja rakenne dokumentoitiin valokuvin, kartoin ja mittauksin.

Kaikki kaivannot, joissa oli säilynyt kulttuurikerroksia/rakenteita, nimettiin roomalaisin numeroin (esim. kaivanto I). Kaikkiaan nimettiin 28 erillistä kaivantoa eli kaivannot I – XXVIII. Kaivettujen alueiden yhteispituus oli n. 390 metriä ja säilyneitä kulttuurikerroksia niissä oli yhteensä n. 190 metrin matkalla. Kaivantojen leveys vaihteli 80 cm – 2 m välillä. Keskimäärin leveys oli n. 1 m. Kaivantojen syvyys vaihteli välillä 1 - 3,5 m. Kuitenkin kaivantojen keskimääräinen syvyys oli n. 2,5 metriä. Lähes kaikissa kaivannoissa mahdolliset esiin tulleet

²⁵ Ks. Sarkkinen & Kehusmaa 2002; Oulun tuomiokirkon kirkkotarhasta. Arkeologinen tutkimuskertomus vuodelta 2002.

²⁶ Kehusmaa 1997. Kaivauskertomus Oulun tuomiokirkon kaivauksista 1996.

²⁷ Ikonen & Möttönen 2002, s. 3. Ks. esim. liite 4.

kulttuurikerrokset saatiin kokonaan näkyville kaivantojen ollessa näin huomattavan syviä. Useassa kohdin olivat aiemmat katu-, viemärointi-, putki-, ja kaapelointityöt tuhonneet kulttuurikerroksia tai sekoittaneet niitä. Muutamassa kohti olivat kulttuurikerrokset tuhoutuneet koko leveydeltään.

Kun kaivanto oli dokumentoitu ja putki/viemäri asennettu, kaivanto täytettiin yleensä puhtaalla hiekalla, mutta satunnaisesti myös kaivetulla maalla, murskeella ja soralla. Lopuksi katu päällystettiin.

3.2. Metodit ja dokumentointi

Kaivausmetodina käytettiin soveltavasti stratigrafista menetelmää, jossa löydöt otettiin talteen löytöyhteyksittäin (Y). Yhteyksille, eli maakerroksille ja kulttuurikerroksille, annettiin juoksevat yhteysnumerot. Kaikki yhteydet on kuvailtu sanallisesti raportissa liitteenä olevassa yhteysluettelossa (Liite 2). Eri yhteyksien erottaminen toisistaan tapahtui lähinnä maalajin perusteella. Kaikki kaivannossa olleet kerrokset merkittiin profiilikarttoihin, myös selvästi modernit kerrokset kuten tienpohjauksessa käytetyt asfaltti- ja sorakerrokset.

Kaikki dokumentointivaiheessa esiin tulleet löydöt otettiin talteen, myös eläintenluut. Jälkityövaiheessa luut luettelointiin, mutta sen jälkeen ne poistettiin. Esineet siis luettelointiin löytöyhteyksittäin ja rakennekohtaisesti. Kaikkiaan kaivamisen aikana löydettyjen esineiden löytöyhteyksiä ei pystytty seuraamaan, joten tällaisen esineen yhteystietona on merkitty "irtolöytö" ja kaivannon nimi, josta esine saatiin talteen. Irtolöytöinä löydettyjä luita ei kuitenkaan otettu lainkaan talteen.

Kartoitetut rakenteet saivat myös oman juoksevan rakennenumeronsa (esim. R1). Kaikki löydettyt rakenteet on kuvailtu raportissa liitteenä olevassa rakenneluettelossa (Liite 3). Kaikkiaan erillisiksi luokiteltuja rakenteita paljastui alueelta 8 kappaletta.

Jos kaivannossa oli säilynyt kulttuurikerroksia, niistä piirrettiin profiilikartta. Muutamasta kohdin ei ole piirretty profiilia koko pituudeltaan, jos se on jatkunut samanlaisena tai ei ole ollut muuten informatiivinen. Profiilikartat on piirretty lähes poikkeuksetta mittakaavassa 1:50 lukuun ottamatta useimpien rakenteiden profiileja, jotka on piirretty mittakaavalla 1:20. Tasokartat on aina piirretty mittakaavaan 1:20. Kaikki profiilit ja tasot putsattiin ennen piirtämistä. Piirrettäessä karttoja on käytetty hyväksi nollakohtia. Nollakohtaksi on yleensä valittu paikka, josta oli tiedossa tarkat

koordinaatit (esim. paikka johon asennettiin uusi viemäri). Nollakohtia oli kaikkiaan 10 kappaletta (ks. kartta 2).

3.3. Korkeusmittaukset ja koordinaatit

Tutkimuskohteen korkeus merenpinnasta on noin 7,5 m. Oulun kaupungilla on käytössään NN-korkeusjärjestelmä. Mittaukset tehtiin käyttämällä hyväksi viemäreiden ja viemäriputkien jo ennalta laskettuja korkoja, koska vaaituskonetta ei pystytty käyttämään yhden ihmisen voimin. Kaikista kaivannoista oli tiedossa jo valmiiksi lasketut korkeudet merenpinnan yläpuolelta sekä nykyisestä maanpinnasta että tasosta johon uudet putket laitettiin. Tällöin profiilin piirtäminen ja mittaaminen aloitettiin kaivannon “pohjasta” käsin. Toisinaan kaivannon ollessa yli 3 metrin syvyinen, oli ylimpien kerroksien mittaaminen mahdotonta, jolloin niiden paksuus arvioitiin suurin piirtein. Tämä koski lähinnä moderneja kerroksia (tienpohjausta), joilla ei ole kulttuurihistoriallista merkitystä. Tasokartoissa taas käytettiin läheisien viemärien kansien tiedossa olevia korkoja, joista laskettiin alaspäin tason korkeus. Näin ollen paljastuneiden rakenteiden sijaintikorkeudet suhteessa merenpintaan jäivät kaiken kaikkiaan melko epätarkoiksi.

Oulun kaupungin tekninen osasto käyttää kartoissaan omaa erilliskoordinaatistoaan, johon myös dokumentoidut alueet ja rakenteet sidottiin. Kaikkiin profiili- ja tasokarttoihin on merkitty asianmukaiset sijaintikoordinaatit. Koordinaatit on tosin laskettu jälkikäteen kartasta (Oulun veden vesihuoltosuunnitelma 28.03.2002), joten koordinaatteja voidaan pitää ainoastaan suuntaa-antavina.

4. KIRKKOKADUN JA LINNANKADUN RISTEYS (tutkimusalue 1)

Kaivannot: I, III ja IV

Kartat: 3, 5 ja 6

Yhteydet: Y1 - Y4

Löydöt: KM 2002061: 1 - 3

Poistetut luut: 1 (Y3) ja 4 (Y3)

Diakuvat: 125231:1 - 7

4.1. Yleistä tutkimusalueen 1 kaivannoista

Tutkimusalue 1 sijaitsi tuomiokirkon pohjoiskulmalla olevalla tiealueella. Risteykseen kaivettiin kolme kaivantoa eli kaivannot I, III ja IV. Lähes keskellä risteystä sijaitseva sadevesikaivo n:o 11027 (koordinaatit: $x = 69617,553$, $y = 14013,386$, $z = 7,439$) oli kaivantojen I, III ja IV nollakohtana. Moderneista tienpohjauskerroksista (Y1, Y2) voidaan todeta, että kaivannoissa I ja IV ne olivat peräti n. 1,20 m paksuudeltaan, kun taas kaivannossa III näillä kerrostumilla oli paksuutta 60 – 70 cm. Ensimmäisenä kaivettiin kaivanto I, joka kulki pohjois-eteläsuuntaisesti kaivolta n:o 11027 kaivolle n:o 11075 ($x = 14007,666$, $y = 69619,938$, $z = 7,480$). Pituutta kaivannolla oli n. 7 m ja leveyttä keskimäärin 80 cm. Kaivanto ulottui noin 3 metrin syvyyteen. Kaivanto III:sen suunta oli koillis-lounainen ja se lähti sadevesikaivolta n:o 11027 jatkuen Kirkkokadun suuntaisesti. Kaivannolla oli pituutta 6 metriä ja leveyttä n. 80 cm. Kaivannon syvyys oli 2,5 metriä. Kaivanto IV kaivaminen aloitettiin jälleen sadevesiviemäriä n:o 11027. Kaivanto kulki itä-länsisuuntaisesti päättyen Franzenin puiston koilliskulmassa olevaan sadevesiviemäriin n:o 10844 ($x = 14011,331$, $y = 69613,292$, $z = 7,332$). Kaivannon kokonaispituus oli 4,5 metriä ja leveys n. 80 cm. Syvyyttä kaivannolla oli n. 3 metriä.

4.2. Kulttuurikerrokset ja rakenteet

4.2.1. Kaivannot I, III ja IV

Kaivannossa I ja IV kulttuurikerros alkoi n. 6,40 m mpy nykyisen tienpohjauskerrosten (Y1 ja Y2) alapuolelta ja kaivannossa III n. 6,70 m mpy. Kaikissa kolmessa kaivannosta tuli esille ainoastaan yksi kerrostuma, joka voidaan luokitella kulttuurikerrokseksi. Tämä kerros koostui kokonaan mustasta, kosteasta, puuroskansekaisesta maasta (Y3), jonka seassa oli tiilimurskaa. Kerroksen sisällä oli muutamia vaaleanharmaita ohuita savikerrostumia (Y4). Kaikissa kaivannoissa kerros jatkui syvemmälle kuin kaivettu kaivanto. Risteysalueen kaivannot olivat niukkalöytöisiä. Kaivannon I kaivausvaiheessa Y3:en päältä saatiin talteen rautanaula, pala punasavikeramiikka ja profiilin putsausvaiheessa löytyi vielä suikale nahkaa. Myös muutamia palamattomia eläimenluita saatiin talteen. Kaivannoissa I, III ja IV ei havaittu mitään rakenteisiin viittaavaa.

Kirkon pohjoiskulmalla sijaitsi vielä 1600-luvun lopulla lampare/vesijättö, joka näkyy Claes Claessonin laatimassa vuoden 1651 kartassa (ks. kartta 50). Lisäksi asiakirjoista löytyy 1600-luvun lopulta maininta, jonka mukaan määrättiin porvariston

kuivattavaksi, “jotta kirkkoväki pääsisi kirkkoon kuivin jaloin”.²⁸ Kerros Y3 onkin ilmeisesti juuri tätä lampare/vesijättökerrostumaa. Tähän viittaavat ”suolle tuoksuva”, kostea ja musta maa-aines sekä puuroska, jota oli sekoittuneena kerrostumaan aina puuhakkeista risuihin ja isompiin pölleihin. Lampareta on ilmeisesti käytetty jonkinlaisena tunkiona, koska sinne oli heitelty puuroskaa, eläimenluita, tiilimurskaa ja rikkimennyttä esineistöä. Kerrostumasta löytynyt puuroska-aines, kuten puuhake, saattaa viittaa todennäköisesti edellä mainittuun lampareen kuivaukseen. Koska lampareta ei enää näy uudemmissa, esim. 1705 kartassa (ks. kartta 52), se on luultavasti todellakin kuivattu jo 1600-luvun lopulla.

5. KIRKKOKATU (tutkimusalue 2)

Kaivannot: V, VI, VII ja VIII

Kartat: 7 - 11

Yhteydet: Y1 - Y14

Löydöt: KM 2002061: 4-5

Poistetut luut: 3 (Y3), 4 (Y3) ja 5 (Y3)

Diakuvat: 125231:8 - 22

5.1. Yleistä tutkimusalueen 2 kaivannoista

Tutkimusalueen 2 kaivannot V, VI ja VII kaivettiin suorana jatkona kaivannolle III Kirkkokadun suuntaisesti (koillis-lounainen). Kaivannoista V, VI ja VII ei voitu piirtää profiilia koko matkalta, koska kaivantojen alku- ja loppupäät olivat kaivannon reunalta sortuneen maan peitossa. Kaivanto V kokonaispituus oli 6 metriä, josta piirrettiin neljä metriä. Kaivannon leveys oli n. 80 cm ja syvyys 2,5 m. Kaivannon VI kokonaispituus oli edelleen 6 m, josta piirrettiin 5 metriä. Kaivannon leveys oli n. 80 cm ja syvyys n. 3 m. Kaivannon VII kokonaispituus oli myös 6 m, josta piirrettiin 4,5 metriä ja syvyys 3 metriä. Kaivannosta VII eteenpäin ei piirretty enää kokonaisia profiileja, koska ainoa kerros, joka paljastui modernien tienpohjauskerrosten alta oli puhdas hiesukerros. Kaivannosta VIII alkoi 6 metrin päässä etelässä kaivannosta VII. Kaivannosta VIII piirrettiin kuitenkin vielä 1 metrin pituinen pätkä väliltä 30-31 metriä jo aiemmissakin kaivannoissa paljastuneen mukulakiveyksen vuoksi. Mainittakoon vielä, että kaivannon VIII pituus oli 6 metriä ja leveys n. 80 cm. Loput

---

²⁸ Virkkunen 1953, s. 126-127.

Kirkkokadun ja Kirkkokadun sekä Kajaaninkadun risteykseen kaivetut kaivannot jatkuivat saman levyisinä sekä keskimäärin 2-3 metrin syvyisinä ja pituuden vaihdellessa 2-6 metrin välillä.

5.2. Kulttuurikerrokset ja rakenteet

5.2.1. Kaivanto V

Kaikissa kaivannoissa oli modernin tienpohjauksen paksuus n. 50 cm, jonka alapuolelta alkoivat kulttuurikerrokset. Kaivannossa V ainoa esiintynyt kulttuurikerros on edelleen sama lampare/kosteikko I kerrostuma (Y3), joka alkoi n. 6,90 m mpy. Kerrostuman päällä oli n. 0,5 metriä vahva puuhakekerros (merkitty karttaan yhteen lampare/kosteikko I kerrostuman kanssa), joka liittyy todennäköisesti lampareen kuivattamiseen. Kaivannossa V lampare/kosteikko I kerrostuman (Y3) alla alkoi pohjasavikerros (Y7). Löytöinä saatiin ainoastaan yksi eläimenluu irtomaasta, jota ei otettu talteen.

Edellä mainitun puuhakekerroksen alta tuli esille 20 - 40 cm vahvuudelta tiilimassaa (R1), jonka alla kulki ohut, n. 10 – 20 cm paksuinen, vaalea hiekkakerros (Y8). Tiilimassaa esiintyi syvyydessä 6,40 m mpy. Paikoitellen tiilimassakerros oli kaksikerroksinen ja kerroksien välissä oli n. 20 cm paksuudelta lampare/kosteikko I kerrostumaa (ks. kartta 7). Tiilimassan päällä kulki myös 5 – 10 cm erittäin ohut puutilkekerros. Kaikkiaan tiilimassakerroksen kokonaispituus oli n. 2,5 metriä.

Rakenteen R1 tulkintaa vaikeutti sen epämääräinen luonne. Kyseessä kuitenkin lienee jonkinlaisen rakenne (perustus?), joka muodostui lähinnä tiilimassasta ja puusta. Minkäänlaisia peruskiviä ei kaivannosta tullut vastaan. Esinelöytöjä ei saatu lainkaan talteen. Kaivantoa V kaivettaessa esille tuli yksi veistetty puu, jossa oli salvos. Ko. puu oli mahdollisesti peräisin rakenteesta R1. Rakenne R1 oli kuitenkin osittain jo tuhoutunut aiemmissä putkitöissä (ks. kartta 8), koska tiilimassan päällä kulki kaksi kaapeliputkea. Kaapeliputkikaivanto oli täytetty kaivannosta kaivetulla maalla, joka osittain sekoitti alueen stratigrafiaa.

5.2.2. Kaivannot VI ja VII

Kaivannoissa VI ja VII Y1:sen alta paljastui mukulakiveystä (Y9), joka todennäköisesti ei ole kovin iäkäs. Tämän alta tuli esille täytehiekkakerros, jonka alta n. 7 m mpy molemmista kaivannoista alkoi jälleen lamparekerros (Y3), joka oli edelleen ainoa kaivannoista esiin tullut kulttuurikerros. Kaivannosta VI saatiin

löytönä Y3:sta pala punasavikeramiikkaa ja irtolöytönä nahasta valmistettu kengänpohja, joka erittäin todennäköisesti tuli myös lampare/kosteikko I kerrostumasta (Y3). Kaivannossa VI tuli lamparekerrostuman pohjalta väliltä 13 – 16 m tiilimurskaa syvyydestä n. 6,40 m mpy, joka saattaa liittyä rakenteeseen R1. Lampare/kosteikko I kerrostuma näyttää profiilikarttojen mukaan nousevan/loppuvan n. 19 metrin päässä Kirkkokadun nollakohdasta. Varsinainen lampare on kuitenkin mahdollisesti sijainnut nykyisen Kirkkokadun ja Linnakadun risteuksen tienoilla. Syy, miksi lampare näyttää ulottuvan näin pitkälle Kirkkokatua, on todennäköisesti se että lampareen ”jatkeena” on ollut jonkinlainen kosteikkoalue. Lampareen/kosteikko I kerroksen alapuoliset maakerrokset olivat täysin löydöttömiä.

5.2.3. Kaivanto VIII

Kaivannosta VII eteenpäin ei Kirkkokadulta enää piirretty profiileja, koska kaivannon VII jälkeen kaikki kulttuurikerrokset loppuivat yllättäen ja tilalla alkoi puhdas hiesukerros (Y14), joka on ilmeisesti täytemaata. Vuoden 1822 palon jälkeen tiedetään kirkon ympäristöä tasoitetun ja maisemoidun. Tuolloin maata kirkon ympäristöstä vietiin runsaasti pois.²⁹ On myös hyvin todennäköistä, että maata siirrettiin kirkon alueella kohdasta toiseen, jotta alue tasoittuisi. Nämä maansiirtotyöt selittänevät osaksi edellä mainitun hiesukerroksen.

Kaivannosta VIII päätettiin siis piirtää väliltä 30 - 31 metriä pätkä profiilia mittakaavassa 1:10. Kaivannossa näkyi myös jo kahdessa edellisessä kaivannossa esiin tullut mukulakiveys (Y9) heti modernien tienpohjauskerrosten (Y1, Y12) alla. Vuoden 1822 palon jälkeen Oulussa suoritettiin lukuisia katujen kiveämistöitä.³⁰ Mukulakiveys ajoittunee tämän perusteella mahdollisesti 1800-luvun toiselle neljännekselle tai sitä nuoremmalle ajalle.

Lisäksi kaivannosta VIII n. 31 - 32 metrin kohdalta paljastui yllättäen esille korkeudesta 6,15 m mpy esille kaksi vesitettyä puuta (pituus n. 1 m ja halkaisija 20 – 30 cm), jotka oli isketty maahan pystyasentoon (ks. dia 125231:18). Tätä ei ole kuitenkaan merkitty rakenteiden joukkoon, koska puut olivat hiesumaassa (Y14), joka on tässä tulkittu ainakin osittain 1800-luvulla paikalle ajetuksi täytemaaksi. Näin ollen puut ajoittunevat 1800-luvulle. Parrujen luonne jäi kuitenkin todella epämääräiseksi.

²⁹ Hautala 1975, s. 354.

³⁰ Hautala 1975, s. 58-60.

Täytehiesu jatkui aina Kirkkokadun ja Kajaaninkadun risteykseen johon kaivaminen lopetettiin. Noin 54 metrin päässä Kirkkokadun nollakohdasta tuli esille selvästi moderni rakenne, vanha betonikaivo, jota kylläkään ei näy enää uusissa kartoissa. Kaivo oli täytetty kivillä ja soralla. Todennäköisesti kaivo ajoittuu 1900-luvun puolenvälin tienoille. Kaivoa ei dokumentoitu muutoin kuin valokuvin, jotka nekin poistettiin lopullisesta dialuettelosta. Betonikaivon takaa alkoi kaukolämpökanaali. Kirkkokadun päähän asennettiin uusi sadevesikaivo n:o 11031 ($x = 13957,953$, $y = 69585,212$, $z = 8,192$), josta kaivettiin vielä kaksi kaivantoa. Ensimmäinen kaivannoista kulki kaakko-luode suuntaisesti Franzenin puiston länsilounaiskulmaan ja kaivannon pituus oli 1,5 m sekä syvyys n. 1,7 m. Kaivannon alkupiste oli sadevesiviemäri n:o 11031 ja loppupiste sadevesiviemäri n:o 10845 ($x = 13960,246$, $y = 69584,233$, $z = 8,075$). Toinen kaivanto kulki länsi-itä -suuntaisesti sadevesiviemäriä n:o 11031 sadevesiviemäriä n:o 10945 ($x = 13956,060$, $y = 69590,230$, $z = 8,161$). Kaivannon pituus oli n. 5 m ja syvyys n. 1,8 m. Kumpaakaan kaivantoa ei dokumentoitu kulttuurikerroksien puutuessa. Kaivannoissa oli ainoastaan modernien tienpohjauskerrosten alla hiesukerros (Y14), joka jatkui kaivannon pohjastakin vielä alaspäin.

6. LINNANKATU (tutkimusalue 3)

Kaivannot: II, IX - XIII

Kartat: 4, 12 - 16

Yhteydet: Y1 - Y7, Y15 - Y22

Löydöt: KM 2002061: 6 – 22

Poistetut luut: 2 (Y3), 6 (Y3), 7 (Y3), 8 (Y16), 9 (Y20)

Diakuvat: 125231:23 - 47

6.1. Yleistä tutkimusalueen 3 kaivannoista

Tutkimusalue 3 kulki tuomiokirkon tontin pohjoissivua eli Linnankatua pitkin. Linnankadulla sijaitsevien kaivantojen nollakohdaksi otettiin sadevesikaivo n:o 11075 ($x = 14007,666$, $y = 69619,938$, $z = 7,480$). Kaikkien Linnankadulle kaivettujen kaivantojen suuntana oli luode-kaakko. Kaivannon II kokonaispituus oli 5 metriä ja leveys n. 80 cm. Syvyyttä kaivannolla oli n. 3,5 metriä. Kaivanto IX pituus oli 10 m, leveys n. 80 cm ja syvyys 3,5 metriä. Kaivannon X kokonaispituus oli 12 m, leveys 80 cm ja syvyys 3 metriä. Tämän jälkeen seurasi 36 metrin pituinen jakso

Linnankadulla, josta ei piirretty profiilia, koska maakerrokset pysyivät samoina eikä niissä ollut jälkiä ihmisen toiminnasta. Kaivanto XI seurasi edellistä 36 metrin jaksoa ja kaivannosta aloitettiin profiilin piirtäminen jälleen 64 metrin kohdalla, koska merkkejä ihmisaktiviteetista (mm. eläimenluita) alkoi ilmaantua. Kaivanto XI oli kokonaispituudeltaan 12 metriä, sen leveys oli n. 80 cm ja syvyys n. 3 m. Kaivantoa XI seurasi kaivanto XII, jonka kokonaispituus oli 11 m, leveys 80 cm ja syvyys 2,5 metriä. Viimeisenä Linnankadulle kaivettiin kaivanto XIII, jonka pituus oli 13,5 m, leveys 80 cm ja syvyys n. 3 metriä. Kaivanto XIII loppui sadevesiviemäriin n:o 11029 (koordinaatit: $x = 13954,763$, $y = 69707,283$, $z = 7,184$).

6.2. Kulttuurikerrokset ja rakenteet

Yleisesti voidaan todeta, että Linnankadulla modernin tienpohjaus on tehty todella paksuksi (1 - 1,5 m). Tämä pohjustus koostuu asfaltti, sora ja murske kerroksista (Y1) ja puhtaasta täytehiekakerroksesta (Y2), joka erityisesti oli tehty vahvaksi. Tästä johtuen ko. katualueen kulttuurikerrokset ovat tuhoutuneet suurelta osin. Näyttäisikin siltä, että ainoastaan vanhimmat 1600- ja 1700-lukujen kulttuurikerrokset ovat osittain säilyneet yli metrin syvyydessä.

6.2.1. Kaivanto II

Kaivannossa II jälleen ainoa kulttuurikerros oli lampare/kosteikko I kerros (Y3). Kosteikko/lampare kerrostuma oli paikoitellen 2 metrin paksuinen ulottuen n. 6,37 aina 4,37 m mpy saakka. Kerrostuma näytti ohenevan mentäessä itään päin. Kaivannosta ei kuitenkaan saatu mitään esinelöytöjä, ainoastaan muutama eläimen hammas. Lamparekerrostuman alapuoliset maakerrokset olivat myös löydöttömiä ja liittyivät vesijätön pohjamuodostelmiin (esim. savikerrostumat Y4 ja Y5 sekä pohjamaat Y6 ja Y7).

6.2.2. Kaivanto IX

Kaivannossa IX jatkui edelleen sama lampare I (Y3) kerros noin metrin syvyisenä. Kerroksesta saatiin talteen pahoin korrodoitunut rautanaula, joka oli myös kaivannon ainoa esinelöytö. Palamattomia eläimenluita saatiin talteen 7 kappaletta. Muut maakerrokset olivat jälleen löydöttömiä ja liittyivät mitä ilmeisemmin lampareen pohjamuodostelmiin kuten tumman maa-aineksen kerrostuma Y15, joka mahdollisesti on syntynyt lammen pohjalla olleen eloperäisen aineksen (esim. kasvien)

lahoamisesta. Lampareen pohjakerroksen näytti pääosin muodostavan tummanharmaa savimaa (Y5) sekä vaaleanharmaan saven kerros (Y4). Pohjamaakerroksia olivat pohjahiekka (Y6) sekä pohjasavi (Y7) kerrostumat.

6.2.3. Kaivanto X

Kaivanto X:ssä jatkui edelleen lampare I kerros, joka nyt selvästi oheni edettäessä kaivannon kaakkoispäätä kohden eli lampare/kosteikko on kaivannon kaakkopäässä loppunut. Kuten aiemminkin todettiin varsinaisen lampareen keskus lienee sijainnut Linnankadun ja Kirkkokadun nykyisellä risteysalueella, joten kaivannon X loppuun ulottunut lampare kerrostuma on todennäköisesti lampea seurannut kosteikko. Y3:sen sisässä ja kerroksen alapuolella oli tässä kaivannossa muutamia isohkoja luonnonkiviä. Mainittakoon vielä, että Y3:sesta oli ensimmäiset 0,5 metriä pelkkää puuhaketta, joka liittyy ilmeisimmin lampareen kuivattamiseen. Edelleen myös samat lampareen pohjamuodostelmiin liittyvät kerrostumat (esim. Y5 ja Y15) jatkuivat kaivannossa X. Pohjasavikerros (Y7) oli kaivannossa varsin paksu n. 1 - 2 metriä. Kaivannosta X kerroksesta Y3 saatiin talteen muutamia tuohiesineitä (tuohikukkaro?), nahasta valmistettu kengänpohja sekä muutamia eläimenluita.

Kuten edellä jo mainittiin tästä eteenpäin seurasi 36 metrin pituinen jakso, josta ei piirretty profiilikarttoja. Lampare/kosteikko I kerros jatkui profiilissa vielä muutaman metrin pituudelta n. 10 – 20 cm paksuisena, kunnes hävisi kokonaan. Tämän jälkeen kaivannoissa oli modernin tienpohjauksen alla punertavaa täytehiekkaa ja tämän alla vaaleaa savipitoista vaaleaa hiekkaa, hiesua. Noin 40 metrin päässä nollakohdasta kaivannon profiilissa alkoi esiintymään kovempaa anturamaata, jossa pieniä kiviä. Kerroksen paksuus oli n. 15 - 20 cm. Tämä kerros esiintyi hiesukerroksen päällä noin 1,20 m nykyisen maanpinnan alapuolella. Edelleenkin ei piirretty profiilia. Noin 56,5 metrin päässä Linnankadun nollakohdasta tuli lounaisprofiilista esille pietty betonitolppa (ks. dia 125231:28) noin 6,40 m mpy. Koska kyseessä oli selvästi moderni jäännös, kohde dokumentoitiin ainoastaan valokuvin. Tolppa liittyy aiempiin alueella tehtyihin työmaaurakoihin.

6.2.4. Kaivanto XI

Kaivannosta XI aloitettiin jälleen profiilin piirtäminen 64 metrin päässä Linnankadun nollakohdasta. Modernien tienpohjauskerroksien (Y1, Y2) alta paljastui ruskeaa sorapitoista likamaata (Y16), jossa oli seassa palamaton eläimenluu ja tiilimurskaa.

Kerrostuman paksuus oli n. 0,5 metriä. 69 ja 71 metrin välillä profiilissa voitiin havaita n. 6,30 m mpy rykelmä pienehköjä kiviä ($\varnothing$ 10 – 20 cm). Rykelmää ei kuitenkaan tulkittu rakenteeksi löytöjen sekä selvien rakennekerroksien puuttuessa. Edellä mainitun kerroksen Y16 alta paljastui paksu pohjasavikerros (Y7). Kaivannon XI koillispuolella ilmaantui ohut n. 10 cm paksuinen voimakas likamaakerros (Y18) syvyydessä 5,80 m mpy, jossa oli seassa palaneita kiviä, tiilimurskaa, eläimenluita, puurooskaa ja puuhaketta. Tämän kerroksen alla oli savikerrostuma, jossa vaalea ja tumma savi vuorottelivat erittäin ohuina ja tiiviinä (n. 2-5 cm paksuisena) kerroksina (Y19). Saviaines oli erittäin kovaksi pakkautunutta. Kaivannosta XI ei saatu talteen yhtään esinelöytöä.

6.2.5. Kaivanto XII

Kaivannossa XII jatkui modernien tienpohjauskerroksien (Y1, Y2) alla edelleen ruskea, eläimenluita ja tiilimurskaa sisältävä sorapitoinen likamaa (Y16). Kerroksen paksuus vaihteli 0,5 metristä 5 cm:iin. Tämän alla kaivannon luodepuolella esiintyivät edelleen erittäin voimakas likamaakerros (Y18) vain n. 10 cm paksuisena sekä vaalean ja tumman saven muodostama tiivis ja kova kerrostuma (Y19), joka jatkui aina 85 metriin saakka. Y19:sta paksuus oli n. 1 metri. Noin 80 metrin kohdalta alkoi jälleen musta ja kostea maakerros, joka tulkittiin lampare/kosteikko II kerrostumaksi (Y20). Paikalla on vanhojen karttojen mukaan sijainnut lampare 1600-luvun puolesta välistä 1700-luvun puoleen väliin saakka (ks. mm. kartat 50 ja 54). Tämän kerroksen alla oli puhdas pohjasavi (Y7). Kaivannosta XXII saatiin Y20:stä esinelöytöinä talteen muutama tuohiesine (tuohikontti ja siihen kuuluva osa) sekä palanen nahkaa ja nahasta valmistettu kengänpohja.

6.2.6. Kaivanto XIII

Kaivanto XIII sama lampare/kosteikko II kerrostuma (Y20). Välillä 88–91 metriä lampare kerrostuman tilalla oli kuitenkin ruokamullansekaista likamaata (Y21). Lampare/kosteikko kerrostuman alapuolella jatkuivat pohjamuodostelmat (Y19 ja Y7). Y20 kerrostuma näytti syvenevän kaivannon kaakkoispuolelle kohden (eli Linnankadun ja Isonkadun risteykseen tultaessa). Lampare II:sen keskus ja syvin kohta näyttää siis olleen juuri risteysalueella. Kaivannosta XIII saatiin runsaasti löytöjä talteen, jotka kaikki tulivat Y20 kerroksesta. Löytöinä saatiin fajanssia, punasavikeramiikkaa, lasia, nahasta valmistettu kengänpohja, tuohikontti ja siihen

kuuluva osa, muutamia puuesineitä, esim. puu/kimpiastian kansi sekä kuonaa. Lisäksi talteen saatiin useita palamattomia eläintenluita talteen kuten esim. sarvi ja hammas.

Kaivannosta XIII tuli myös ensimmäistä kertaa esille rakenne R2 eli puurakenne, joka on jäännös katusillasta. Rakenne oli painunut kaltevasti kokonaan Y20 eli lampare kerrostuman sisään ilmeisesti tiellä kulkevan vilkkaan sekä raskaan liikenteen seurauksena, mutta myös viemärointi- sekä kaapelointitöiden seurauksena. Rakenteen R2 ylimpiä kerroksia onkin luultavasti tuhoutunut aiemmissä putkitöissä, koska R2:sen ylimmän kerroksen päällä kulki paksu ja leveä kaapelimatto, joka myös vaikeutti rakenteen dokumentoimista.

Rakenne R2 oli valmistettu 20 – 40 cm halkaisijaltaan olevista vesitetyistä hirsistä ja pölleistä. Katusillan päällimmäisessä kerroksessa oli käytetty kuitenkin halkaistuja pöllejä ja lautoja. Puukerroksia oli paikoitellen useita päällekkäin. Katusillan paksuus vaihtelikin näistä puukerroista riippuen aina 20 – 60 cm:iin. Puurakenteiden väliin oli aseteltu useissa kohdin tuohta todennäköisesti varjelemaan niitä lampareesta nousevalta kosteudelta. Linnankadulla rakenteen alimman puukerran alla havaittiin n. 20 cm paksu tiilimurska- ja puuhakekerros. Onkin hyvin todennäköistä ilmiö liittyy puurakenteiden varjeluun kosteudelta. Puurakenteiden paljastuessa kaivannoista, voitiin lisäksi havaita heikkoa tervan tuoksua. Puut oli mahdollisesti tervattu sen vuoksi, jotta ne kestäisivät kosteutta paremmin. Rakenteen alla jatkui edelleen lampare/vesijättökerros II. Rakenne R2 ulottui aina kaivannon XIII loppuun saakka eli 101 metriin risteysalueelle, jossa se jatkui koilliseen, itään ja lounaaseen.

Rakenne R2 on nähtävissä Gustaf Ulstadiuksen laatimassa kartassa (ks. kartta 51), joka on mahdollisesti peräisin 1680-1690-luvulta³¹. Tällöin silta on kartan mukaan ollut suorakulmainen. Vuodelta 1748 olevassa Jakob Johan Wikarin laatimassa kartassa silta esiintyy yhä, mutta tällä kertaa T-mallisenä (ks. kartta 56).

7. ISOKATU (tutkimusalue 4)

Kaivannot: XIV - XX

Kartat: 17 - 31

Yhteydet: Y1 - Y2, Y7, Y20, Y23 - Y49

Löydöt: KM 2002061: 23 - 66

---

³¹ Virkkunen 1953, s. 132, 471 viitteineen.

Poistetut luut: 10 (Y20) , 11 (Y34), 12 (Y34), 13 (Y37)

Diakuvat: 125231:48 – 82

7.1. Yleistä tutkimusalueen 4 kaivannoista

Tutkimusalue 4 sijoittui Isokadulle. Isokadun kaivannoille valittiin nollakohdaksi sadevesiviemäri n:o 11029 ($x = 13954,736$, $y = 69707,283$, $z = 7,184$). Lähes kaikki Isokadulle kaivetut kaivannot kulkivat kiinni kävelytiessä koillis-lounaissauntaisesti. Poikkeuksen teki kaivanto XIX, joka kaivettiin kävelytielle. Kaivanto XIX suunta oli myös koillis-lounainen.

Kaivannon XIV kokonaispituus oli 11 metriä, josta piirrettiin 10 metriä profiilikarttaa ja väliltä 1 – 6 metriä tasokartta. Piirtäminen aloitettiin 1 metrin päässä nollakohdasta, koska alkupäänprofiili oli sotkeentunut sateen seurauksena. Kaivannon leveys oli n. 1 m ja syvyys 2,5 metriä. Kaivanto XV oli suoraa jatkoa edelliselle. Kaivannon kokonaispituus oli 13 metriä, josta koko matkalta piirrettiin profiili sekä väliltä 11 – 15 m ja 18 – 22 metriä tasokartat. Kaivannon leveys oli 1 m ja syvyys 2,5 metriä. Kaivanto XVI jatkui siitä mihin kaivanto XV loppui ja kaivannon kokonaispituus oli 14 metriä, josta koko matkalta piirrettiin profiili. Lisäksi väliltä 29,5 – 32,8 metriä piirrettiin tasokartta. Kaivannon leveys oli n. 1 metri ja syvyys 2,5 metriä. Kaivanto XVII kokonaispituus oli 13 metriä, leveys n. 1 m ja syvyys 2,5 m. Kaivannosta ei piirretty tasokarttoja. Kaivanto XVIII kokonaispituus oli 8 m, leveys n. 1,2 m ja syvyys 2,5 m. Kaivannosta piirrettiin myös tasokartta väliltä 54 – 57 metriä. Kaivanto XIX sijaitsi kävelytiellä, n. 50 cm päässä kaivannosta XVIII länsiluoteeseen. Kaivannon kokonaispituus oli n. 3 m, josta melkein koko matkalta piirrettiin profiili. Tasokarttoja kaivannosta piirrettiin niinkään kaksi väliltä 53,4 - 56,2 m. Kaivannon leveys oli n. 3 m ja syvyys n. 2 m. Kaivanto XX oli jatkoa taas kaivannolle XVIII ja sen kokonaispituus oli 5 m, leveys n. 1 m ja syvyys 2,5 m.

7.2. Kulttuurikerrokset ja rakenteet

Yleisesti voidaan todeta, että Isokadun modernit tienpohjauskerrokset olivat tutkimusalueen koillispuolella varsin paksuja. Ne käsittivät kerrokset Y1 ja Y2, joiden yhteenlaskettu paksuus n. 1,5 m. Tienpohjauskerrokset kuitenkin madaltuivat mentäessä lounaaseen päin niin että puolella välissä katua pohjustukset ulottuivat enää metriin ja viimeisessä kaivannossa XX kerroksen paksuus oli enää 0,5 m.

7.2.1. Kaivanto XIV

Kaivanto XIV:ssä tuli tienpohjauskerrosten alta esille ruskeaa sorapitoista likamaata (Y24). Tämän kerroksen alla tuli jälleen esille lampare/kosteikko II kerrostumaa (Y20). Edellä mainittujen kulttuurikerrosten lisäksi väliltä 1 – 6 metriä oli Y24 ja Y20 rajapinnassa nähtävissä tumman hiekkansekaista likamaata (Y23) n. 5 – 10 cm paksuisena likamaajuovina. Löytöinä saatiin kerroksesta Y24 fajanssia ja sulanutta lasia. Valtaosa kaivannon löydöistä keskittyi kuitenkin kerros Y20:een, josta saatiin fajanssia, punasavikeramiikkaa, lasia ja nahasta valmistettu kengänpohja. Lisäksi talteen saatiin kaksi palaa palanutta luuta. Tämä Lampare/kosteikko II kerrostuma näytti ohenevan ja nousevan kaivannon lounaispäässä. Muita kulttuurikerroksia kaivannossa ei ollut, vaan kaivannon lounaispäässä tuli esille jo pohjasavea (Y7).

Kaivannossa XIV jatkui edelleen R2 eli katusilta, joka näytti säilyneiden puurakenteisen perusteella ulottuvan n. 10 metriin saakka Isonkadun nollakohdasta lounaaseen. R2:sen päällä oli ruskeaa sorapitoista likamaata (Y24) ja muutamassa paikassa rakenteen päällä oli myöskin tummaa hiekkansekaista likamaata (Y23). Rakenne on painunut osittain Y20 sisään. Rakenne R2 muodostui tällä kohden pitkistä veistetyistä laudoista ja hirsistä (keskimääräinen pituus 1,5-2 m). Puiden halkaisija oli keskimäärin 20 cm. Rakenne näytti muodostuvan ainakin kahdesta/kolmesta puukerrasta, joista päällimmäiset oli asetettu pitkittäin, keskimmäiset poikittain ja alimmat pitkittäin. Puiden välissä oli myös tuhta. Noin 6,5 metrin kohdalta kaivannosta nostettiin ylös paksu n. 40 cm halkaisijaltaan oleva veistetty pölli, joka mitä ilmeisemmin kuului sillan kantaviin rakenteisiin. Pölli tuli esille n. 5,40 m mpy syvyydestä. Tästä erittäin hyvin puusta otettiin dendrokronologinen näyte, joka lähetettiin myöhemmin Joensuun Yliopiston dendrokronologian laboratorioon ajoitettavaksi. Tutkimuksissa voitiinkin määrittää puun ikä tarkkaan, koska siinä oli jäljellä puunkuoren alainen pinta. Tämän perusteella puu oli kaadettu talvikaudella 1679/1680 (katso erillinen liite dendrokronologisen ajoituksen tuloksista). Kyseessä onkin siis todennäköisesti Kirkkokadun silta, joka mainitaan 1600-luvun lopun asiakirjoissa. Tuolloin nykyisen Linnankadun paikalla kulki Pieni-Kirkkokatu.³²

---

³² Virkkunen 1953, s. 135,133 viitteineen.

7.2.2. Kaivanto XV

Kaivannossa XV jatkui tienpohjauksen alla Y20 eli lampare II kerros, mutta enää vain 30 – 40 cm paksuisena kunnes hävisi kokonaan 19 m päässä Isonkadun nollakohdasta. Lampare kerrostuman alla kulki n. 50 cm paksu vaalea ja hieno hiekkakerros (Y29), joka ilmeisesti on lampareen pohjamuodostelmia. Tämän kerroksen alla oli jälleen pohjasavea (Y7). Toinen kaivannossa ilmennyt kulttuurikerros oli likamaa, joka oli tiilimurskan, tumman saven ja hiekan sekä pienten kivien sekainen (Y26). Tämän ja vaalean hiekkakerroksen (Y29) välissä oli ohut, n. 10 cm paksu hiilensekaisen maan kerros (Y28) välillä 19 – 21 m. Kaivannon XV loppupäässä välillä 17 – 24 m kulkee vaalean hiekkakerroksen ja pohjasaven välissä 10 – 40 cm paksu sorakerros (Y27), jossa oli seassa myös tiilimurskaa. Kaikki muut kerrostuman olivat siis kaivannossa XV kulttuurikerroksia paitsi pohjasavikerros. Ainoa esinelöytö saatiin kuitenkin talteen jälleen Y20:stä. Esine oli nahasta valmistetun jalkineen kappale.

Kaivannossa XV tuli myös esille rakenne R3, puuputki. Rakenne havaittiin ensimmäisen kerran välillä 11 – 15 metriä, jolloin siitä heti piirrettiin tasokartta. Tässä kohdin rakenne R3 kulki osittain Y20 sisässä. Rakenteen luodepuolella havaittiin ruskeaa, sorapitoista likamaata (Y27). Tämä kerros oli ilmeisesti ohut, koska sitä ei näy profiilikartassa tuolla kohden. Rakenne on kuitenkin saattanut alkaa jo aiemmin mahdollisesti rakenteen R2 (katusilta) alta. Rakenteesta piirrettiin myös toinen taso väliltä 18 – 22 m. Tällä kohdin rakenne kulki osittain likamaan (Y26) ja soranpitoisen maan (Y27) sisässä ja päällä. Välillä 11 – 15 m oli osittain rakenteen päälle asetettu suurehko kivi ($\emptyset$ 1 m) ilmeisesti painoksi. R3 näytti laskevan lampare/kosteikko II kerrokseen kaltevassa kulmassa.

R3 muodostui neljästä veistetyistä laudasta, jotka muodostivat onton putken. Lautojen leveys oli n. 40 cm ja paksuus n.10 - 20 cm. Paikoitellen putki oli erittäin huonosti säilynyt ja painutut kasaan. Laudat oli liitetty toisiinsa salvoksin.

7.2.3. Kaivanto XVI

Kaivannossa XVI jatkui edelleen tienpohjauskerroksien alla likamaa (Y26). Myös hiilensekaista maata (Y28) esiintyi tienpohjauskerroksien alla ja Y26:sen päällä välillä 24 – 30 m. Tiilimurskasekainen soramaa (Y27) jatkui myös edelleen koko kaivannon pituudelta. Kaivannon pohjalla esiintyi välillä 23 – 30 m ruskeaa soramaata (Y32), jossa oli isohkoja luonnonkiviä sekä välillä 30 – 37 m pohjasavea. Pohjakerrokset olivat löydöttömiä. Kaivannon XVI lounaispäässä näytti alkavan

jälleen uusi kosteikkokerrostuma (Y34), jossa maa-aines koostui mustasta, kosteasta ja puuroskansekaisesta maasta. Kaivannossa oli välillä 26 – 28 m häiriö, joka koostui puhtaasta täytehiekasta. Häiriö on syntynyt uusien vesijohtokaivantojen seurauksena. Häiriö ulottui aina 5,50 m mpy, jolloin tuolta matkalta oli hävinnyt kaikki kulttuurikerrokset. Kaivannosta esiin tulleet esinelöydöt saatiin kolmesta kulttuurikerroksesta. Y26 saatiin talteen fajanssia, lasia ja rautanauvoja. Y27 tuli fajanssia, punasavikeramiikkaa sekä lasia ja Y34:sta lasia sekä muutama palanut luu. Kaivannosta saatiin talteen myös yksi irtolöytö, juuttikangassäkki, joka oli valmistettu kasvikuiduista. Kangasnyytti tuli erittäin todennäköisesti Y34:sta.

Rakenne R3 seuraili edelleen kaivantoa XVI länsiluodeprofiilissa koko kaivannon pituudelta. Välillä 23 – 30 puuputkea ei kuitenkaan näy profiilissa, koska tässä kohdin rakenne kulki hieman keskemällä. Rakenteessa R3 voitiin tällä kohden havaita lautojen liitoskohdissa käytettyjä puutappeja (ks. diat 125231:69 - 71). Näillä tapeilla laudat oli kiinnitetty tiiviisti toisiinsa.

Kaivannosta XVI tuli esille vielä R4 eli puu- ja kivirakenne, jonka luonne jäi epämääräiseksi. Rakenne koostui muutamasta noin 1 metrin pituisesta ja 20 – 30 cm levyisestä veistetyistä puusta ja muutamasta kivistä. Yksi kivistä oli kooltaan 20 x 60 cm ja kaksi pienempää 40 x 30 cm. Rakenne R4 esiintyi kaivannossa XVI välillä 29,5 – 32,8 m Y27 ja Y34 sisässä. Rakenne R4 voi mahdollisesti olla jäännös rakennuksen pohjasta, mutta toisaalta puurakenteiden ja kivien vähyys antaa epäilyn aiheita. Kuitenkin kaivannon löydöt (mm. lasi, keramiikka, naulat) viittaavat rakennukseen.

7.2.4. Kaivanto XVII

Kaivannossa XVII jatkui edellisessä kaivannossa alkanut uusi kosteikkokerrostuma (Y34), mutta paksumpana (n. 1 m). Kerroksen sisässä oli isompiakin pöllejä, jotka oli kosteikkoon ilmeisesti heitelty umpimähkäisesti. Kerros näytti ohenevan kaivannon lounaispäättyä kohden, jossa sen paksuus oli enää 10 cm. Kosteikko siis todennäköisesti loppui suurin piirtein tähän. Kosteikkokerroksen päällä kulki edelleen sorapitoinen likamaakerros (Y27), mutta vain n. 10 cm paksuisena. Kosteikkokerroksen alta paljastui tummanruskea hiekkakerros (Y35), jonka vahvuus oli 20 – 30 cm ja tämän alta jälleen pohjasavi (Y7). 49 metrin kohdalta kaivannossa alkoi heti tienpohjauskerrosten alla hiilensekainen voimakkaasti palanut likamaa (Y37), jonka paksuus oli n. 40 cm. Y37:sta saatiin talteen eläimen hammas. Löytöjä

saatiin kahdesta kulttuurikerroksesta. Y27:stä saatiin talteen liitupiipunvarren katkelma ja Y34:stä fajanssia, punasavikeramiikkaa ja liitupiipunvarren katkelma. Kaivannossa XVII ei ilmennyt rakenteita. On kuitenkin oletettavissa, että puuputki (R3) kulki koko ajan kaivannon luodeprofiilissa kävelytien alla jääden kuitenkin näkymättömiin.

7.2.5. Kaivanto XVIII

Kaivannossa XVIII jatkui hiilensekainen, voimakkaasti palanut likamaa (Y37) heti tienpohjauskerrosten alapuolella. Koko kaivannon pituudelta oli kerroksen paksuus lähes 50 cm. Kerros on todennäköisesti palokerros, joka syntynyt todennäköisesti vuoden 1773 elokuun palossa, jolloin tuli saatiin sammutetuksi vasta lähellä kirkkoa.³³ Palokerroksen alla kulki välillä 53 – 58 m n. 20 cm paksu tumma savimaakerros (Y40) ja sen alapuolella jälleen soramaata (Y41) 10 – 30 cm paksuisena kerroksena. Soramaan päällä kulki välillä 50 – 53 m vielä 10 cm paksuinen kosteikkokerros (Y34). Soramaan alta paljastui pohjasavikerros. Kaikki kaivannosta esiin tulleet löydöt saatiin palokerroksesta Y37. Löytöjä olivat punasavikeramiikka-astioiden palat, muutama liitupiipunvarren katkelma, lasin sirpaleet, muutamia eläimenluita sekä kaksi rahaa. Molemmat rahalöydöt ajoittuvat 1600-luvun loppupuolelle (lue tarkemmin rahoista kappaleesta 10).

Kaivannosta XVIII tuli esille rakenne R5, joka tulkittiin rakennuksen pohjaksi. Rakenne jäi palokerroksen eli Y37 sisään ja se muodostui suhteellisen pienikokoisista peruskivistä (Ø 20 - 40 cm), tiilenpaloista ja mädäntyneestä puumoskasta (mahdollisen lattian jäänteet). Osa kivistä oli palaneita. Lisäksi kivien välissä oli nähtävissä runsaasti yksittäisiä hiilenpaloja. Rakenne R5 alkoi kaivannossa XVIII jo 52 m kohdalta, joten R5:sen kaksi ensimmäistä metriä ehti tuhoutua ennen tasokartan piirtämistä.

7.2.6. Kaivanto XIX

Kaivannossa XIX, joka kaivettiin hieman sivummalle kävelytien kohdalle poiketen täten edellisistä kaivannoista, jatkui edelleen voimakas hiilensekainen likamaa eli palokerros (Y37). Tässä kohdin oli palokerroksen päälläkin säilynyt vaaleaa likamaata (Y38), johtuen luultavasti kävelytien ohuemmasta pohjauskerroksista. Palokerroksen

---

³³ Halila 1953, s. 101 viitteineen.

alla oli tummaa savimaata (Y40) ja tämän alla soraa (Y41). Jälleen kaivannon kaikki löydöt saatiin palokerroksesta Y37. Löytöjä olivat fajanssi, punasavikeramiikka, liitupiipun pesä (KM 2002062:59), useat liitupiipun varren katkelmat, lasin sirpaleet, tuluspii ja rautanaulat. Löydetyn liitupiipun pesän (KM 2002062:59) kannassa ollut nähtävissä leimaa, joka on kulunut pois tai sitä ei ole piipussa ollut lainkaan. Sen sijaan pesän kannan sivulla on nähtävissä merkinnät ”N” ja ”2”. Tällaiset numeropiiput on mainittu ensimmäistä kertaa tupakankehräjän sekä tupakkakauppias Jacob Cromin vuodelta 1743 peräisin olevasta peruskirjoituksesta. Piipuissa oleva kirjain ”N” tarkoittanee sanaa ”nummer” kun taas numero ”2” viittaa piipun laatuun. Piippujen laatu oli sitä parempi mitä suurempi kannan numero oli (esim. n:o 3 oli hyvälaatuinen piippu). Tällaisia numeropiippuja valmistettiin ainakin Tukholmassa ja Alingsåsissa. Oulun NMKY:n tontilla suoritetuilla kaivauksilla löydettiin myös useita tällaisia piippuja, joista voidaan löytää vastaavuus myös Isokadulta löydetylle piipulle (KM 2002062:59). Eniten Isokadun piippua muistuttaa OMP: 3193.³⁴

Kaivannossa XIX jatkui sama rakennuksen pohja, joka alkoi kaivannossa XXVIII. Jälleen rakennus jäi kokoaan palokerroksen Y37 sisään. Rakenteen muodostivat edelleen puurakenteiden jäänteet, peruskivet ja tiilenpalat. Kun rakennuksen pohja (R5) oli poistettu kaivannosta XIX paljastu lähes heti peruskivien alapuolelta jälleen puuputki (R3), joka kulki tällä kohdin tumman savimaan sisässä. Rakenne ajoittunee rahalöytöjen ja liitupiippupesä löydön perusteella 1600-luvun lopusta aina 1700-luvun lopulle, jolloin rakenne on tuhoutunut tulipalossa.

7.2.7. Kaivanto XX

Kaivanto XX kaivettiin jälleen ajotielle ja se oli suoraa jatkoa kaivannolle XXVIII. Kaivannon XX alkupään kaksi ensimmäistä metriä oli tuhoutunut kaukolämpökanaalin asennuksen yhteydessä. Kanava oli tuhonnut kaikki kulttuurikerrokset aina 1,5 m matkalta korkeuteen 5,73 m mpy. Kaukolämpökanaalin alle oli laitettu vielä mursketta n. 50 cm paksuudelta ilmeisesti tukemaan rakennetta. Kaivannossa XX esiintyi useita maakerroksia. Päälimmäisenä tienpohjauskerroksien alta tuli esille sorakerros (Y44), joka todennäköisesti ei ole kovin iäkäs kerros. Tämän alla kulki vanha mukulakiveys (Y45), joka ajoittunee 1800-1900-luvulle. On

³⁴ Makkonen 1991, s. 48-49 viitteineen. Ks. myös liite 5.

mahdollista, että ylin sorakerros on laitettu aiemmin tienpintana olleen mukulakiveyksen päälle uutta tienpohjausta tehtäessä. Sorakerros voi myös liittyä kaukolämpökanaalin rakenteisiin. Mukulakiveyksen alta tuli esille jälleen vaalea likamaa (Y38) ja edelleen tämän alta hiilensekainen voimakkaasti palanut likamaa, palokerros (Y37). Palokerroksen alla esiintyi soramaata (41) ja pohjasavea (Y7). Kaivannosta saatiin irtolöytöinä punasavikeramiikkaa ja lasinpala.

Kaivannossa XX jatkui mahdollisesti edelleen R5 eli rakennuksen pohja. Pieniä rakennuksen peruskiviä esiintyi jälleen kaivannon profiilissa palokerroksen sisässä. Peruskivien välissä oli myös tiilenpaloja ja tiilimurskaa.

8. ISOKADUN JA KAJAANINKADUN RISTEYS (tutkimusalue 5)

Kaivannot: XXI - XXV

Kartat: 32 - 42

Yhteydet: Y1 - Y2, Y7, Y40, Y44 - Y45, Y50 - Y84

Löydöt: KM 2002061: 67 - 98

Poistetut luut: 14 (Y56), 15 (Y78), 16 (Y58)

Diakuvat: 125231:83 - 116

8.1. Yleistä tutkimusalueen 5 kaivannoista

Tutkimusalue 5 sijaitsi tuomiokirkon tontin lounaiskulmalla Isokadun ja Kajaaninkadun risteysalueella. Risteykseen kaivettiin kaikkiaan kuusi kaivantoa, joista yhdessä kaikki maakerrokset olivat täysin sekoittuneet. Tämä kaivanto alkoi sadevesiviemärltä n:o 11033 ($x = 13900,966$, $y = 69677,376$, $z = 7,605$) ja päättyi sadevesiviemäriin n:o 2:een ($x = 13899,694$, $y = 69684,828$, $z = 7,412$). Kaivannon pituus oli n. 8 m ja syvyys reilut 2 m. Kaivannon kaikki kulttuurikerrokset olivat tuhoutuneet kaivannon poikki kulkevan kaukolämpökanaalin asennuksen seurauksena. Lisäksi paikalla oli suoritettu kaapelointitöitä. Kaivannon sekoittuneesta maasta päätellen (hiekan seassa likamaata) kaivannon paikalla on aikoinaan sijainnut kulttuurikerrostumia. Kaivannosta piirrettiin kentällä profiili, mutta jälkityöväiheessä kartta poistettiin sen vähäisen informatiivisuutensa vuoksi. Kaikista muista kaivannoista piirrettiin profiili tai osia siitä.

Kaivanto XXI kulki etelä-pohjoissuuntaisesti sadevesiviemärltä n:o 11033 ($x = 13900,966$, $y = 69677,376$, $z = 7,605$) sadevesiviemäriin n:o 10280/N ($x = 13904,444$, $y = 69674,969$, $z = 7,414$). Kaivannon kokonaispituus oli 6,5 m, leveys n.

1m ja syvyys 1,90 m. Kaivanto XXII alkoi jälleen sadevesiviemäritä n:o 11033 ja jatkui koillis-lounaissuuntaisesti. Kaivannon kokonaispituus oli n. 5 m, syvyys 1,90 ja leveys n.2 m. Kaivanto XXIII oli lähes suoraa jatkoa kaivannolle XXII. Kaivanto kulki myös koillis-lounaissuuntaisesti sadevesiviemärielle n:o 10184/N ($x = 13893,962$, $y = 69669,534$, $z = 7,424$). Kaivannon kokonaispituus oli n. 4 m, syvyys n. 1,7 m. Kaivanto XXIV alkoi sadevesiviemäritä n:o 10184/N ja päättyi sadevesiviemärielle n:o 10181/N ($x = 13887,958$, $y = 69678,590$, $z = 7,380$). Kaivannon suunta oli luode-kaakko, kokonaispituus n. 11 m, leveys n. 1 m ja syvyys 1,4 m. Tutkimusalueen 5 viimeinen kaivanto XXV kaivettiin keskelle risteystä, jossa suoritettiin vanhan likakaivon n:o 1 vaihto ($x = 13895,992$, $y = 69676,532$, $z = 7,723$). Likakaivon ympärille avattiin n. 4 x 4 m suuruinen kaivanto (ks. yleiskartta 2), jonka syvyys oli n. 3 m.

8.2. Kulttuurikerrokset ja rakenteet

8.2.1. Kaivanto XXI

Kaivannosta XXI ei piirretty pituusprofiilia, koska kaukolämpökanaalin, joka kulki kaivannon poikki, asennus oli sekoittanut kaikki kulttuurikerrokset. Kuitenkin kaivannon XXI koillis- ja luodeprofiileissa olivat kulttuurikerrokset säilyneet koskemattomina kaukolämpökanaalin jäädessä niiden eteläpuolelle. Molemmista päädyistä piirrettiin siis profiilit (ks. kartat 32 ja 33). Päätyprofiilien piirtäminen aloitettiin nollakohdasta, joka on sama molemmille profiileille (ks. yleiskartta 1). Kaivannon päätykoillisprofiilissa tienpohjauskerroksien alapuolella (paksuus n. 40 cm) näkyy välillä 0 – 1 m kulttuurikerroksia. Ensimmäinen kulttuurikerroksista oli tummaa likamaata (Y51), jonka alapuolella on suhteellisen ohut palokerros (Y52). Palokerroksen alla tuli näkyviin jälleen vanhaa mukulakiveystä (Y45). Mukulakiveyksen alla oli ruskea hiekkakerros (Y53) ja tämän alla vaaleaa hiekkaa (Y54), tummaa hiekansaikaista savimaata (Y40) ja pohjasavea (Y7). Päätykoillisprofiili välillä 1 – 2 metriä oli sen sijaan lähinnä sekoittunutta maata (Y50). Kuitenkin korkeudesta 6,80 m mpy alkaen olivat maakerrokset säilyneet tuhoutumatta ja tässä kohdin profiilista jälleen tuli esille R3 eli puuputki. Puuputki oli tällä kohden Y7 sisässä. R3 oli säilynyt tällä kohden erityisen hyvin ja jokseenkin ehjänä. R3:sen rakenne voitiin havaita ”neliömäiseksi putkeksi”. Puuputken päälle oli aseteltu halkaisijaltaan n. 20 – 30 cm olleita pienehköjä kiviä. Lisäksi putken alla oli

tällä kohden neliömäinen jalka, jonka avulla todennäköisesti putki saatiin oikeaan kaltevuustasoon (ks. rakenneluettelon kuva, liite 3).

Kaivannon XXI luodeprofiilissa olivat välillä 0 – 1,5 m säilyneet kulttuurikerrokset, mutta välillä 1,5 – 2 m näkyi kaivannossa pelkkää sekoittunutta maata. Kulttuurikerroksiksi erottuivat tässäkin kohden kaivantoa ohut palokerros (Y52) ja mukulakiveys (Y45). Näiden kerroksien alla oli ruskea hiekkakerros (Y53) ja sorakerros (Y44). Kaivannon kaikki löydöt tulivat palokerroksesta (Y52) liitupiipunvarren katkelma, sulanutta lasia ja kuonaa (?). Mukulakiveys ajoittuu tämän perusteella lähinnä 1700-luvun lopulle tai nuoremmaksi.

8.2.2. Kaivanto XXII

Kaivannossa XXII tienpohjauskerroksen muodostivat ainoastaan asfaltti ja murske (paksuus n. 40 – 60 cm) soran ja täytehiekkakerroksen puuttuessa täysin. tienpohjauksen alla alkoi hiilensekaisen tumman hiekan kerros, jonka alla oli paksuhko tummanruskea hiekkakerros (paksuus n. 5 – 40 cm.) Näiden kerroksien alta alkoivat varsinaiset kulttuurikerrokset mullansekainen tummanruskea hiekka (Y56) sekä puuroskansekainen musta maa (Y60). Löytöinä saatiin talteen Y56:sta punasavikeramiikkaa, lasia ja kaksi palaa luuta (eläimen).

Rakenne R6 eli rakennuksen peruskiveys tuli ensimmäistä kertaa esille tässä kaivannossa. R6 oli kokonaan Y56 sisässä ja se muodostui kahdesta osasta: R6a eli peruskivet, joiden halkaisija oli 20 – 40 cm ja näiden alla oli R6b eli lautataso, joka todennäköisesti on jääne rakennuksen hirsiarinasta. Rakenteen kivien välissä oli myös runsaasti tiiltä ja tiilimurskaa. Rakenteen laudat olivat suhteellisen hyvin säilyneitä. Lautojen leveys oli n. 20 cm ja paksuus n. 10 cm. Rakenne lienee jääne rakennuksen pohjasta. Rakenteen R6 ajoitus jäi epämääräiseksi ajoittavan esineistön puuttuessa, mutta se ajoittunee mahdollisesti 1700-luvulle.

8.2.3. Kaivanto XXIII

Kaivannon XXIII alkupää (väli 5 – 7 m) oli osittain sekoittunutta maata. Kaivannon länsiluodeprofiilista tuli ulos vesiputki, jonka asettaminen oli aikoinaan tuhonnut tältä osin kaivannon kulttuurikerrokset. Vesiputkikaivanto oli täytetty sekoittuneella maalla (Y50). Tosin lähtien tasosta 6,10 m mpy alaspäin olivat kulttuurikerrokset säilyneet. Moderni vesiputki oli tuettu alhaalta päin laudoin. Tämän laudan alta alkoi kulttuurikerros Y56, joka ulottui koko kaivannon läpi. Kaivannossa välillä 7 – 10 m

tienpohjauksen alta tuli esille vaaleanruskea hiekkakerros (Y63), jonka paksuus oli n. 1,2 m. Välillä 9 – 10 m oli Y63 sisässä vaalea ja hieno hiekkalinssi (Y62). Kaivannon pohjakerroksen muodosti Y60 eli puuroskansekainen musta maa, joka jatkui kaivantoa syvemmälle. Löytöjä ei tullut yhdestäkään kerroksesta.

Rakenne R6 eli rakennuksen peruskiveys jatkui osittain edelleen kaivannossa XXIII sekä jälleen R3 eli puuputken havaittiin kulkevan tasossa 6,10 m mpy Y56 sisässä. R3 on siis todennäköisesti kulkenut myös R6 alitse. Kolmas kaivannossa havaittu rakenne R7 eli rakennuksen pohja tuli esille kaivannon loppupään länsiluodeprofiilissa. Tältä kohtaa vaihdettiin vanha sadevesiviemäri uuteen. rakennuksen pohjaa ei ollut säilynyt siis tasossa, vaan profiilissa. R7 oli Y63 sisässä ja sen rakenne muodostui kivistä ($\varnothing$ 20–30 cm), tiilistä ja tiilimurskasta. R3 kulki edelleen noin metrin alapuolella tätä rakennetta. R7 ei tulkittu kuuluvan R6:sen kanssa yhteen, koska ne sijaitsivat hieman eri korkeuksilla toisiinsa nähden sekä lisäksi rakenteiden välissä oli 4 m kaivettua, sekoittunutta maata. On kuitenkin mahdollista, että jäänteet ovat samasta rakennuksesta. R7 lienee myös jäännös rakennuksen pohjasta, joka oli kuitenkin suurimmaksi osaksi tuhoutunut laitettaessa edellistä sadevesiviemäriä. Rakenteen ajoitus jäi myös epämääräiseksi esineistön puuttuessa.

8.2.4. Kaivanto XXIV

Kaivannosta XXIV piirrettiin useita profiilinpätkiä. Yhtenäistä profiilia ei saanut johtuen siitä että kaivannossa oli sekoittuneen maan kohtia, joita oli aiemmin kaivettu. Ensimmäinen profiilin pätkä piirrettiin kaivannon XXIV lounaisprofiilista väliltä 0 – 1,4 m. Kaivannon nollakohta sijaitsi sadevesiviemärin n:o 10184/N takana. tienpohjauskerrosten (paksuus 60–80 cm) alla alkoi hiilensekainen tumman hiekan kerros (Y58) ja tumma likamaa (Y64). Näiden alapuolella tuli esille vaalea ja hieno hiekkakerros (Y62), vaaleanruskeaa hiekkaa (Y63) sekä alimmaisena puuroskansekainen musta maa (Y60). Löytöinä saatiin Y63:sta fajanssia, punasavikeramiikkaa ja sulanutta lasia.

Kaivannossa XXIV jatkui edelleen rakenne R7 eli rakennuksen perustus. Rakenteeseen kuului isohkoja peruskiviä ($\varnothing$ 30 – 40 cm) ja mädäntyneitä puurakenteita. Rakenteen R7 päällä oli hiilensekaista tummaa hiekkaa ja tummaa likamaata. Rakennuksen peruskivet olivat taas vaalean hiekan, vaaleanruskean hiekan ja osittain myös puuroskansekaisen mustan maan sisässä. Tarkemmin rakenteesta R7

rakenneluettelossa. Toinen kaivannosta XXIV esiin tullut rakenne oli jälleen puuputki eli R3, joka kulki kaivannon poikki häviten lounaisprofiiliin. R3 oli kokonaan Y60:nen sisässä.

Seuraavaksi kaivannosta XXIV piirrettiin lounaisprofiilia väliltä 1,5 – 5,5 m. Tienpohjauskerrosten alta (paksuus 1 – 1,5 m) paljastui sekoittunutta maata (Y65), joka ulottui lähes koko kaivannon leveydelle. Kohdassa 4 m sekoittuneen maankerros syveni kattaen koko kaivannon profiilin. Tämän takia kaivannon lounaisseinämästä ei enää piirretty profiilia. Sekoittunut maa siis ulottui aina sadevesiviemärielle n:o 10181/N saakka. 1,5 - 4 m välillä oli sen sijaan kulttuurikerrokset osittain säilyneet. Noin 6,20 m mpy sekoittuneen maakerroksen alla alkoi tumma, puuroskansekainen likamaa (Y67), jonka alla oli vaaleaa hiekkaa (Y66). Näiden alapuolella oli puuroskansekaista mustaa maata (Y60), tummaa savimaata (Y68) ja pohjasavea (Y7). Kerroksen Y60 sisässä oli jäänteitä mädäntyneistä laudoista sekä kiviä kuten myös kerroksen Y67 sisässä. Löytöjä ei kuitenkaan saatu talteen yhdestäkään kerroksesta.

Kaivannosta XXIV päätettiin vielä piirtää kaakkoisprofiiliin ja itäprofiiliin pätkät. Nämä säilyneet kulttuurikerrokset tulivat esille kaivannon XXIV itäpäässä kaivannon seinämistä poistettaessa vanhaa sadevesiviemäriä n:o 10181/N. Jälleen oli siis säilynyt kulttuurikerroksia profiilissa, muttei tasossa. Tässä kohdin jouduttiin valitsemaan kartoille uusi nollakohta. Nollakohdaksi päätettiin ottaa molempien profiilin keskus, jolloin nollapiste olisi yhteinen molemmille (ks. kartta 1, kaivantojen nollakohdat). Kaivannon XXIV koillispäätyprofiilissa alkoivat heti tienpohjauskerrosten (paksuus n. 40 – 60 cm) alla kulttuurikerrokset. Välillä 0 – 0,8 m tuli esille hiekan ja mullansekaista likamaata (Y69), jonka sisässä oli vaalea hiekkaa (Y72) ja tumman hiekan ja puuroskansekaista maata (Y71). Samassa korkeudessa kaivannossa välillä 0,8 – 2 m esiintyi soramaata (Y70). Tasosta 6,50 m mpy lähtien maakerrokset ulottuivat profiiliin koko matkalle, kuten palanut likamaa/palokerros (Y73), vaaleanharmaa savi (Y74), tummanruskea hiekka (Y75) sekä tumma savimaa (Y76). Edellä mainituista vain Y73 oli kulttuurikerros.

Kaivannon XXIV kaakkoisprofiilissa tuli esille R8 eli rakennuksen pohja. Rakenteeseen kuului peruskiviä ($\varnothing$ 20 – 40 cm), tiilenpaloja, tiilimurskaa ja mädäntyneitä puurakenteita (mahdollisesti rakennuksen lattiataso). Rakenne oli Y69 ja Y70 sisässä sekä peruskivien ja puurakenteiden alla oli kerros Y73.

Kaivannon XXIV itäpäätyprofiilissa heti tienpohjauksen alla oli vaalean hiekan ja tiilimurskansekaista maata (Y78) välillä 0 – 0,5 m. Kerroksen Y78 sisässä

oli tumman hiekan ja puuroskansekaisenmaan linssi korkeudessa 6,50 – 6,10 m mpy. Väli 0,5–1 m voidaan sanoa olevan sekoittunutta maata. Tienpohjauksen alla alkoi sekoittuneen maankerros, jonka alla korkeudessa 6,20 m mpy alkoi sorakerros. Välillä 0 – 0,5 m näytti R8 eli rakennuksen pohja jatkuvan Y78 sisässä. Rakenteeseen kuului peruskiviä ($\emptyset$ 10 – 20 cm), tiilimurskaa ja puuta. Löytöinä XXIV:n itä- ja kaakkoisprofiileista saatiin fajanssia, lasia ja yksi hammas. R7 ajoitus jäi jokseenkin epämääräiseksi, mutta se ajoittunee kuitenkin 1700-luvulle tai nuoremmaksi.

8.2.5. Kaivanto XXV

Kaivannon XXV kulttuurikerrokset olivat suurimmaksi osaksi tuhoutuneet jo aiemmin vesiputkea ja edellistä likakaivoa laitettaessa. Kuitenkin kaivannon länsiluodeprofiilissa oli säilynyt n. 2 m pätkä kulttuurikerroksia, jotka paljastuivat otettaessa vanhaa likakaivoa pois. Kaivannossa tienpohjauskerrosten ja sekoittuneen maakerroksen alla (Y50) tuli esille vaaleaa hiekkaa (Y51), jonka alta taas paljastui n. 20 cm paksuinen hiilensekainen tumma hiekkakerros (Y58). Tästä hiilensekaisesta hiekkakerroksesta saatiin talteen kaksi palamatonta eläimenluuta. Hiekkakerroksen alapuolella oli puuroskansekainen musta maakerros (Y60), jonka sisässä oli vaalea hiekkalinssi (Y83). Puuroskan alla oli tummaa hiekkaa (Y84) ja pohjasavea (Y7), johon moderni vesiputki oli upotettu. Löytöinä saatiin hiilensekaisesta tummasta hiekkakerroksesta (Y58) muutamia rautanauvoja.

Kaivannosta XV tuli esille jo aiemmin havaittu rakenne R6 eli rakennuksen pohja. Rakenteeseen kuului peruskiviä ($\emptyset$ 10 – 40 cm), tiiltä, puuta ja mädäntyneitä puiden/lankkujen jäänteitä. Rakenteen peruskivet (R6a) olivat Y58 sisässä ja mädäntyneet puurakenteet Y60:n päällä. Hiilensekaisen tumman hiekan päällä esiintyneessä sekoittuneessa maassa (Y50) oli myös tiilenpaloja ja kiviä. On siis todennäköistä, että kaivannon XXV rakenne R6 oli osittain tuhoutunut jo aiemmissa kadunparannus tms. töissä.

9. ISOKADUN JA KAJAANINKADUN RISTEYS (tutkimusalue 6)

Kaivannot: XXVI - XXVIII

Kartat: 43 - 49

Yhteydet: Y1 - Y2, Y20, Y85 - Y88.

Löydöt: KM 2002061: 99 - 130

Poistetut luut: 17 (Y20)

Diakuvat: 125231:117 - 153

9.1. Yleistä tutkimusalueen 6 kaivannoista

Tutkimusalue 6 sijaitsi Isokadun ja Linnankadun risteyksessä, tuomiokirkon tontin koilliskulman vieressä. Alueelle kaivettiin yhteensä 6 kaivantoa, joista osaa ei dokumentoitu lainkaan kulttuurikerrosten puuttuessa. Kaivannosta XXVI, joka kulki luode-kaakkosuuntaisesti sadevesikaivolta n:o 11029 ($x = 13954,736$, $y = 69707,283$, $z = 7,184$) sadevesikaivolle n:o 10276/N dokumentoitiin ainoastaan alkupäästä 2,5 m, koska loppuosa oli sekoittunutta maata (alueella kulki kaukolämpökanaali). Kaivannon XXVI kokonaispituus oli n. 10 m, leveys reilu 1 m ja syvyys n. 2,2 m.

Kaivanto XXVII oli 2x6 m kokoinen alue, joka kaivettiin Isonkadun ja Linnankadun risteyksen läheisyyteen so. Isokadun ylittävän suojatien kohdalle. Paikalla uusittiin paloposti ja siihen liittyviä rakenteita. Kaivannosta XXVII dokumentoitiin ainoastaan 1,2 x 1,2 m suuruinen ja n. 2 m syvä alue kaivannon koilliskulmasta. Muut kohdat kaivannosta olivat sekoittunutta maata.

Kaivanto XXVIII kulki sadevesikaivolta n:o 11029 ($x = 13954,736$, $y = 69707,283$, $z = 7,184$) sadevesikaivolle n:o 10198/N (ei koordinaatteja saatavilla), vaikka kaivannon alkupisteenä toimi periaatteessa sadevesikaivo n:o 11029, aloitettiin profiilin piirtäminen vasta 1,5 metrin päässä kaivosta. Tämä siksi, koska tuo 1,5 m olivat täysin sekoittunutta maata. Kaivannon XXVIII kokonaispituus oli 10 m, josta piirrettiin 8 metriä. Kaivanto oli keskeltäkin osittain sekoittunutta maata samoin kuin loppuosastaan. Kaivannon leveys oli n. 1 m ja syvyys n. 2,5 m. Kaivolta 10198/N avattiin vielä yksi kaivanto sadevesikaivolle n:o 10201 ($x = 13967,328$, $y = 69708,984$, $z = 6,968$). Kaivannon kokonaispituus oli 5 m, leveys 80 cm ja syvyys n. 1,5 m. Kaivannon maat olivat kuitenkin täysin sekoittuneet aiempien kaapelointi- ja tietöiden seurauksena. Lisäksi kaivettiin kaivolta n:o 10276/N alue sadevesikaivolle n:o 10277/N ($x = 13957,606$, $y = 69719,894$, $z = 7,203$). Kaivannon pituus oli n. 10 m, leveys n. 1 m ja syvyys vain n. 1,5 m. Koska kaivanto ulottui ainoastaan edellä mainittuun 1,5 metrin syvyyteen, ei siinä ehditty saavuttaa kulttuurikerroksia. Esille tulleet kerrokset olivat moderneja tienpohjauskerroksia (Y1 ja Y2). Kuitenkin täytehiekkakerroksen alta näkyi hieman mustaa puuroskansekaista maata, joka mitä ilmeisemmin oli lampare/kosteikko II kerrosta (Y20). Kaivannosta piirrettiin kentällä profiili, mutta se poistettiin lopullisista kartoista vähäisen informatiivisuutensa takia.

Edellä mainittujen kaivantojen lisäksi kaivettiin vielä risteuksen keskelle 4 x 3,5 m suuruinen kaivanto. Tässä vaihdettiin vanha likakaivo n:o 3 ($x = 13955,846$, $y = 69712,782$, $z = 7,328$) uuteen. Kaivantoa kaivettaessa voitiin kuitenkin todeta kaikkien kulttuurikerroksien tuhoutuneen ilmeisesti laitettaessa vanhaa likakaivoa ja kaukolämpökanaalin asennuksen seurauksena. Aluetta ei siis dokumentoitu. Näin ollen kaivanto XXVIII jäi tutkimusalueen 6 viimeiseksi dokumentoiduksi kaivausalueeksi.

9.2. Kulttuurikerrokset ja rakenteet

9.2.1. Kaivanto XXVI

Kaivannon XXVI nollakohta sijaitsi n. metrin päässä kaivosta nro. 11029, koska kaivannon alkupää oli täysin sekoittunutta aluetta (ks. yleiskartta 1, kaivantojen nollakohdat). Kaivannossa XXVI tienpohjauskerrosten alta tuli esille ensin ohut, musta likamaakerros, joka oli ruokamullansekaista (Y21). Tämän alta paljastui tumman hiekkansekaista mustaa maata, jossa oli puuroskaa seassa (Y85). Tämän alta tuli jälleen näkyviin musta maakerros, joka oli puuroskan, tumman saven, hiekan ja tiilimurskansekaista (Y20) siis lampare/kosteikko II kerrostumaa. Löytöjä saatiin sekä Y85:sta sekä Y20:stä. Y85 löytöjä olivat: fajanssi, punasavikeramiikka, useita liitupiipunvarren katkelmat, ja lasi. Y20:stä taas saatiin talteen fajanssia, punasavikeramiikkaa, liitupiipunvarren katkelma ja lasia.

Kaivanto XXVI tuli esille jälleen puurakennetta R2 eli katusiltaa. Rakenne oli Y85 ja Y20 sisässä ja siihen kuului hirsiä ja lautoja, joiden halkaisija oli n. 10 – 20 cm (veistettyjä), kiviä ($\varnothing$ 20 – 30 cm) sekä tiilenpaloja. Puurakenteiden väliin oli myös aseteltu tuohtia. Profiilikartasta voidaan myös havaita mädäntyneiden puiden jäänteitä. Tarkemmin rakenteesta rakenneluettelossa.

9.2.2. Kaivanto XXVII

Kaivannosta XXVII tuli tienpohjauskerrosten alta (hyvin paksut kerrokset, lähes 2 m) esille jälleen tumman hiekkansekaista maata (Y85) väliltä 0,5-1 m ja väliltä 1 – 2 m mustaa maata, joka puuroskansekaista (Y20). Välillä 0 – 0,5 m oli kulttuurikerrosten tilalla puhdasta täytehiekkää eli kohtaa oli aiemmin kaiveltu. Löytöinä saatiin punasavikeramiikkaa ja lasia. Kaikki löydöt tulivat Y20 kerroksesta.

Kaivannossa XXVII oli edelleen jäänteitä puurakenteesta R2 eli katusillasta. Kaivannon etelälounasprofiilissa näkyi 5 puukertaa päällekkäin, jotka alkoivat

korkeudesta 5,50 m mpy viimeisen kerroksen sijoittuessa tasolle 4,90 m mpy. Puiden halkaisija oli 10 – 20 cm ja kaikki olivat joko veistettyjä lankkuja tai pöllejä. Rakenne R2 sijaitsi tälle kohden Y20 sisässä.

9.2.3. Kaivanto XXVIII

Kaivannossa XXVIII tienpohjauskerrosten alta (paksuus 1 – 1,5 m) tuli lähes koko kaivannon pituudelta esille jälleen musta puuroskansekainen maa eli Y20. Ainoastaan välillä 2,5 – 4 m tilalla oli tumman hiekkansekaista mustaa maata (Y85). Pohjasavea (Y7) alkoi näkyä kaivannon koillispäässä, jossa kaivettiin 0,5 m syvemmälle. Kaikki löydöt, joita olivat sulaneet lasinpalat ja kaksi nahasta valmistettua kengänpohjan osaa (KM2002061:132), saatiin talteen Y20:sta.

Rakennetta R2 esiintyi jälleen kaivannossa XXVIII. Se oli kerroksen Y20 sisässä. Rakenteeseen kuului veistettyä puuta ($\varnothing$ 20 – 30 cm), tiilenpaloja sekä kiviä, joiden halkaisija 20 – 40 cm. Myös mädäntyneitä puurakenteiden jäänteitä näkyi profiilissa. Puut näkyivät profiilissa välillä 6,00 – 5,30 m mpy. Rakenne R3 näytti ulottuvan aina kaivannon koillispäähän n. 6,5 metriin saakka. Välissä oli kuitenkin n. 2 metrin kaiveltu alue, josta kaikki kulttuurikerrokset olivat hävinneet. Häiriö oli osittain täytetty puhtaalla täytehiekalla ja osittain tumman hiekkansekaisella mustalla maalla (siis kaivannosta kaivetulla maalla, johon sekoittunut hiekkaa). On kuitenkin mahdollista, että puurakenteet eivät kuulu yhteen. Tässä raportissa ne on kuitenkin merkitty yhdeksi ja samaksi rakenteeksi.

10. ESINELÖYDÖISTÄ

Esinelöydöt olivat kaikki tyypillisiä historiallisen ajan kaivauskohteelle. Suurimmat löytöryhmät muodostivat keramiikka-astioiden sirpaleet, lasin palat (erityisesti ikkunalasi), metalliesineiden katkelmat, savipiippujen pesät ja varret sekä eläintenluut. Kiinnostavin löytöryhmä oli kuitenkin orgaanisista materiaaleista valmistetut esineet (esim. nahka-, puu-, ja tuohiesineet). Seuraavassa lyhyt katsaus esinelöytöryhmiin.

KERAMIikka

Keramiikkalajeista edustettuina olivat punasavikeramiikka ja fajanssi. Yhtään palaa posliinia ei saatu talteen. Kokonaisuina säilyneitä astioita ei myöskään löydetty, vaan keramiikan palat olivat hyvin sirpaleisia, tosin joukossa oli myös suuriakin paloja

(kuten esim. KM2002062:92, 122 ja 123, ks. myös Liite 5:3). Suurehkon lautasen kappaleeseen KM2002062:122 oli myös porattu reikä. Tällaisten porattujen reikien avulla rikkimenneet astiat yleensä korjattiin sitomalla kappaleet yhteen rei'istä narun avulla.³⁵

Keramiikasta ylivoimaisesti suurin osuus oli punasavesta valmistettua keramiikkaa. Astiamuotoja olivat lautaset kulhot, vadit ja padat. Punasaviastiat olivatkin arkisia ja yleensä varsin yksinkertaisia käyttöastioita, eikä niissä käytetty runsaasti koristelua. Jos koristelua haluttiin, tehtiin yleisimmin dreijauksen yhteydessä rihlauksia ja profiloiteja (esim. KM2002062:1). Ns. bolus- tai engobe-koristelua käytettiin ruuan ja juoman tarjoilussa käytetyissä astioissa.³⁶ Löytömateriaalista bolus-koristeisia astian paloja löytyy muutamia esim. KM2002062:37, 124, 125. Lasitteena punasaviastioissa käytettiin yleisimmin ns. lyijylasitusta. Punasavesta valmistetut ns. kolmijalkapadat olivat yleisin astiamuoto 1500- ja 1600-luvuilla. Pata jäljitteli metallipataa ja se oli pyöreäpohjainen ja kolmella jalalla seisova. Padassa oli myös kaksi korvaa, sankaa tai pitkä kahva.³⁷ Kesän 2002 tutkimuksissa saatiin talteen yksi kolmijalkapadan osa, KM2002062:46 (ks. Liite 5:1). Mielenkiintoinen löytö oli myös kaakelin palan katkelma KM2002062:14. Kaakelin kappaleeksi se tunnistettiin muodon perusteella, joka on suorakulmainen ja kappaleen profilointi taittuu voimakkaasti palan sisäpinnalle. Kaakeliuunien käyttö asuinrakennuksissa kertoo yhteiskunnan varallisuudesta sekä uuden rakennustyyppin saapumisesta. Kaakeliuuni lämmitettiin toisessa huoneessa sijaitsevan tulisijan kautta, joten se liittyi useampi huoneeseen rakennukseen ei siis enää perinteiseen ja vanhaan yksitupa-asuntoon.³⁸

Toinen suuri keramiikkaryhmä oli fajanssi. Fajanssin tiedetään alkaneen yleistyä käytössä jo 1500-luvulla, mutta huipussaan se oli vasta 1600-luvulla. Fajanssin saviaines on kellertävää ja huokoista. Lasituksena fajanssiastioissa käytettiin valkoista läpinäkymätöntä ns. tinalasitusta. Astian koristelussa taas käytettiin vihreää, oranssia, keltaista, sinisen eri sävyjä. Koristeaiheina olivat yksinkertainen ornamenttiikka ja kasviaiheet. Fajanssista valmistettiin mm. laakeita vateja, lautasia, ruukkuja ja tuoppeja.³⁹ Keramiikkamateriaalista löytyy runsaasti

---

³⁵ Niukkanen 2002, s. 44.

³⁶ Niukkanen 1994, s. 312 viitteineen.

³⁷ Niukkanen 1994, s. 313, viitteineen; ks. myös Niukkanen 2002, s. 43.

³⁸ Majantie 2000, s. 93 viitteineen.

³⁹ Niukkanen 1994, s. 321 viitteineen.

hyviä esimerkkejä fajanssiastioista, esim. KM2002062:12, 23, 25, 33, 36, 45, 57, 88 ja 101. Astiamuodoista oli edustettuina lautaset, vadit ja pienet kupit. Koristeaiheina oli käytetty juuri ornamenttiikkaa (mm. KM2002062:33 ja 45) ja kasviaiheita (mm. KM2002062:12, 25, 33, 36, 88 ja 101). Suurin osa koristekuvioinneista oli tehty sinisen eri sävyillä, mutta myös vaalean-, ja tummanviolettiä oli käytetty (KM2002062:36 ja 101).

LIITU- ELI SAVIPIIPUT

Eurooppaan tupakka levisi 1500-luvun puolenvälin jälkeen ja pohjoismaihin 1600-luvun alkuvuosikymmeninä.⁴⁰ Piippuja valmistettiin aluksi Englannissa ja Hollanissa, jossa erityisesti Goudan-kaupungista tuli erittäin tunnettu piipunvalmistuksen keskus. Ruotsi-Suomessa liitupiippuja alettiin teollisesti valmistaa vasta 1700-luvulla mm. Tukholmassa.⁴¹

Kesän 2002 tutkimuksissa liitupiipunvarsien katkelmia saatiin talteen runsaasti, mutta pesiä sen sijaan ainoastaan yksi, joka on haljennut kahteen osaan (KM 2002062:59, ks. Liite 5:2). Liitupiippujen valmistajanleimat, koristelu sekä muoto ja koko toimivat yleensä erinomaisena ajoittavana materiaalina (joskus jopa vuosikymmenen tarkkuudella) kulttuurikerrosten ja rakenteiden yhteydessä.⁴² KM2002062:59 kannassa ei ollut leimaa tai sitten se oli ajan saatossa kulunut pois. Pesän kannan sivuilla näkyvät kuitenkin numero ”2” ja kirjain ”N”. Näillä leimoilla varustetut piipun ajoittuvat n. 1700-luvun puoleenväliin (ks. piipun ajoituksesta tarkemmin tästä raportista s. 26). Koristeltuja piipun varsiakin saatiin talteen ainoastaan yksi, KM2002062:59 (ks. Liite 5:2).

LASI

Lasin käyttö alkoi myöhäiskeskiajalla tai viimeistään uuden ajan alussa lisääntymään Keski- ja Länsi-Euroopan kaupungeissa, joista se levisi pohjoiseen saavuttaen Suomen 1500-luvun lopulla. Lasiteollisuus näyttää sen sijaan juurtuneen Suomeen vasta 1700-luvun puolessa välissä. Säilyneet historialliset lähteet ovat antaneet

⁴⁰ Mellanen 1994, s. 258 viitteineen.

⁴¹ Mellanen, s. 261-262. viitteineen.

⁴² Mellanen 2002, s. 36.

ymmärtää lasinkäytön olleen Suomessa uuden ajan alussa hyvin vähäistä.⁴³ Kuitenkin arkeologinen materiaali väittää aivan toista.

Lasiesineistöä saatiin talteen runsaasti. Löytömateriaalin joukossa oli erityisen runsaasti ikkunalasin katkelmia (mm. KM2002062:17, 30, 54, 63 ja 87). Lisäksi lasimateriaalista voitiin erottaa ainakin pullolasia (KM2002062:114, 121 ja 127), lasiastioiden sirpaleita (mm. KM2002062:15, 16, 29, 42, 62, 67, 76, 96 ja 113) ja mahdollisesti koriste-esineistä peräisin oleva lasi (esim. KM2002062:24, 86, 94, 98, 129-131). Löytömateriaalin perusteella näyttääkin siltä, että myös Oulussa on ainakin 1600-luvulta lähtien olleet käytössä erilaiset lasiesineet ja -astiat sekä ikkunat ovat olleet lasitetut. Erään säilyneen asiakirjan mukaan Oulussa on jo 1640-luvulla toiminut lasimestari, ajoittain jopa kaksi.⁴⁴ Lasi on ollut jokseenkin arkista käyttötavaraa, eikä siis ylellisyystavaraa, joka on ollut vain harvojen saatavilla.

METALLIESINEET JA RAHAT

Kesän 2002 tutkimuksissa metalliesineitä saatiin talteen yllättävän vähän. Suurin löytöryhmä oli naulat, joita saatiin talteen useita kappaleita (mm. KM2002062:2, 6, 35, 97 ja 99). Muita varsinaisia rakennuksiin liittyviä metalliesineitä tai niiden katkelmia ei havaittu. Sen sijaan talteen poimittiin muutamia ”rautakuona” kimpaleita, jotka näyttivät silmämääräisesti sulaneelta raudalta (KM2002062:22 ja 71). Sulamisen yhteydessä metallikimpaleeseen oli tarttunut runsaasti epäpuhtauksia kuten kiviä ja lasia.

Rakenteen R5 yhteydestä saatiin talteen kaksi kuparikolikkoa. Molemmat rahat tulivat samasta palokerroksesta (Y37). Toisessa rahassa esiintyi kolme kruunua ja kirjaimet ”RCS” ja vuosiluku ”1666?” (kahdesta viimeisestä numerosta ei saa täyttä selvyyttä). Kolikko on 1/6-äyrinen.

Toisessa rahassa näkyy himmeästi puolikas vaakunaa, jonka yläpuolella on kruunu. Kääntöpuolella on jälleen kuvattu kolme kruunua ja kirjaimet ”CS” (R?). Rahasta erottuu myös vuosiluvun alkunumerot 16... Tämä kolikko oli edellistä isompi kooltaan. Molemmat rahat ovat verrattain huonosti säilyneitä.

⁴³ Haggrén 1994, s. 282 viitteineen.

⁴⁴ Virkkunen 1953, s. 160 viitteineen.

PII

Tutkimuksissa saatiin talteen myös yksi pala vaaleanharmaata piitä (KM2002062:65). Tulen tekoon käytettiin tulusrautaa, jolla iskettiin piinkappaletta. Iskusta syntyi kipinä, jolla tuli saatiin syttymään.⁴⁵ KM2002062:65 on piikimpaleen ydin ja siinä on näkyvissä kohdat, joista on irronnut pii-iskoksia iskettäessä palaa tulusraudalla.

NAHKA- JA KANGASLÖYDÖT

Tutkimusten mielenkiintoisimpaa löytömateriaalia edustivat orgaanisesta materiaalista valmistetut esineet tai niiden osat, joita saatiin talteen useita kappaleita. Yleensä näin runsaat nahkalöydöt ovat todella harvinaisia, koska Suomen hapan maaperä tuhoaa nopeasti ja täydellisesti kaiken orgaanisen esineistön.⁴⁶ Kesän 2002 tutkimus alueella sijaitsi 1600- ja 1700-luvuilla kaksi lamparettakosteikkoaluetta, jonka kerrostumista kaikki orgaaninen materiaali saatiin talteen. Lampareiden kerrostumat olivat luoneet orgaanisen materiaalin säilymiselle ihanteelliset olosuhteet. Lampareiden kerrokset olivat tiiviitä, jolloin tila oli täysin hapeton. Lisäksi kerrokset olivat kosteahkoja, jolloin orgaaninen materiaali ei ole päässyt kuivumaan. Lampareita/kosteikkoja oli myös käytetty tunkioina, jonne oli heitelty kaikenlaista roskaa (eläintenluita, rikkimenneitä saviastioita, kaikenkokoista ja näköistä puuroskaa yms.). Lisäksi lampare II:seen johti puuputki (R3), joka tulkittiin vanhaksi viemäröintijärjestelmäksi. Putkessa oli mitä ilmeisemmin laskettu lampareeseen taloissa syntynyttä jätettä, joka on todennäköisesti muuttanut maaperää emäksiseksi, joka myös osaltaan edesauttaa säilymismahdollisuuksia⁴⁷. Kenkien valmistuksessa 1600-luvulla käytettiin pääosin parkittua lehmän-, vasikan tai hevosenahkaa. Kengistä ei voinut päätellä käyttäjänsä sukupuolta, sillä naisten ja miesten kengät olivat 1600-luvun puoliväliin suurin piirtein samankaltaisia.⁴⁸ Oulussa tiedetään 1600-luvulla toimineen useita suutareita.⁴⁹

Löydettyjä nahkaesineitä olivat nahan kappale (KM2002062:10), lukuisat kengänpohjat (KM2002062:4, 8, 9, 18 ja 132.) sekä nahkajalkineen kappale (KM2002062:32). Tutkimuksissa saatiin talteen myös juuttikangassäkki (KM2002062:43). Kangas harvaan neulottua ja valmistettu kasvikuuduista.

⁴⁵ Niukkanen 2002, s. 43. Ks myös kuva.

⁴⁶ Lampinen 2002, s. 64.

⁴⁷ Lampinen 2002, s. 64.

⁴⁸ Lampinen 2002, s. 63

⁴⁹ Virkkunen 1953, s. 159 viitteineen.

TUOHI- JA PUUESINEET

Muita orgaanisesta materiaalista valmistettuja löytöjä olivat tuohikontit ja niiden osat (KM2002062:11 ja 19), tuohinen painopussi ja siihen kuuluvat osat (KM2002062:7) sekä puuesineet (KM2002062:20 ja 21). KM2002062:20 on puu/kimpiastian kansi, joka kuului tutkimusten mielenkiintoisimpiin löytöihin. Myös kaikki edellä mainitut esinelöydöt saatiin talteen lampare/kosteikko kerrostumista. Puuesineitä saatiin talteen yllättävän vähän talteen, vaikka suuri osa käyttöastioista varmasti valmistettiin puusta.

ELÄINTENLUUT

1600-luvulla kotieläimiä pidettiin Suomen kaupungeissa yleisesti. Hevosta käytettiin kulkuvälineenä ja työvoimana, lehmästä saatiin maitoa, vuohesta raaka-ainetta käsittöihin ja lampaasta villaa ja maitoa. Näiden hyödykkeiden lisäksi eläimistä saatiin luonnollisesti myös lihaa (hevosen lihaa ei syöty). Myös sikoja pidettiin lihantuotantoa varten. Usein eläimet liikuskelivat vapaasti kaupungin kaduilla, kuten esim. siat ja vuohet, etsien ruokaansa kaduilta ja tunkioilta.⁵⁰

Tutkimuksissa saatiin jonkin verran talteen eläimenluita (ks. Liite 4). Pääosin luulöydöt saatiin talteen jälleen lampare/kosteikko kerrostumista. Luuaineistolle ei ole tehty analyysiä, mutta silmämääräisesti siitä voidaan erottaa ainakin nautaeläinten (hampaat ja leukaluut), lampaiden/vuohien luita (esim. sarvet) sekä mahdollisesti kissan/koiran (pienehkö leukaluu) luita.

11. YHTEENVETO

Kesällä 2002 suoritettiin Oulun tuomiokirkon tonttia ympäröivillä katualueilla viemärointiurakan. Urakan suoritti Oulun vesi. Kaivantoja avattiin Kirkkokadulle, Linnankadulle, Isokadulle sekä Kajaaninkadulle. Kaivantojen yhteispituus oli n. 400 metriä. Lähes jokaisessa kaivannosta paljastui ainakin osin säilyneitä kulttuurikerroksia, joista mielenkiintoisimmat sijaitsivat Linnankadulla ja Isokadulla.

Yllättävää kyllä Kirkkokadulle kaivetuista kaivannoista ei paljastunut kuin yksi mahdollinen tiilirakenne, jonka luonne jäi epäselväksi. Lisäksi Kirkkokadulta tuli esille suhteellisen uutta mukulakiveystä (ei luettu rakenteeksi), joka paljastui paikoin modernien tienpohjauskerroksien alta. Mukulakiveys ajoittunee 1800-luvun toiselle neljännekselle. Kadun kaivantojen muut maakerrokset muodostuivat lähinnä

---

⁵⁰ Tourunen 2002, s. 47.

täytemaakerroksista sekä moderneista tienpohjauskerroksista kuten edellä mainittiin. Lisäksi Kirkkokadun puolesta välistä aina Kirkkokadun ja Kajaaninkadun risteysalueelle saakka katu oli lähes yksinomaan puhdasta hiesumaata. Kirkkokadun pohjoisosassa oli alueen mielenkiintoisin ja lähes ainoa kulttuurikerros, joka oli alueella vielä 1600-luvun lopullakin sijainneen lampareen/vesijätön kerros. Tästä kerrostumasta saatiin talteen keramiikka- ja nahkalöytöjä. Lisäksi kerros oli täynnä puuroskaa, eläinten luita, tiiltä, pientä kiveä sekä muuta puujätettä. Tämän perusteella vesijättöä on pidetty jonkinlaisena kaatopaikkana, jonne rikkinäinen tai muuten tarpeeton tavara on viskattu. Vesijätön paikantamisen avulla voidaan nyt myös paremmin hahmottaa vanhaa 1600-luvun Oulun katukuvaa. Tiedetään myös kirjallisten lähteiden perusteella, että vesijättö on määrätty kuivattavaksi 1600-luvun lopulla. Kerrostumien sisällön perusteella voidaan nyt sanoa, että kuivatus on tapahtunut puuroskan avulla, jolla vesijättö on näytetty täyttävän.

Linnankadun länsiosan ensimmäisissä kaivannoissa jatkui edelleen lampare/vesijättö kerros, josta saatiin edelleen mielenkiintoisia löytöjä (esim. nahka-, tuohi- ja puulöydöt). Ainoastaan yksi rakenne löydettiin kadun itäpäästä, josta alkoi ns. katusilta puurakenne, joka näkyy ensimmäistä kertaa 1700-luvun alun Oulun kartoissa. Alueella on sijainnut aina 1700-luvuin loppupuolelle saakka lampare. Oulun tuomiokirkkokin on aina sijainnut samalla paikalla, mutta sen sijainti tontin sisällä sekä myös tontin koko ovat vaihdelleet ja muuttuneet ajan saatossa. Vanhojen karttojen perusteella tiedetään myös, että Oulun vanhin rakennuskanta on sijainnut juuri kirkon ympärillä. Aluksi Oulun rakennusjärjestys oli varsin sokkeloinen ja säännötön, kunnes 1600-puolenvälin jälkeen sitä alettiin muuttamaan. 1700- ja 1800-luvuilla rakennusjärjestelmää muutettiin säännölliseksi ruutukaavaksi. Myös katuja suoritettiin. Vanhat 1600-luvun alun katuverkot eivät siis ole tämän perusteella noudattaneet nykyisiä katuverkkoja, mutta sitä nuoremmat ovat jo niitä osittain noudatelleet. Linnankadun ja Isokadun risteysalueelta paljastuneen katusillan iäksi saatiin dendrokronologisessa tutkimuksessa 1679/1680, joka todistaa katurakenteen jo tuolloin olleen varsin samalla paikalla kuin nykyään.

Isokadulle mentäessä jatkui edellinen katurakenne jonkin matkaa. Katusillan alta paljastui myös mielenkiintoinen puuputkirakenne, joka tulkittiin liittyneen Oulun varhaiseen vesihuoltoon/viemäröintiin. Puuputki rakenne ajoittunee 1600-luvulle.

Vastaavanlainen putkirakenne on kartoitettu myös Tornion vanhan kaupungin kaivauksissa kesällä 2002.⁵¹ Muita nykyiseltä Isokadulta paljastuneita rakenteita olivat lähinnä muutamat rakennusten pohjat, jotka ajoittunevat 1600-luvun lopusta 1700-luvun lopulle. Rakennusten pohjia peitti paksu palokerrostuma, joka lienee seurausta vuoden 1773 suurtulipaloista. Todennäköisesti kyseessä on elokuussa sattunut palo, joka syttyi kaupungin itäosassa ja pääsi leviämään lähelle kirkkoa.⁵² Nykyisen Isokadun alueella on siis sijainnut asutusta jo 1600/1700-luvuista lähtien. Lisäksi voidaan todeta löydetyn katusillan ja rakennusten pohjan sijainnin suhteesta se että asuinrakennukset on rakennettu aivan kapeiden katujen viereen.

Isokadun ja Kajaaninkadun risteyksen kulttuurikerrokset olivat suurimmaksi osin tuhoutuneet, koska alueella on suoritettu lukuisia kaivutöitä (mm. viemäreiden sekä kaukolämpökanaalin asennus). Kuitenkin kaivantojen profiileista voitiin päätellä alueella sijainneen rakennuskantaa ja jonkinlaisia katurakenteita (mukulakiveystä). Rakenteet ajoittuvat löytöjen perusteella 1700-luvulle, joskin ajoitus on todella suurpiirteinen.

Jos alueella tulevaisuudessa suunnitellaan tehtäväksi katu-, maanparannus, putki- tai mitä tahansa kaivutöitä, on töistä vastaavan laitoksen hyvissä ajoin otettava yhteyttä Museovirastoon tai Pohjois-pohjanmaan museoon, jotta asianmukaiset tutkimukset ehdittäisiin suorittaa tuhoutumisuhan alla olevassa kohteessa. Vaikka alueen kulttuurikerrokset ovat todennäköisesti suurimmalta osin jo tuhoutuneet johtuen aiemmista kaivutöistä, suosittelen tästä huolimatta ainakin arkeologisen valvonnan järjestämistä alueelle. Huomattavaa varovaisuutta tulisi noudattaa kaikilla tuomiokirkon tonttia ympäröivillä katualueilla edelleenkin, jos kaivutöitä tullaan jatkossa suorittamaan.

Oulussa 31.3.2003

fil. yo Marika Hyttinen

---

⁵¹ Katso Hervan raportti Tornion kaivauksista vuodelta 2002.

⁵² Halila 1953, s. 101.

KARTTALUETTELO

OULU, tuomiokirkkoa ympäröivät katualueet (OTYK-02)

M. Hyttinen 2002

PK

Peruskoordinaatit: $x = 7213,980$ (kaivausalueen keskipiste) $y = 3428,320$

1. Yleiskartta Oulun tuomiokirkkoa ympäröivistä katualueista ja kaivetuista alueista sekä käytetyistä nollakohdista. Mk 1:1000. Jäljennös Oulun veden vesihuoltosuunnitelmakartasta. 28.3.2002. Jäljentänyt M. Hyttinen 21.10.2002.
2. Yleiskartta Oulun tuomiokirkkoa ympäröivistä katualueista ja kaivetuista alueista, jotka dokumentoitiin. Mk 1:1000. Jäljennös Oulun veden vesihuoltosuunnitelmakartasta. 28.3.2002. Jäljentänyt M. Hyttinen 21.10.2002.
3. Kirkkokadun ja Linnankadun risteys. Lounaisprofiili kaivannosta I väliltä 0 – 7 m. 14013,386/69617,553 - 14007,666/69619,938. Mk 1:50. Piirtänyt M. Hyttinen 23.5.2002.
4. Kirkkokatu. Lounaisprofiili kaivannosta II väliltä 0 – 5 m. 14007,666/69619,938 - 14004,750/69624,250. Mk 1:50. Piirtänyt M. Hyttinen 23.5.2002.
5. Kirkkokatu. Luodeprofiili kaivannosta III väliltä 0 – 6 m. 14013,386/69617,553 – 14008,000/69614,500. Mk 1:50. Piirtänyt M. Hyttinen 23.5.2002.
6. Kirkkokatu. Kaakkoisprofiili kaivannosta IV väliltä 0 – 4,5 m. 14013,386/69617,553 – 14011,331/69613,292. Mk 1:50. Piirtänyt M. Hyttinen 23.5.2002.
7. Kirkkokatu. Lounaspäätyprofiili kaivannosta V 10 m:n kohdalta.(väli 0 – 60 cm). 14004,250 /69611,500 – 14003,750/69612,850. Mk 1:20. Piirtänyt M. Hyttinen 27.5.2002.
8. Kirkkokatu. Länsiprofiili kaivannosta V väliltä 7 – 11 m. 14003,250/69611,500 – 14006,850/69613,100. Mk 1:50. Piirtänyt M. Hyttinen 27.5.2002.
9. Kirkkokatu. Kaakkoisprofiili kaivannosta VI väliltä 12 – 17 m. 13997,500/69609,100 – 14002,000/69611,650. Mk 1:50. Piirtänyt M. Hyttinen 28.5.2002.
10. Kirkkokatu. Länsiprofiili kaivannosta VII väliltä 18 – 22,5 m. 13996,500/69608,600 – 13992,650/69606,400. Mk 1:50. Piirtänyt M. Hyttinen 28.5.2002.
11. Kirkkokatu. Pätkä kaakkoisprofiilia kaivannosta VIII väliltä 30 – 31 m. 13986,600/69603,000 – 13985,500/69602,200. Mk 1:10. Piirtänyt M. Hyttinen 29.5.2002.
12. Linnankatu. Lounaisprofiili kaivannosta IX väliltä 6 – 16 m. 14005,950/69624,500 – 14000,600 - 69622,250. Mk 1:50. Piirtänyt M. Hyttinen 7.6.2002.

13. Linnankatu. Kaakkoisprofiili kaivannosta X väliltä 16 – 28 m. 14000,500/69633 – 13994,000/69643,500. Mk 1:50. Piirtänyt M. Hyttinen 10.6.2002. Puhtaaksi piirrettyä karttaa pienennetty 10 % alkuperäisestä.
14. Linnankatu. Kaakkoisprofiili kaivannosta XI väliltä 64 – 76 m. 13975,000/69675,000 – 13968,500/69685,250. Mk 1:50. Piirtänyt M. Hyttinen 13.6.2002. Puhtaaksi piirrettyä karttaa pienennetty 10 % alkuperäisestä.
15. Linnankatu. Koillisprofiili kaivannosta XII väliltä 76 – 87 m. 13968,850/69685,250 – 13962,500/69694,500. Mk 1:50. Piirtänyt M. Hyttinen 13.6.2002.
16. Linnankatu. Koillisprofiili kaivannosta XIII väliltä 87 – 100,5 m. 13962,500/69694 – 13954,763/696707,283. Mk 1:50. Piirtänyt M. Hyttinen 19.6.2002. Puhtaaksi piirrettyä karttaa pienennetty 20 % alkuperäisestä.
17. Isokatu. Tasokartta kaivannosta XIV väliltä 1 – 6 m. R1: katusiltaa tasosta 5,70 m mpy. 13953,500/69705,600 – 13948,000/697003,000, 13953,000/69707,000 – 13948,250/69704,000. Mk 1:20. Piirtänyt M. Hyttinen 20.6.2002. Puhtaaksi piirrettyä karttaa pienennetty 30 % alkuperäisestä.
18. Isokatu. Kaakkoisprofiili kaivannosta XIV väliltä 1 – 11 m. 13945,000/69702,150 – 13954,000/69707,500. Mk 1:50. Piirtänyt M. Hyttinen 20.6.2002.
19. Isokatu. Tasokartta kaivannosta XV väliltä 11 – 15 m. R3: puuputkea tasosta 5,80 m mpy. 13945,650/69701,000 – 13942,500/69699,000, 13945,000/69701,000 – 13941,600/69700,250. Mk 1:20. Piirtänyt M. Hyttinen 24.6.2002. Puhtaaksi piirrettyä karttaa pienennetty 20 % alkuperäisestä.
20. Isokatu. Tasokartta kaivannosta XV väliltä 18 – 22 m. R3: puuputkea tasosta 5,90 m mpy. 13940,500/69698,400 – 13937,000/69696,500, 13940,000/69699,100 – 13936,500/69697,000. Mk 1:20. Piirtänyt M. Hyttinen 24.6.2002. Puhtaaksi piirrettyä karttaa pienennetty 20 % alkuperäisestä.
21. Isokatu. Luodeprofiili kaivannosta XV väliltä 11 – 24 m. 13945,650/69701,000 – 13934,000/69693,500. Mk 1:50. Piirtänyt M. Hyttinen 24.6.2002. Puhtaaksi piirrettyä karttaa pienennetty 10 % alkuperäisestä.
22. Isokatu. Luodepäätyprofiili kaivannosta XV 17 m kohdalta (väli 0 – 1 m). 13940,000/69690,000 – 13940,500/69697,500. Mk 1:20. Piirtänyt M. Hyttinen 24.6.2002.
23. Isokatu. Tasokartta kaivannosta XVI väliltä 29,5 – 32,8 m. R4: epämääräisiä kivi- ja puurakenteita tasosta 5,90 m mpy. 13929,000/69690,600 – 13924,500/69688,000, 13927,600/69691,500 – 13924,100/69689,500. Mk 1:20. Piirtänyt M. Hyttinen 24. – 25.6.2002. Puhtaaksi piirrettyä karttaa pienennetty 20 % alkuperäisestä.
24. Isokatu. Länsiluodeprofiili kaivannosta XVI väliltä 23 – 37 m. 13934,000/69693,750 – 13922,000/69687,000. Mk 1:50. Piirtänyt M. Hyttinen 24. – 25.6.2002. Puhtaaksi piirrettyä karttaa pienennetty 20 % alkuperäisestä.

25. Isokatu. Luodeprofiili kaivannosta XVII väliltä 37 – 50 m. 13921,600/69687,050 – 13910,400/69681,100. Mk 1:50. Piirtänyt M. Hyttinen 26.5.2002. Puhtaaksi piirrettyä karttaa pienennetty 10 % alkuperäisestä.
26. Isokatu. Tasokartta kaivannosta XVIII väliltä 54 – 57 m. R5: rakennuksen pohjan peruskiveystä tasosta 6,10 m mpy. 13907,000/69678,350 – 13907,000/69678,250, 13903,000/69680,000 – 13903,500/69679,000. Mk 1:20. Piirtänyt M. Hyttinen 26.6.2002. Puhtaaksi piirrettyä karttaa pienennetty 10 % alkuperäisestä.
27. Isokatu. Luodeprofiili kaivannosta XVIII väliltä 50 – 58 m. 13911,000/69680,250 – 13904,000/69676,500. Mk 1:50. Piirtänyt M. Hyttinen 26.6.2002.
28. Isokatu. Tasokartta kaivannosta XIX väliltä 53,4 – 56,2 m. R5: rakennuksen pohjan peruskiveystä tasosta 6,30 m mpy. 13909,000/69676,500 – 13906,500/69675,000, 13908,000/69678,000 – 13905,750/69676,600. Mk 1:20. Piirtänyt M. Hyttinen 27.6.2002.
29. Isokatu. Tasokartta kaivannosta XIX väliltä 53,4 – 56,2 m. R3: puuputkea R5: en (rakennuksen pohja) alapuolelta tasosta 6,20 m mpy. 13909,000/69676,500 – 13906,500/69675,000, 13908,000/69678,000 – 13905,750/69676,600. Mk 1:20. Piirtänyt M. Hyttinen 27.6.2002.
30. Isokatu. Luodeprofiili kaivannosta XIX väliltä 53,4 – 56,2 m. 13909,000/69676,500 – 13906,500/69675,000. Mk 1:20. Piirtänyt M. Hyttinen 27.6.2002.
31. Isokatu. Kaakkoisprofiili kaivannosta XX väliltä 58 – 63 m. 13903,000/69678,600 – 13998,500/69676,500. Mk 1:50. piirtänyt M. Hyttinen 1.7.2002.
32. Isokadun ja Kajaaninkadun risteys. Koillisprofiili kaivannosta XXI väliltä 0 – 2 m. 13906,000/69674,200 – 13904,750/69676,000. Mk 1:20. Piirtänyt M. Hyttinen 10.7.2002.
33. Isokadun ja Kajaaninkadun risteys. Luodeprofiili kaivannosta XXI väliltä 0 – 2 m. 13904,000/69674,350 – 13906,000/69673,250. Mk 1:20. Piirtänyt M. Hyttinen 10.7.2002.
34. Isokadun ja Kajaaninkadun risteys. Tasokartta kaivannosta XXII väliltä 1,5 – 5 m. R6: rakennuksen pohja. Peruskivet alkavat tasossa 6,70 m mpy ja hirsien/lautojen jäänteet tasossa 6,20 m mpy. 13899,100/69674,500 – 13896,750/69671,500, 13897.500/69675,600 – 13895,250/69673,000. Mk 1:20. Piirtänyt M. Hyttinen 11.7.2002. Puhtaaksi piirrettyä karttaa pienennetty 30 % alkuperäisestä.
35. Isokadun ja Kajaaninkadun risteys. Kaakkoisprofiili kaivannosta XXII väliltä 0 – 3,60 m. 13895,250/69673,000 – 13897,500/69675,600. Mk 1:20. Piirtänyt M. Hyttinen. 11.7.2002. Puhtaaksi piirrettyä karttaa pienennetty 10 % alkuperäisestä.
36. Isokadun ja Kajaaninkadun risteys. Tasokartta kaivannosta XXIII väliltä 5,5 – 9,5 m. R3: puuputkea ja R6: rakennuksen pohjaa tasosta 6,10 m mpy. 13896,600/69671,600 – 13894,400/69668,500, 13897,750/69672,500 – 13895,250/69669,400. Mk 1:20. Piirtänyt M. Hyttinen 12.7.2002. Puhtaaksi piirrettyä karttaa pienennetty 20 % alkuperäisestä.
37. Isokadun ja Kajaaninkadun risteys. Länsiluodeprofiili kaivannosta XXIII väliltä 5 – 10 m. 13896,750/69671,500 – 13894,400/69668,500. Mk 1:50. Piirtänyt M. Hyttinen 12.7.2002.

38. Isokadun ja Kajaaninkadun risteys. Lounaisprofiili kaivannosta XXIV väliltä 0 – 1,40 m. 13894,400/69668,400 – 13893,400/69669,400. Mk 1:20. Piirtänyt M. Hyttinen 12.7.2002.
39. Isokadun ja Kajaaninkadun risteys. Lounaisprofiili kaivannosta XXIV väliltä 1,5 – 5,5 m. 13893,600/69670,000 – 13891,000/69673,500. Mk 1:50. Piirtänyt M. Hyttinen 15.7.2002.
40. Isokadun ja Kajaaninkadun risteys. Kaakkoisprofiili kaivannosta XXIV väliltä 0 – 2 m. 13888,500/69679,900 – 13886,600/69678,900. Mk 1:20. Piirtänyt M. Hyttinen 16.7.2002.
41. Isokadun ja Kajaaninkadun risteys. Itäprofiili kaivannosta XXIV väliltä 0 – 1 m.. 13888,250/69679,900 – 13889,250/69679,250. Mk 1:20. Piirtänyt M. Hyttinen 16.7.2002.
42. Isokadun ja Kajaaninkadun risteys. Länsiluodeprofiili kaivannosta XXV väliltä 0 – 3,5 m. 13897,500/69675,500 – 13894,500/69674,000. Mk 1:20. Piirtänyt M. Hyttinen 22.7.2002. Puhtaaksi piirrettyä karttaa pienennetty 30 % alkuperäisestä.
43. Isokadun ja Linnankadun risteys. Tasokartta kaivannosta XXVI väliltä 0 – 2,5 m. R2: katusiltaa tasosta 5,50 m mpy. 13954,000/69708,600 – 13952,750/69710,700, 13953,000/69707,750 – 13951,500/69710,000. Mk 1:20. Piirtänyt M. Hyttinen 25.7.2002.
44. Isokadun ja Linnankadun risteys. Koillisprofiili kaivannosta XXVI väliltä 0 – 2,30 m. 13954,000/69708,600 – 13952,750/69710,700. Mk 1:20. Piirtänyt M. Hyttinen 26.7.2002.
45. Isokadun ja Linnankadun risteys. Tasokartta kaivannosta XXVII väliltä 0 – 1,4 m. R2. katusiltaa tasosta 5,30 m mpy. 13949,000/69710,200 – 13948,500/69711,250, 13948,000/69709,500 – 13947,400/69710,500. Mk 1:20, Piirtänyt M. Hyttinen 26.7.2002.
46. Isokadun ja Linnankadun risteys. Etelälounasprofiili kaivannosta XXVII väliltä 0 – 2 m. 13948,300/69708,700 – 13948,000/69709,500. Mk 1:20. Piirtänyt M. Hyttinen 26.7.2002.
47. Isokadun ja Linnankadun risteys. Tasokartta kaivannosta XXVIII väliltä 0 – 5,8 m. R2: katusiltaa tasosta 5,50 m mpy. 13956,750/69707,900 – 13961,000/69712,000, 13956,250/69709,000 – 13962,000/69711,500. Mk 1:20. Piirtänyt M Hyttinen 30.7.2002. Puhtaaksi piirrettyä karttaa pienennetty 30 % alkuperäisestä.
48. Isokadun ja Linnankadun risteys. Koillispäätyprofiili kaivannosta XXVIII 4,5 m kohdalta (väli 0 – 80 cm). 13960,750/69710,000 – 13960,000/69711,000. Mk 1:20. Piirtänyt M. Hyttinen 30.7.2002.
49. Isokadun ja Linnankadun risteys. Luodeprofiili kaivannosta XXVIII väliltä 0 – 8 m. 13956,750/69707,900 – 13963,750/69712,000. Mk 1:50. Piirtänyt M. Hyttinen 30.7.2002 ja 13.8.2002.
50. Kopio vuoden 1651 kartasta, jonka on laatinut maanmittari Claes Claesson. 1640-luvun lopulla kaupunki määrättiin uudelleen järjestettäväksi ja kartoitettavaksi. Kartassa esiintyy siis Oulun kaupungin ensimmäinen asemakaava.
51. Kopio osasta maanmittari Gustaf Ulstadiuksen vuosien 1680/90 laatimasta Oulun kartasta. Kartta jäänyt aikoinaan osittain keskeneräiseksi.

52. Kopio vuoden 1763, jonka laati Mårten Hackzell. Kartan jäljensi myöhemmin G. D. Anders. Maanmittari Hackzell kartoitti Oulun rakennetun kaupunkialueen ja toimitti tonttinumeroinnin yhdessä katselmuskunnan kanssa. Kartasta voidaan havaita Oulun kehittyneen Claessonin laatiman ruutukaavan mukaisesti.
53. Kartassa on asemoitu päällekkäin Oulun nykyinen asemakaava ja Nikodemus Tess vanhemman kartta vuodelta 1649 (vanhin kartta Oulun kaupungista). Museovirasto/RHO/T. Ikonen & T. Mökkönen 2002
54. Kartassa on asemoitu päällekkäin Oulun nykyinen asemakaava ja Claes Claessonin kartta vuodelta 1651. Museovirasto/RHO/T. Ikonen & T. Mökkönen 2002
55. Kartassa on asemoitu päällekkäin Oulun nykyinen asemakaava sekä vuoden 1705. Museovirasto/RHO/T. Ikonen & T. Mökkönen 2002
56. Kartassa on asemoitu päällekkäin Oulun nykyinen asemakaava sekä vuoden 1748 kartta. V. 1748 kartan on laatinut Jakob Johan Wikar. Museovirasto/RHO/T. Ikonen & T. Mökkönen 2002
57. Yleiskartta Oulun tuomiokirkkoa ympäröivistä katualueista. Karttaan on merkitty kesän 2002 valvonnassa esiin tulleet rakenteet. Mk 1:1000. Jäljennös Oulun vedenvesihuoltosuunnitelmakartasta 28.3.2002. Jäljentänyt M. Hyttinen 21.10.2002.

YHTEYSLUETTELO

- Y1 **Kirkkokatu, Linnankatu, Isokatu ja Kajaaninkatu.** Tienpohjauskerroksia, joita ovat asfaltti, sora ja murske. Kerros löytyi kaikista kaivannoista. Kerroksen paksuus vaihteli välillä n. 20 – 50 cm.
Kartat: 3-6, 8-10, 12-16, 18, 21, 22, 24, 25, 27, 31-33, 35, 37-42, 44, 48 ja 49
- Y2 **Kirkkokatu, Linnankatu, Isokatu ja Kajaaninkatu.** Täytehiekkää, joka vaaleaa, puhdasta ja raekooltaan erittäin hienoa. Kuuluu moderniin tienpohjaukseen. Kerros löytyi lähes kaikista kaivannoista ja sen paksuus vaihteli välillä 20 cm:stä metriin.
Kartat: 3-10, 12-16, 18, 21, 22, 24, 25, 27, 30, 31, 38-40, 42 ja 44-49
- Y3 **Kirkkokatu ja Linnankatu.** Lampare I. Musta ja kostea maakerros, jossa seassa puuroskaa (risuja, myös isohkoja pöllejä, sekä puuhaketta), kiviä ja tiilimurskaa. Kerrostuma tuoksui suolle. Paikalla on sijainnut 1600-luvun loppuun saakka lampare. Lampare kuivattiin 1600-luvun lopulla mahdollisesti täyttämällä se puuhakkeella, jota lampikerrostumassa oli runsaasti. Puuhaketta on käytetty mahdollisesti myös "hajunsyöjänä" lampareesta nousevaan löyhkään. Näyttäisi myös siltä, että lampareta olisi käytetty jonkinlaisena kaatopaikkana, koska löytöinä kerrostumasta saatiin runsaasti eläimenluita, kengänpohja ja keramiikanpaloja. Kerroksen paksuus vaihteli 2 metristä 10 cm:iin. Kerros näytti jatkuvan useissa kaivannoissa alaspäin.
Kartat: 3–10, 12 ja 13
Löydöt: KM2002062:1-8. Punasavikeramiikkaa, rautanauvoja, nahasta valmistettuja kengänpohjia ja tuohiesineitä.
Poistetut luut: palamatonta luuta 1166 g
- Y4 **Kirkkokatu ja Linnankatu.** Vaaleanharmaata savea. Y3:sen sisällä esiintyvä kerros, joka näin ollen liittyy lampareeseen. Kerroksen paksuus oli n. 5 – 40 cm.
Kartat: 3–6, 9, 10, 12 ja 13
- Y5 **Kirkkokatu.** Tummanharmaa savikerros. Esiintyi heti lamparekerrostuman alapuolella. Kerrostuma todennäköisesti lampareen pohjaa. Paksuus n. 10 – 20 cm.
Kartat: 4, 9, 12 ja 13
- Y6 **Kirkkokatu ja Linnankatu.** Vaaleanruskea pohjahiekkakerros, jonka paksuus vaihteli 5 cm ja metrin välillä.
Kartat: 4 ja 9
- Y7 **Kirkkokatu, Linnankatu, Isokatu ja Kajaaninkatu.** Vaalea savikerrostuma lamparekerrostuman alla, pohjasavea. Kerroksen paksuus n. 5 cm:stä 2,5 metriin.
Kartat: 4, 8, 10, 12-16, 18, 21, 22, 24, 25, 27, 31, 32, 39, 42 ja 49
- Y8 **Kirkkokatu.** Vaalea ja pienirakeinen hiekkakerros. Esiintyi kerroksen Y3 sisällä rakenteen R1 yhteydessä. Kerroksen paksuus n. 10 cm.
Kartta: 8
- Y9 **Kirkkokatu.** Mukulakiveä, joiden välillä tiukkaan pakkautunutta soraa. Kerroksen paksuus n. 10 - 20 cm.

Kartat: 9-11

- Y10 **Kirkkokatu.** Tumma, hiilen, puurosken ja ruskean hiekansekainen maa. Kerroksen paksuus n. 5 - 50 cm.
Kartat: 9 ja 10
- Y11 **Kirkkokatu.** Tummanruskea hiekka, joka karkearakeista. Kerroksen paksuus n. 50 cm.
Kartta: 9
- Y12 **Kirkkokatu.** Asfalttia ja öljysoraa. Modernia tienpohjausta. Kerroksen paksuus n. 10 cm.
Kartta: 11
- Y13 **Kirkkokatu.** Rikastunutta maata, joka ruskeaa, karkearakeista ja tiiviiksi pakkautunutta soraa. Paksuus 10 - 15 cm.
Kartta: 11
- Y14 **Kirkkokatu.** Hiesua. Vaaleaa, saven sekaista hiekkaa, joka paikoitellen erittäin kovaksi ja tiiviiksi pakkautunutta. Kerroksen paksuus n. 2 m.
Kartta: 11
- Y15 **Linnankatu.** Tummaa maa-ainesta, mahdollisesti turvetta. Todennäköisesti kerros syntynyt lampareen I pohjalla olleesta kasvillisuudesta. Kerroksen paksuus n. 5 - 10 cm.
Kartat: 12 ja 13
- Y16 **Linnankatu.** Ruskea, sorapitoinen likamaa, jossa eläimenluita, tiilimurskaa ja pieniä kiviä. Paksuus n. 50 cm.
Kartat: 14 ja 15
Poistetut luut: palamatonta luuta 13 g.
- Y17 **Linnankatu.** Anturamaata, joka ruostemaista, tiivistä ja kovaksi pakkautunutta. Paksuus 10 cm.
Kartta: 14
- Y18 **Linnankatu.** Erittäin voimakas likamaa, jossa palaneita kiviä, eläimenluita, tiiltä, puuroskaa ja puuhaketta. Kerroksen paksuus n. 5 - 10 cm.
Kartat: 14 ja 15
- Y19 **Linnankatu.** Vaaleita ja tummia savikerrostumia päällekkäin. Kerrokset ovat ohkaisia (n. 3 cm). Koko kerrostuman paksuus n. 10 cm - 1 m.
Kartat: 14 ja 15
- Y20 **Linnankatu ja Isokatu.** Lampare II. Musta maakerros, jossa seassa puuroskaa (risuja sekä puuhaketta), kiviä ja tiilimurskaa. Kerrostuma tuoksui suolle. Paikalla on sijainnut aina 1800-luvun loppuun saakka lampare/kosteikko. Lampare II kuivattiin 1800-luvun lopulla mahdollisesti täyttämällä se puuhakkeella, jota lampikerrostumassa oli runsaasti. Puuhaketta on käytetty mahdollisesti myös "hajunsyöjänä" lampareesta nousevaan löyhkään. Näyttäisi myös siltä, että lampareta olisi käytetty jonkinlaisena kaatopaikkana, koska löytöinä kerrostumasta saatiin runsaasti eläimenluita, kengänpohja ja keramiikanpaloja. Kerroksen paksuus vaihteli 50 cm – 1,5 m välillä. Useassa kaivannossa kerrostuma jatkui vielä syvemmälle.

Kartat: 15-21 ja 43-49

Löydöt: KM2002062:9-22, 25-32, 115-130. Nahasta valmistettuja kengänpohjia, tuohiesineitä, fajanssia, punasavikeramiikkaa, lasia, puuesineitä, kuonaa (?), liitupiipunvarren katkelmia ja sulanutta lasia.

Poistetut luut: palamatonta luuta 172 g ja palanutta luuta 4 g.

- Y21 **Linnankatu.** Musta maakerros, jossa seassa ruokamultaa. Kosteikkoa (?). Kerroksen paksuus n. 50 cm.
Kartat: 16 ja 44
- Y22 **Linnankatu.** Vaaleanruskeaa hiekkaa. Todennäköisesti lampare II:sen pohjakerroksia. Paksuus n. 20 cm.
Kartta: 16
- Y23 **Isokatu.** Tummaa, hiekkansekaista likamaata, jonka seassa runsaasti keramiikanpaloja sekä lasia. Kerroksen paksuus n. 5 cm.
Kartat: 17 ja 18
- Y24 **Isokatu.** Ruskeaa, sorapitoista likamaata, jonka seassa tiilimurskaa. Kerroksen paksuus n. 20 – 70 cm.
Kartat: 18 ja 19
Löydöt: KM2002062:23-24. Fajanssia sekä sulanutta lasia.
- Y25 **Isokatu.** Tummanharmaata savimaata. Paksuus n. 40 cm.
Kartat: 20 ja 21
- Y26 **Isokatu.** Likamaata, joka tumman hiekan ja saven sekä tiilimurskan ja pienten kivien (Ø 5 – 10 cm) sekaista. Kerroksen paksuus n. 10 – 60 cm.
Kartat: 20 ja 21
Löydöt: KM2002062:33-35. Fajanssiastian pala, lasinpala sekä rautanauvoja.
- Y27 **Isokatu.** Soraa, pieniä kiviä (Ø 5 – 10 cm) ja tiilimurskaa. Kerroksen paksuus n. 10 – 50 cm.
Kartat: 20 ja 21
Löydöt: KM2002062:36-41 ja 44. Fajanssia, punasavikeramiikkaa, lasia sekä liitupiipunvarren katkelmia.
- Y28 **Isokatu.** Hiilensekaista likamaata. Kerroksen paksuus n. 5 cm.
Kartat: 21 ja 24
- Y29 **Isokatu.** Vaaleanruskeaa hiekkaa, jonka raekoko hienoa. Kerroksen paksuus n. 10 – 40 cm.
Kartat: 21-24
- Y30 **Isokatu.** Harmaata & hienoa hiekkaa, joka mahdollisesti palanutta. Kerroksen paksuus n. 1 - 2 cm.
Kartta: 22
- Y31 **Isokatu.** Vaaleaa & hienoa hiekkaa. Kerroksen paksuus 20 – 30 cm.
Kartta: 24

- Y32 **Isokatu.** Ruskeaa soramaata, jossa isohkoja luonnonkiviä (Ø 10 – 25 cm). Kerroksen paksuus n. 70 cm – 1 m.
Kartta: 24
- Y33 **Isokatu.** Tumma savimaa. Kerroksen paksuus n. 30 cm.
Kartta: 24
- Y34 **Isokatu.** Mustaa puuroskan ja tiilimurskansekaista maakerrosta. Kosteikko? Paikalla mahdollisesti ollut kosteaa maaperää, jota on kuivattu puuroskalla. Kerroksen paksuus vaihtelee 10 cm – 1 m välillä.
Kartat: 23-25, 27
Löydöt: KM2002062:42 (43?), 45-50. Fajanssia, punasavikeramiikkaa ja liitupiipunvarren katkelmia.
Poistetut luut: palamatonta luuta 16 g ja palanutta luuta 1 g.
- Y35 **Isokatu.** Tummanruskeaa hiekkaa, joka suhteellisen karkearakeista. Kerroksen paksuus n. 10 – 30 cm.
Kartta: 25
- Y36 **Isokatu.** Vaaleaa ja hienoa hiekkaa. Kerroksen paksuus n. 30 cm.
Kartta: 25
- Y37 **Isokatu.** Hiilensekaista voimakkaasti palanutta likamaata, mahdollisesti palokerros. Kerroksen paksuus n. 30 - 50 cm.
Kartat: 25-28, 30, 31
Löydöt: KM2002062: 51-64. Punasavikeramiikkaa, liitupiipunvarren katkelmia ja pesä, lasia, kaksi rahaa (ajoitus sekä arvo), fajanssia, piitä ja rautanauvoja.
Poistetut luut: palamatonta luuta 14 g.
- Y38 **Isokatu.** Vaaleaa likamaata. Kerros oli erittäin ohut, ainoastaan 3 - 5 cm paksuinen.
Kartat: 26, 28, 30-32
- Y39 **Isokatu.** Vaaleaa ja raekooltaan erittäin hienoa hiekkaa. Kerroksen paksuus n. 10 – 15 cm. Samaa hiekkakerrostumaa esiintyy mustan maakerrostuman (seassa puuroskaa ja tiilimurskaa) päällä sekä alapuolella.
Kartta: 27
- Y40 **Isokatu.** Tummaa savimaata. Kerroksen paksuus n. 5 – 30 cm.
Kartta: 27
- Y41 **Isokatu.** Soramaata, jossa pienehköjä kiviä (Ø n. 10 - 15 cm). Kerroksen paksuus n. 5 – 30 cm.
Kartta: 27
- Y42 **Isokatu.** Vaaleanharmaata savea. Kerrosta näkyy pieni läikkä (Ø 10 cm) kartassa 28 ja sen paksuus oli n. 10 – 15 cm.
Kartta: 28
- Y43 **Isokatu.** Vaaleanharmaata savea. Kerroksen paksuus n. 10 – 40 cm.
Kartta: 30

- Y44 **Isokatu.** Soraa. Moderni maakerros, joka on lisätty tienpohjaukseen luultavasti kaukolämpökanavan rakentamisen yhteydessä. Kerroksen paksuus n. 30 cm.
Kartta: 31
- Y45 **Isokatu.** Mukulakiveyksen jäänteitä joiden välissä vaaleaa hienoa hiekkaa. Mukulakivien halkaisijat n. 10 cm. Kerroksen paksuus n. 15 cm.
Kartat: 31 -33
- Y46 **Isokatu.** Tumman ruskeaa hiekkaa, joka raekooltaan karkeahkoa. Kerroksen paksuus n. 10 – 15 cm.
Kartta: 31
- Y47 **Isokatu.** Moderni, ruskea hiekkakerros, joka on laitettu tienpohjauksen alle kaapeleiden asentamisen yhteydessä. Kerroksen paksuus n. 20 cm.
Kartta: 31
- Y48 **Isokatu.** Vaaleanruskeaa, erittäin pienirakeista hiekkaa. Hiekkakerros esiintyi vaalean likamaan ja voimakkaasti palaneen likamaan välissä. Kerroksen paksuus n. 5 – 10 cm.
Kartta: 31
- Y49 **Isokatu.** Mursketta. Kerros on moderni ja se sijaitsee kaukolämpökanavan alla. Kerroksen paksuus on n. 40 cm.
Kartta: 31
- Y50 **Isokatu ja Kajaaninkatu.** Sekoittunutta maata, jossa seassa mm. hiekkaa. Maat ovat sekoittuneet kaapeleiden asentamisen yhteydessä. Kerroksen paksuus on n. 20 cm – 1 m.
Kartat: 32-33 ja 42
- Y51 **Isokatu ja Kajaaninkatu.** Tummaa likamaata. Kerroksen paksuus n. 5 – 10 cm.
Kartat: 32-33 ja 51
- Y52 **Isokatu ja Kajaaninkatu.** Palanutta likamaata, jonka seassa tiiltä. Kerroksen paksuus n. 5 – 10 cm.
Kartat: 32 ja 33
Löydöt: KM2002062: 67-70. Liitupiipunvarren katkelmia, sulanutta lasia, lasia sekä kuonaa (?).
- Y53 **Isokatu ja Kajaaninkatu.** Tummanruskeaa hiekkaa, jonka raekoko karkeahkoa. Kerroksen sisällä myös n. 15 cm halkaisijaltaan olevia kiviä. Kerroksen paksuus n. 30 – 70 cm.
Kartat: 32 ja 33
- Y54 **Isokatu ja Kajaaninkatu.** Vaaleaa ja erittäin hienoa hiekkaa. Kerroksen paksuus n. 10 cm.
Kartta: 32
- Y55 **Isokatu ja Kajaaninkatu.** Vaaleanharmaata savea. Kerroksen paksuus on n. 10 cm ja se esiintyy Y53 sisässä.
Kartta: 33

- Y56 **Isokatu ja Kajaaninkatu.** Mullansekainen tummanruskea hiekka. Kerroksen paksuus n. 1 m. Kerroksen sisällä on isohkoja kiviä ($\emptyset$ n. 20 - 40 cm), tiilenpaloja ja lautojen/hirsien jäänteitä.
Kartat: 34 ja 35
Löydöt: KM2002062: 71-86. Punasavikeramiikkaa, sulanutta lasia, lasia.
Poistetut luut: palamatonta luuta 5 g.
- Y57 **Isokatu ja Kajaaninkatu.** Vaaleata, hienoa hiekkaa, jonka raekoko todella pientä. Kerros esiintyy Y56 sisässä ja isohkojen kivien välissä. Kerroksen paksuus on n. 10 – 20 cm.
Kartat: 34 ja 35
- Y58 **Isokatu ja Kajaaninkatu.** Hiilensekaista tummaa hiekkaa. Kerroksen paksuus n. 10 cm.
Kartat: 35 ja 42
Löydöt: KM2002062:96. Rautanauvoja.
Poistetut luut: palamatonta luuta 35 g.
- Y59 **Isokatu ja Kajaaninkatu.** Tummanruskeaa hiekkaa, jonka raekoko karkeahkoa. Kerroksen paksuus n. 5 – 40 cm.
Kartta: 35
- Y60 **Isokatu ja Kajaaninkatu.** Mustaa maakerrosta, jossa puuroskaa. Kerroksen paksuus n. 10 – 40 cm.
Kartat: 35-39 ja 42
- Y61 **Isokatu ja Kajaaninkatu.** Sekoittunutta maata, jossa kulttuurikerrokset ovat sekoittuneet täytehiekkaan. Kerroksen paksuus n. 1,40 m.
Kartta: 35
- Y62 **Isokatu ja Kajaaninkatu.** Vaaleata ja hienoa hiekkaa, jota esiintyi puiden ja kivien välissä. Kerroksen paksuus n. 5 - 80 cm.
Kartat: 36 ja 37
- Y63 **Isokatu ja Kajaaninkatu.** Vaalearuskeaa hiekkaa. Kerroksen paksuus n. 10 cm – 1 m.
Kartta: 37
Löydöt: KM 2002062: 87-93. Fajanssia, punasavikeramiikkaa ja sulanutta lasia.
- Y64 **Isokatu ja Kajaaninkatu.** Tummaa likamaata. Kerroksen paksuus n. 20 cm.
Kartta: 38
- Y65 **Isokatu ja Kajaaninkatu.** Sekoittunutta maata. Kerroksessa ovat kulttuurikerrokset sekoittuneet täytehiekkaan. Kerroksen paksuus n. 30 cm – 1,20 m.
Kartta: 39
- Y66 **Isokatu ja Kajaaninkatu.** Vaaleata ja erittäin hienoa hiekkaa. Kerroksen paksuus n. 5 – 20 cm.
Kartta: 39
- Y67 **Isokatu ja Kajaaninkatu.** Tummaa, puumoskansekaista likamaata, jonka seassa myös muutamia pikkukiviä ($\emptyset$ n. 10 cm). Kerros esiintyi Y66 kerroksen välissä. Kerroksen paksuus oli n. 5 – 10 cm.

Kartta: 39

- Y68 **Isokatu ja Kajaaninkatu.** Tummaa savimaata. Kerroksen paksuus n. 20 – 30 cm.
Kartta: 39
- Y69 **Isokatu ja Kajaaninkatu.** Hiekan ja mullansekainen likamaa. Kerroksen paksuus n. 80 cm.
Kartta: 40
- Y70 **Isokatu ja Kajaaninkatu.** Soramaata, jonka seassa myös isohkoja kiviä, joiden halkaisija on n. 20 cm. Kerroksen sisässä on jäänteitä puurakenteista. Kerroksen paksuus n. 60 cm.
Kartta: 40
- Y71 **Isokatu ja Kajaaninkatu.** Tumman hiekan ja puuroskansekainen maa, jonka seassa myös tiiltä isohkoja kiviä ja jäänteitä mädäntyneistä puurakenteista. Kerroksen paksuus n. 5 – 30 cm.
Kartat: 40 ja 41
- Y72 **Isokatu ja Kajaaninkatu.** Vaaleata ja erittäin hienoa hiekkaa. Kerroksen paksuus n. 5 cm.
Kartta: 40
- Y73 **Isokatu ja Kajaaninkatu.** Palanutta likamaata, jonka seassa tiilimurskaa ja jäänteitä mädäntyneistä puurakenteista. Kerroksen paksuus n. 20 – 40 cm.
Kartat: 40 ja 41
- Y74 **Isokatu ja Kajaaninkatu.** Vaaleanharmaata savea. Kerroksen paksuus n. 5 – 15 cm.
Kartat: 40 ja 41
- Y75 **Isokatu ja Kajaaninkatu.** Tummanruskeaa hiekkaa, jonka raekoko on karkeahko. Kerroksen paksuus on n. 10 cm.
Kartta: 40
- Y76 **Isokatu ja Kajaaninkatu.** Tummaa savimaata. Kerroksen paksuus on n. 5 – 20 cm.
Kartta: 40
- Y77 **Isokatu ja Kajaaninkatu.** Sekoittunutta maata. Kulttuurikerrokset ovat täysin sekoittuneet keskenään. Seassa myös täytehiekkaa. Kerroksen paksuus n. 50 cm.
Kartta: 41
- Y78 **Isokatu ja Kajaaninkatu.** Vaalean hiekansekainen maa, jossa seassa tiilimurskaa ja isohkoja kiviä sekä puuta. Kerroksen paksuus n. 1,1 m.
Kartta: 41
Löydöt: KM2002062: 94-95. Fajanssia ja lasia.
Poistetut luut: palanut luu 1 g
- Y79 **Isokatu ja Kajaaninkatu.** Tumman ruskeaa ja kovaksi pakkautunutta maata. kerroksen paksuus n. 10 cm. Esiintyi Y73 vieressä kivien välissä.
Kartta: 41
- Y80 **Isokatu ja Kajaaninkatu.** Soraa, joka moderni kerros. Soraa laitettu kaivannon pohjalle, joka on täytetty sekoittuneella maalla. Kerrostuman paksuus n. 20 cm.

Kartta: 41

- Y81 **Isokatu ja Kajaaninkatu.** Vaalean harmaa savikerros, joka 20 cm paksuinen.
Kartta: 42
- Y82 **Isokatu ja Kajaaninkatu.** Mursketta, jolla täytetty kaivanto, joka syntynyt laitettaessa vesiputkea. Kerroksen paksuus n. 1 – 2 m.
Kartta: 42
- Y83 **Isokatu ja Kajaaninkatu.** Vaaleaa ja erittäin hienoa hiekkaa. Esiintyi Y 60 sisällä.
Kerroksen paksuus n. 5 – 20 cm.
Kartta: 42
- Y84 **Isokatu ja Linnankatu.** Tummaa hiekkaa. Kerroksen paksuus n. 3 cm.
Kartta: 42
- Y85 **Isokatu ja Linnankatu.** Tumman hiekansekaista mustaa maata, jonka seassa puuroskaa.
Kerroksen paksuus n. 1 – 30 cm.
Kartat: 44-45,46
Löydöt: KM2002061:99-114. Fajanssia, punasavikeramiikkaa, liitupiipunvarren katkelmia, ja lasia.
- Y86 **Isokatu ja Linnankatu.** Soramaata. Kerroksen paksuus n. 5 cm.
Kartta: 47
- Y87 **Isokatu ja Linnankatu.** Vaaleanharmaata savimaata, joka pienten kivien sekaista.
Kerroksen paksuus n. 5 – 20 cm.
Kartta: 49
- Y88 **Isokatu ja Linnankatu.** Mustaa maata, johon sekoittunut tummaa hiekkaa. Alunperin kulttuurimaata, jota käytetty täytemaana.
Kartta: 49
- Y89 **Isokatu ja Linnankatu.** Ruskeaa savimaata. Kerroksen paksuus n. 5 – 50 cm.
Kartta: 49

RAKENNELUETTELO

R1 **Kirkkokatu.** Tiilimassaa, veistettyä puuta ja puutilkettä. Rakenne näkyi kaivannossa V ja ulottui 8 – 10,5 metriin. Mahdollisesti jäänteitä rakennuksesta. Kartat 7 ja 8.

R2 **Linnankatu ja Isokatu.** Linnankadulla n. 97 metrin päässä nollakohdasta koilliseen alkoi puurakenne, joka tulkittiin katusillaksi. Rakenne oli paikoitellen säilynyt erinomaisesti, koska se oli painunut vanhan lampare/kosteikkokerrostuman (Y20) sisään. Tämä maakerros oli kostea ja muodosti hapettoman tilan, jossa puu oli säilynyt hyvin.

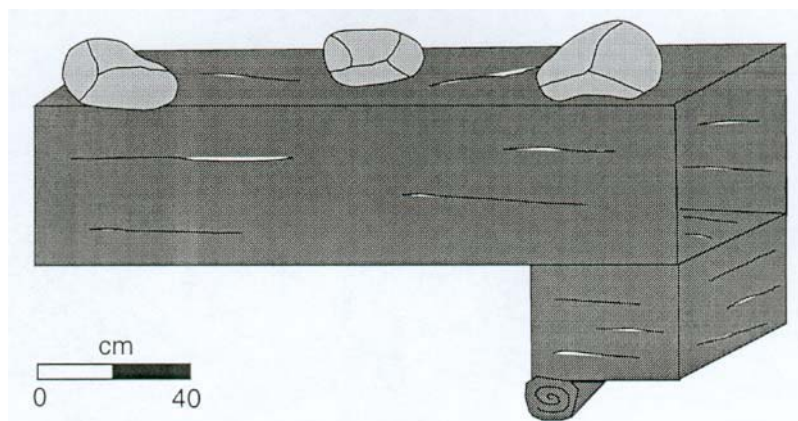
Rakennetta tutkittaessa voitiin havaita puiden tuoksuvan tervalle. Puut on todennäköisesti tervattu katusillan rakennusvaiheessa mahdollisesti sen takia, jotta ne säilyisivät kostealla alustalla paremmin. Rakenne muodostui useista puukerroista, joista osa kulki pitkittäin ja osa poikittain. Rakenteen paksuus vaihteli 20 cm:stä aina 60 cm:iin, yhdestä puukerroksesta viiteen puukerrokseen. Erityisesti Linnankadulla puurakenteen alimman puukerroksen alla voitiin havaita n. 20 cm paksu tiilimurska- ja puuhakekerros. Kerros oli mahdollisesti laitettu suojaamaan puurakennetta lampareesta/kosteikosta kohoavalta kosteudelta. Isokadulla n. 6,5 m päässä, korkeudessa n. 5,30 m mpy, nollakohdasta kaakkoon tuli rakenteesta vastaan n. 40 cm halkaisijaltaan oleva veistetty puu, joka oli todennäköisesti yksi sillan niskahirsistä eli kantavista rakenteista. Tämän pöllin päälle oli laitettu tuohta 20-30 cm paksuudelta, joka ilmeisesti myös suojeli puuta lampareesta nousevalta kosteudelta. Myös muuallakin siltarakenteissa havaittiin tuohta. Edellä mainitusta pöllistä otettiin dendrokronologinen näyte, jotta sillan ikä saataisiin määritettyä (ks. erillinen liite dendrokronologisen ajoituksen tuloksista).

Linnankadulla havaittu siltarakenne sijoittui korkeudelle n. 6,00 – 5,20 m mpy. Rakenne jatkui myös Isokadulla aina 10 metrin päähän nollakohdasta kaakkoon. Puurakenteet sijoituivat korkeusvälille n. 6,10 – 5,20 m mpy. Vastaavanlaista puurakennetta tuli esille myös Isonkadun ja Linnankadun risteysalueelta, joka tulkittiin samaksi katusillaksi eli kuuluvaksi R2:seen. Puurakenteita havaittiin risteysalueella välillä 0 - 2,5 m koilliseen (n. 6,00 – 5,20 m mpy) välillä 0 – 2 metriä etelälounaaseen (n. 5,50 – 4,90 m mpy) sekä välillä 0 – 6 m luoteeseen (n. 6,20 – 5,50 m mpy). Syvemmillä olleet rakenteet ovat mahdollisesti sillan vanhimpia osia (sillan tiedetään olleen eri mallinen sekä kokoinen eri aikoina). Osa rakenteesta (ainakin Linnankadulla) on painunut syvemmälle ja vinoon tehtäessä modernia katupohjausta sekä viemäröinti- ja kaapelointitöitä. Voitiin myös todeta, että osa tai osia rakenteesta on tuhoutunut moderneissa uudistustöissä. Rakenne jatkuu oletettavasti tien alla Linnakadulla koilliseen, Isokadulla kaakkoon sekä mahdollisesti tuomiokirkon tontilla lounaaseen/itään. Kartat 16-18 ja 43- 49.

R3

Isokatu ja Linnankatu. Isokadulla noin 11 metrin päässä nollakohdasta lounaaseen havaittiin kaivannossa XV puurakenne, joka oli muodoltaan neliskulmainen, ontto putki. Rakenne näytti alkavan lampare/kosteikko II kerrostuman (Y20) sisästä. Rakennetta nimitetään raportissa ”puuputkeksi”. Puuputki tuli esille useassa Isokadun kaivannossa ja näkyi myös muutamassa länsiluodeprofiilissa. Puuputki ulottui aina Isokadun ja Kajaaninkadun risteysalueelle, jossa rakenne hävisi kaivannon XXIV lounaisprofiiliin. Rakenne siis oletettavasti jatkuu Isokadun suuntaisesti lounaaseen. Kaikkiaan R3:sen yhteenlaskettu pituus oli n. 64 metriä kaivausalueella. Rakenne alkoi korkeudesta 5,90 m mpy ja nousi loivasti 6,50 m mpy tultaessa Isokadun ja Kajaaninkadun risteykseen.

Rakenne oli valmistettu useimmissa kohti veistetyistä laudoista, jotka muodostivat neliskulmaisen putken, mutta myös vähemmän käsiteltyä puuta (esim. puolitetuista tukkeja) oli käytetty. Lankut oli liitetty toisiinsa viistoin salvoksin ja puutapein (näyte) erittäin tiiviiksi. lautojen paksuus oli n. 10 cm. Putken sivulautojen leveys oli n. 40 cm ja ylä- ja alalautojen leveys n. 30 cm. Kaivannossa XXI rakenne oli asetettu ”jalaksen” päälle. Jalaksen pituus oli n. 40 cm, leveys n. 30 cm ja korkeus n. 30 cm. Jalaksen alle oli laitettu Ø 15 cm parru ilmeisesti tasapainottamaan jalasta. On mahdollista, että ”jalaksen” avulla putki on asetettu oikeaan kulmaan. Kaivannossa XXI rakenteen päälle oli ladottu myös jonkin verran kiviä, jotka olivat halkaisijaltaan n. 20 – 30 cm (katso kuva 1). Rakenne oli erittäin hyvin säilynyt kaivannoissa XVI ja XXI, mutta muissa kaivannoissa puut olivat päässeet pahoin lahoamaan. Paikoitellen rakenne oli painunut kasaan tai osia rakenteesta hävinnyt kokonaan. Kartat 19-22, 24, 29, 32, 36, 37 ja 38.

Kuva 1. Kaavakuva osasta puuputkea kaivannosta XXI. Puurakenne oli sisältä ontto ja sen päälle oli kasattu muutamia kiviä. Rakenteen alla oli neliömäinen jalusta.

R4a-b

Isokatu. Nollakohdasta n. 29,5 metrin päässä länsiluoteessa tuli kaivannosta XVI: sta esille pätke veistettyä puuta, jonka pituus oli 80 cm ja paksuus n. 20 cm. Puun eteläpuolella oli kaksi 40 cm halkaisijaltaan olevaa kiveä (R4a). Puu ja kivet olivat Y27 sisässä.

Rakenne R4b tuli esille n. 31,5 metrin päässä nollakohdasta länsiluoteessa. Rakenne käsitti 50 cm halkaisijaltaan olleen suurehkon kiven ja 90 cm pituisen veistetyin puun, jonka leveys oli 20 cm. Rakenne oli Y27 ja Y34 välissä. Rakenne 4a-b olivat jokseenkin epämääräisiä. On kuitenkin mahdollista, että ne ovat jäänteitä jonkinlaisesta rakennuksesta. Kartat 23 ja 24.

R5 **Isokatu.** Nollakohdasta n. 51 metrin päässä etelälounaassa tuli kaivannosta XVIII esille rakennuksen peruskiveys (6,10 m mpy). Kivet olivat kooltaan 20 – 50 cm suuruisia. Kivien välissä oli myös runsaasti tiiltä ja tiilimurskaa. Osa kivistä ja tiilistä oli palaneita. Rakenteeseen on kuulunut puurakenteita (mahdollisesti lattia ja arina?), jotka olivat täysin lahonneet puumoskaksi. Tämä erottuu kuitenkin profiilikartassa puumoskakerroksena. Rakenne jatkui itäluoteeseen kaivannossa XIX korkeudessa 6,30 m mpy ja tämän alta korkeudessa 6,20 m mpy paljastui R3:sta eli ”viemäriputkea”. Tällä kohdin R3 oli pahoin lahonnut. R5 oli Y37 sisässä lähes kokonaan eli rakennus on aikanaan palanut. Puumoskakerros on osin Y40 ja Y39 päällä. Kartat 26-28, 30 ja 31.

R6a-b **Isokatu ja Kajaaninkatu.** Nollakohdasta n. 1,5 metrin päässä lounaassa tuli esille rakennuksen pohjan peruskiveystä (R6a) ja saman rakennuksen hirsiarinaa (?) (R6b) kaivannossa XXII. Kivet olivat kooltaan n. 20 – 40 cm (korkeudessa 6,70 m mpy) ja ne peittivät hirret (korkeudessa 6,20 m mpy) lähes kauttaaltaan. Hirret/laudat olivat suhteellisen huonosti säilyneitä. Rakenne jatkuu oletettavasti itälounaaseen. Sama rakenne jatkui myös osittain kaivannossa XXIII, josta tuli esille saman rakennuksen peruskiveystä, muttei enää hirsiarinaa. kaivanto XXIII oli osin kaivettua eli sekoittunutta maata. Rakenteen R6 alta tuli kaivannosta XXIII esille jälleen R3 syvyydestä 6,10 m mpy. R6 oli Y56 sisässä sekä peruskivien välissä oli Y51. R6 tuli esille myös kaivannosta XXV syvyydestä 6,70- 6,10 m mpy. rakennuksen pohjan peruskivet olivat tässä kohti Y58 sisässä ja lahonneita lautoja/hirsiä näkyi profiilissa Y60 sisässä, kuten myös tiiltä. Rakennuksen pohjan päällä oli kaivettua maata (Y50), jossa kulttuurikerrokset olivat täysin sekoittuneet. Kartat 34-37 ja 42.

R7 **Isokatu ja Kajaaninkatu.** Nollakohdasta n. 7 metrin päässä lounaassa kaivannon XXIII (?) eteläpäädyssä tuli esille korkeudesta n. 7,10 m mpy rakennuksen peruskiveystä. R7 voi mahdollisesti olla osa R6:sta. R7 peruskivet olivat suhteellisen suuria halkaisijaltaan 20 – 60 cm. Kivien välissä oli myös runsaasti tiiltä ja tiilimurskaa. Joissain kohti oli myös jäänteitä mädäntyneistä puurakenteista. Rakenteen kivet ja tiilet olivat Y63 sisässä joskin myös Y62 oli peruskivien välissä. Muutamien kivien päällä oli Y58 (hiilensekainen tumma hiekka) ja Y64 (tumma likamaa). R6:sen alla korkeudessa n. 6,20 m mpy kulki R3: nen häviten kaivannon etelälounaisprofiiliin. Kartat 37 ja 38.

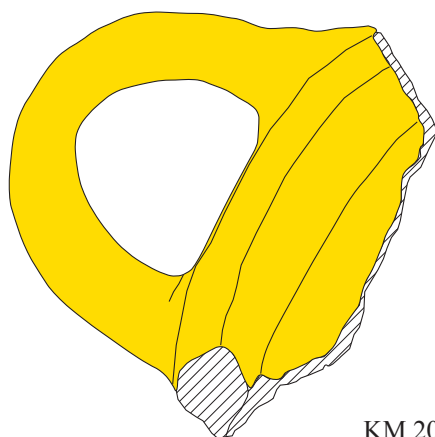
R8 **Isokatu ja Kajaaninkatu.** Kaivannon XXIV itäkaakkopäädystä tuli esille rakennuksen pohjaa, jonka peruskiveystä näkyi sekä itä- että

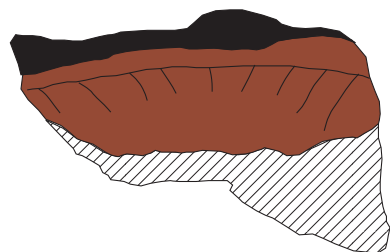
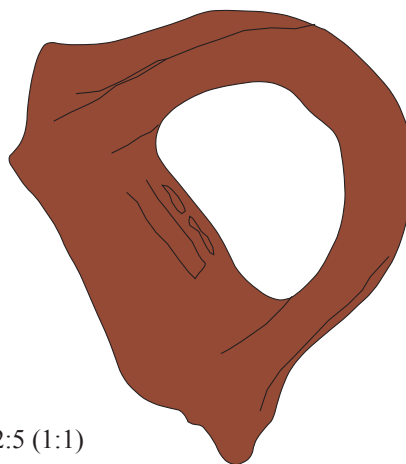
kaakkoisprofiilissa. Peruskiviä ($\emptyset$ 20 – 30 cm) sekä tiiltä ja tiilimurskaa esiintyi korkeudessa 6,90 – 6,40 m mpy. Jälleen oli havaittavissa myös mädäntyneiden puurakenteiden jäänteitä Y73 ja Y70 sisässä, mutta myös paremmin säilynyttä puuta Y78: ssa. Rakenne oli pääasiallisesti Y69, Y70 sekä Y78 sisässä. Rakenteen alapuolella esiintyi myös Y73:sta (likamaa). Kartat 40 ja 41.

OULU, tuomiokirkkoa ympäröivät katualueet (OTYK-02) M. Hyttinen 2002
LUULUETTELO

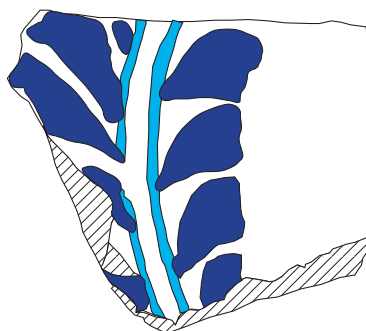
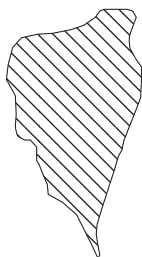
Nro.	Katu ja kaivanto	Yhteys	Laji ja määrä	Paino
1	Kirkkokadun ja Linnakadun risteys/kaiv. I	Y3	Palamatonta luuta, 2 kpl	24 g
2	Linnankatu/kaiv. II	Y3	Palamatonta luuta, 2 kpl (hampaita)	47 g
3	Kirkkokatu/kaiv. V	Y3	Palamatonta luuta, 3 kpl	148 g
4	Kirkkokatu/kaiv. VI	Y3	Palamatonta luuta, 5 kpl (mm. leukaluu sekä lantioluu?)	255 g
5	Kirkkokatu/kaiv. VII	Y3	Palamatonta luuta, 3 kpl	27 g
6	Linnankatu/kaiv. IX	Y3	Palamatonta luuta, 7 kpl	146 g
7	Linnankatu/kaiv. X	Y3	Palamatonta luuta, 5 kpl (mm. leukaluu)	519 g
8	Linnankatu/kaiv. XI	Y16	Palamatonta luuta, 1 kpl	13 g
9	Linnankatu/kaiv. XIII	Y20	Palamatonta luuta, 4 kpl (mm. sarvi ja hammas)	150 g
10	Isokatu/kaiv. XIV	Y20	Palanutta luuta, 2 kpl	4 g
11	Isokatu/kaiv. XVI	Y34	Palanutta luuta, 2 kpl	1 g
12	Isokatu/kaiv. XVII	Y34	Palamaton luu, 1 kpl (leukaluu)	16 g
13	Isokatu/kaiv. XVIII	Y37	Palamatonta luuta, 4 kpl (mm. hammas)	14 g
14	Isokadun & Kajaaninkadun risteys/kaiv. XXII	Y56	Palamatonta luuta, 2 kpl	5 g
15	Isokadun ja Kajaaninkadun risteys/kaiv. XXIV	Y78	Palanut luu, 1 kpl (hammas)	1 g
16	Isokadun ja kajaaninkadun risteys/kaiv. XXV	Y58	Palamatonta luuta, 2 kpl	35 g
17	Isokadun & Linnankadun risteys/kaiv. XXVI	Y20	Palamaton luu, 1 kpl	22 g

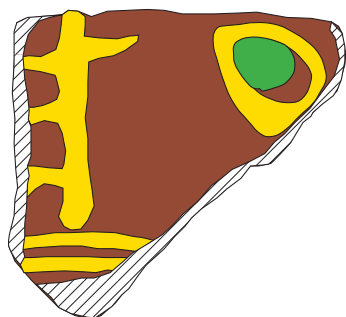
KM 2002062:5 (1:1)

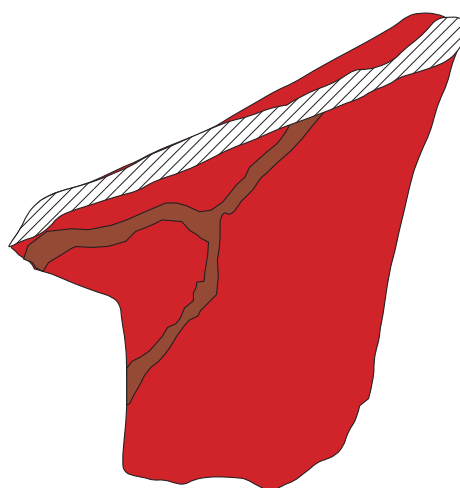
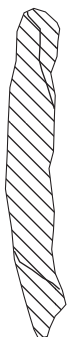
KM 2002062:14 (1:1)

KM 2002062:25 (1:1)

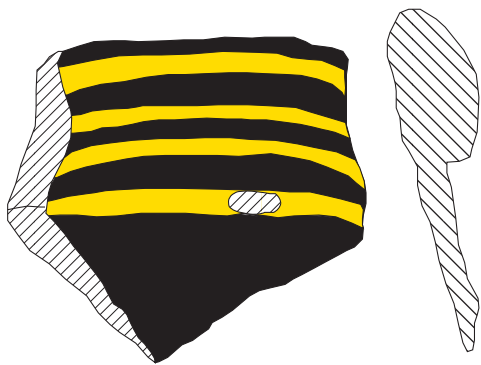
KM 2002062:37 (1:1)

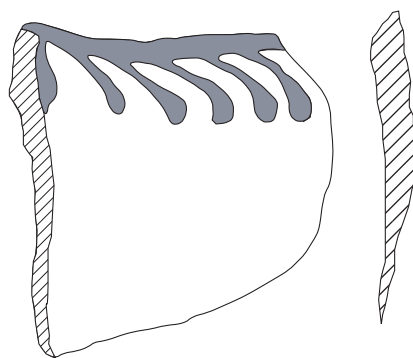
KM 2002062:46 (1:1)

cm

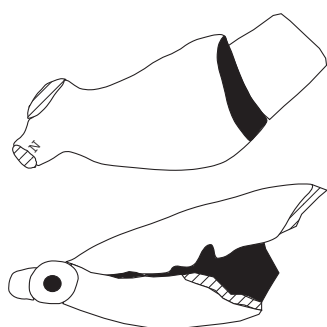

KM 2002062:72 (1:1)

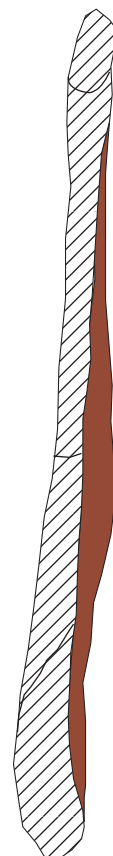
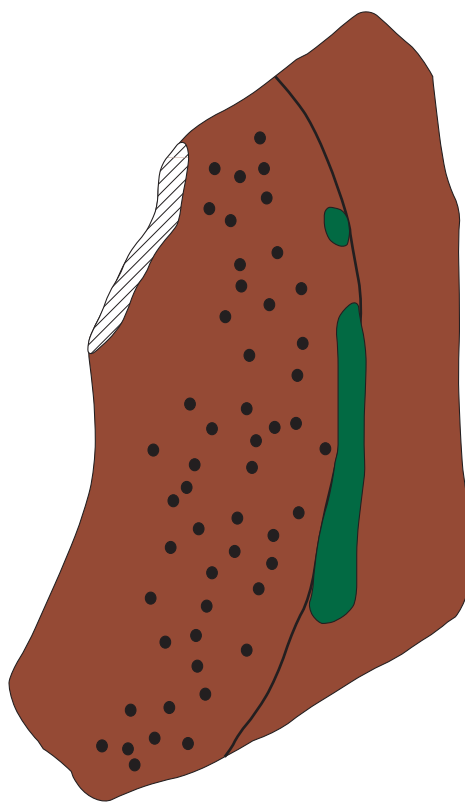
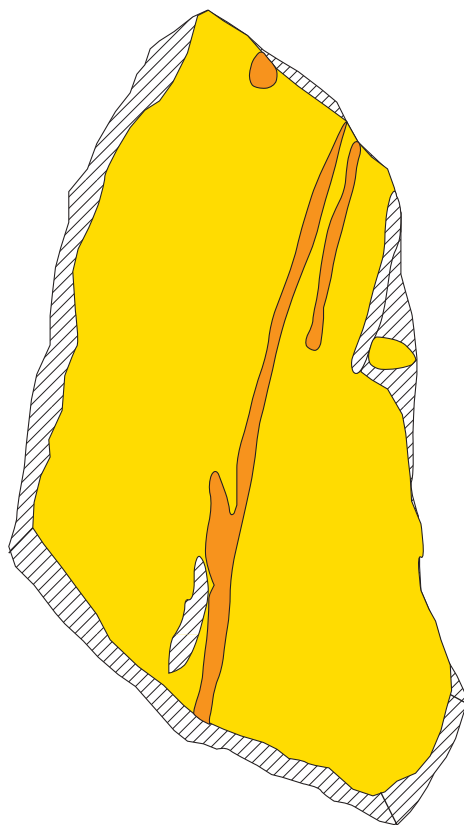
KM 2002062:88 (1:1)

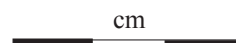
KM 2002062:59 (1:1)

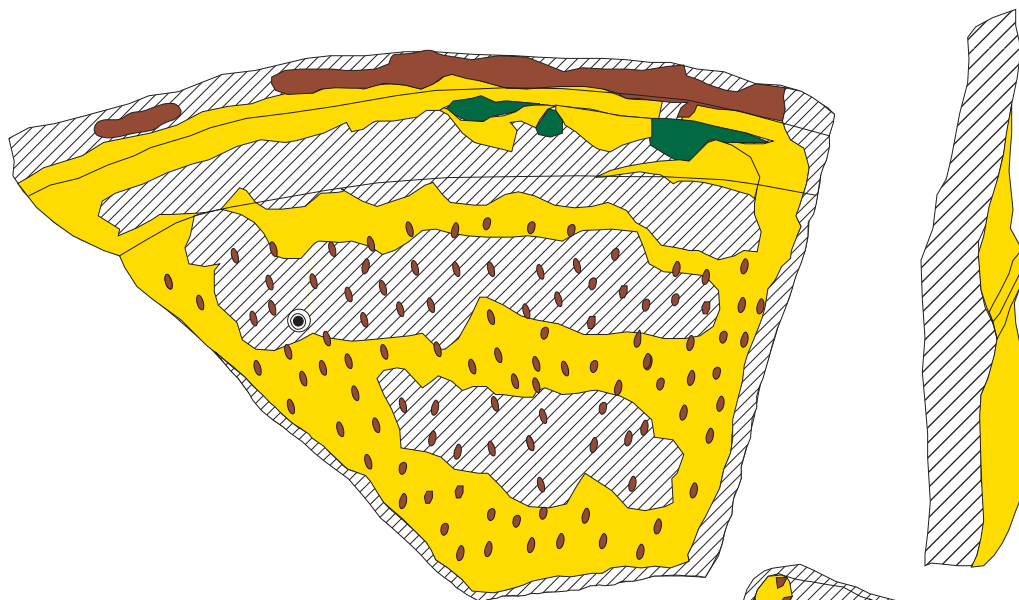

KM 2002062:60 (1:1)

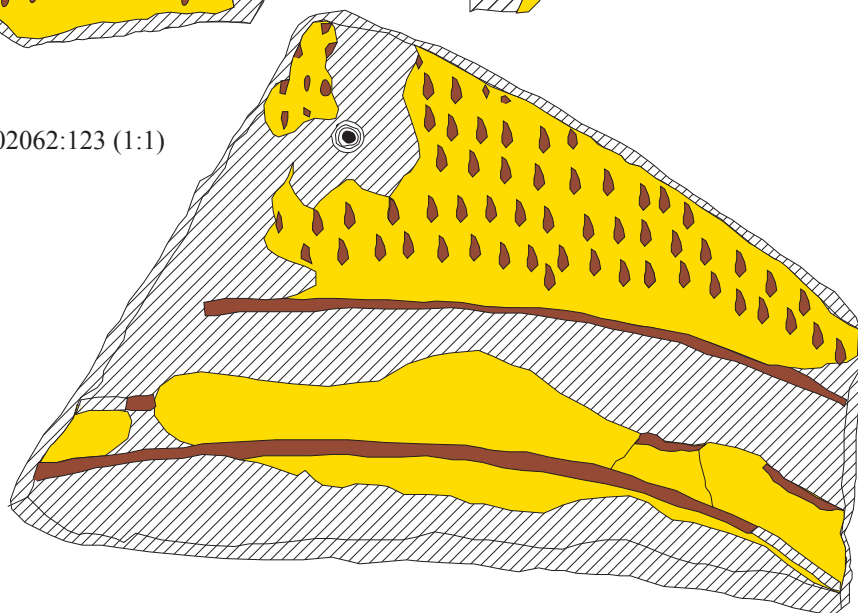

KM 2002062:93 (1:1)

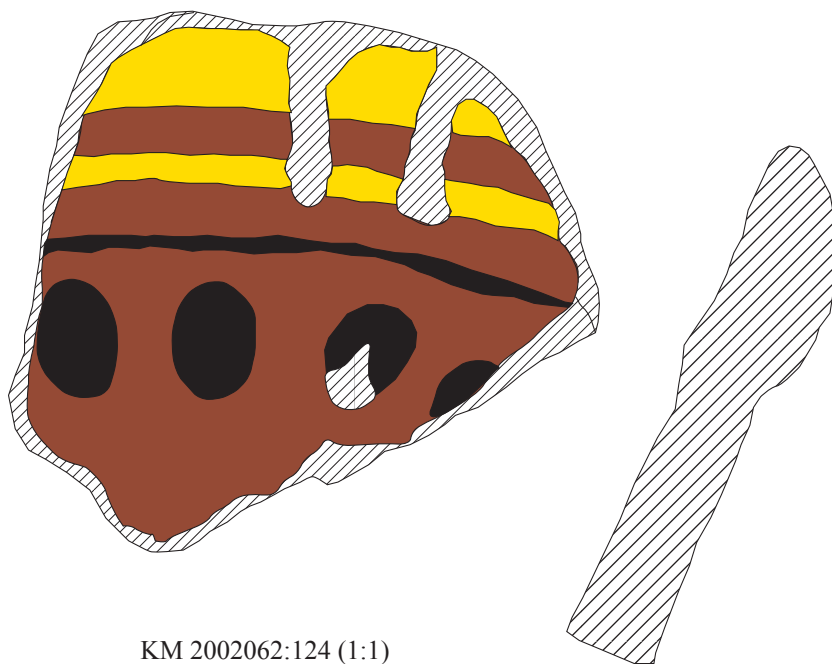

KM 2002062:123 (1:1)

KM 2002062:123 (1:1)

KM 2002062:124 (1:1)

OULU, tuomiokirkkoa ympäröivät katualueet (OTYK-02)
M. Hyttinen 2002 Diakuvat

Filmi nro.	Dian arkistointinro.	Nega nro.	Kohde	Suunta	Pvm.	Kello
1	125231:1	1	Kaivanto I, likamaata	Koilliseen	23.5.02	09.55
1	125231:2	2	Kaivanto I, likamaata	Koilliseen	23.5.02	09.59
1	125231:3	3	Kaivanto I, lampi I: sen pohjaa	Ylhäältä	23.5.02	10.35
1	Poistettu	4	Kaivanto I, savea & puuta	Lounaaseen	23.5.02	13.30
1	125231:4	5	Yleiskuva, lampi I: sen pohjaa	Kaakkoon	23.5.02	13.30
1	Poistettu	6	Kaivanto II, kaakkoispääty	Kaakkoon	23.5.02	15.45
1	Poistettu	7	Kaivanto II, seinämää	Kaakkoon	23.5.02	15.47
1	Poistettu	8	Kaivanto II, seinämää	Itään	23.5.02	15.49
1	Poistettu	9	Kaivanto II, yleiskuva	Itään	23.5.02	16.30
1	Poistettu	10	Kaivanto III, yleiskuva	Pohjoiseen	23.5.02	18.00
1	Poistettu	11	Yleiskuva, kaivannot I & II	Kaakkoon	23.5.02	18.05
1	125231:5	12	Kaivanto III, lounaispääty	Lounaaseen	23.5.02	19.05
1	125231:6	13	Kaivanto III, puuroskaa	Kaakkoon	23.5.02	19.09
1	Poistettu	14	Kaivanto IV, päätyprofiili	Länsi- lounaaseen	23.5.02	20.45
1	125231:7	15	Kaivanto IV, profiili	Pohjoiseen	23.5.02	20.50
1	125231:8	16	Kaivanto V, profiilia	Etelään	27.5.02	16.00
1	125231:9	17	Kaivanto V, SW- pääty, tiilimassaa & puuta	Etelä- lounaaseen	27.5.02	16.00
1	125231:10	18	Kaivanto V, SW- pääty, tiilimassaa & puuta	Etelä- lounaaseen	27.5.02	16.01
1	125231:11	19	Kaivanto V, yleiskuva	Etelä- lounaaseen	27.5.02	17.30
1	125231:12	20	Kaivanto V, SW- päätyprofiili	Etelä- lounaaseen	27.5.02	17.35
1	Poistettu	21	Kaivanto V, yleiskuva	Pohjoiseen	27.5.02	17.37
1	Poistettu	22	Yleiskuva, Tuomiokirkon ympäristö	Kaakkoon	28.5.02	07.05
1	125231:13	23	Yleiskuva, Kirkkokadun työmaa-	Lounaaseen	28.5.02	07.06

			aluetta			
1	Poistettu	24	Yleiskuva, työmaa- aluetta	Luoteeseen	28.5.02	08.25
1	125231:14	25	Kaivanto VI, asfaltin & soran alla ollutta mukulakiveystä	Itäkaakkoon	28.5.02	08.35
1	125231:15	26	Kaivanto VI, SE- profiilia	Etelä- kaakkoon	28.5.02	11.15
1	125231:16	27	Kaivanto VI, hiiltynyt puukerros	Luoteeseen	28.5.02	11.20
1	125231:17	28	Kaivanto VII, seinämää	Koilliseen	28.5.02	15.00
1	Poistettu	29	Yleiskuva kaivannoista VI & VII	Pohjoiseen	28.5.02	15.05
1	125231:18	30	Kaivannon VIII länsiluode seinämään isketty veistetty parru	Länteen	29.5.02	08.30
1	125231:19	31	Kaivannon VIII itäkaakko profiilin mukulakiveystä	Itä- kaakkoon	29.5.02	09.10
1	Poistettu	32	Kaivanto VIII, yleiskuva: hiesua	Etelä- lounaaseen	29.5.02	09.15
1	125231:20	33	Yleiskuva, Kirkkokadun loppu- osan (SW-pääty) kaivamista	Etelä- lounaaseen	30.5.02	15.30
1	Poistettu	34	Kirkkokadun loppupäästä (etelälounaspääty) esiin tullut uudehko betonikaivo	Itä- kaakkoon	30.5.02	15.45
1	Poistettu	35	Yleiskuva Kirkkokadusta	Pohjoiseen	30.5.02	15.50
1	125231:21	36	Yleiskuva Kirkko- kadun etelälounaispäästä	Etelä- kaakkoon	30.5.02	15.55
2	Poistettu	1	Kirkkokadun ja Kajaaninkadun risteys, betonitaso	Lounaaseen	3.6.02	15.20
2	Poistettu	2	Kirkkokadun ja Kajaaninkadun risteys, betonitaso	Lounaaseen	3.6.02	15.20
2	125231:22	3	Kirkkokadun ja Kajaaninkadun risteys, betonitaso ja maakerroksia	Kaakkoon	3.6.02	15.25
2	Poistettu	4	Yleiskuva Kirkko-	Koilliseen	5.6.02	13.25

			kadun ja Kajaanin- kadun risteyksen Kaivausalueesta			
2	125231:23	5	Yleiskuva Linnan- kadun alkupäästä asfaltin poiston jälkeen	Kaakkoon	7.6.02	07.55
2	Poistettu	6	Kaivanto IX, yleiskuva	Luoteeseen	7.6.02	11.35
2	Poistettu	7	Kaivantoa IX kaivetaan	Luoteeseen	7.6.02	13.15
2	125231:24	8	Kaivanto IX yleiskuva, kaivantoa X kaivetaan	Kaakkoon	10.6.02	07.20
2	125231:25	9	Kaivannon IX koillisprofiilin yks.kohta; puuroskaa ja kaarnaa	Itään	10.6.02	07.50
2	Poistettu	10	Kaivanto X itäpäätty	Länteen	10.6.02	10.30
2	Poistettu	11	Kaivanto X, profiilia	Itään	10.6.02	19.50
2	125231:26	12	Yleiskuva Linnan- kadun kaivausalueen alkupäästä, lampi I loppuu kaivannossa X	Kaakkoon	10.6.02	19.52
2	Poistettu	13	Yleiskuva Linnan- kadun kaivausalueen alkupäästä	Itään	10.6.02	19.55
2	Poistettu	14	Kaivanto X:stä seuraava kaivanto, jossa ei kulttuurikerroksia	Itään	10.6.02	20.30
2	125231:27	15	Yleiskuva Linnankadun työmaa- alueesta	Luoteeseen	11.6.02	09.00
2	Poistettu	16	Linnankadun länsi- päädyistä kaivannon IX: n vierestä tuomiokirkon tontilta löytynyt rakennuksen- pohja	Kaakkoon	11.6.02	18.45
2	Poistettu	17	Kaivanto IX: n vierestä, tuomio- kirkon tontilta löytynyt rakennuksenpohja	Kaakkoon	11.6.02	18.45
2	125231:28	18	Linnankadulta n. 60 metrin kohdalta kaivannon lounais- seinämästä esiin tullut betonitolppa, uusi	Länteen	12.6.02	11.05

2	Poistettu	19	Betonitolppa, uusi	Ylhäältä	12.6.02	11.25
2	125231:29	20	Betonitolppa, uusi	Ylhäältä	12.6.02	11.26
2	Poistettu	21	Kaivanto XI, yleiskuva	Kaakkoon	12.6.02	19.45
2	125231:30	22	Kaivannon XI savisedimenttejä, yks. kohta	Lounaaseen	13.6.02	07.50
2	125231:31	23	Kaivannon XI koillisprofiilissa olleen kivirykelmän seassa tiiltä	Koilliseen	13.6.02	08.45
2	125231:32	24	Kaivannon XI koillisprofiilia	Koilliseen	13.6.02	08.50
2	125231:33	25	Kaivannon XI maakerroksia	Koilliseen	13.6.02	09.35
2	Poistettu	26	Kaivannon XI maakerroksia	Koilliseen	13.6.02	09.35
2	125231:34	27	Kaivanto XI, likamaata	Koilliseen	13.6.02	09.40
2	Poistettu	28	Yleiskuva kaivannon XI kaakkoisprofiilissa olleesta likamaasta	Itään	13.6.02	09.45
2	125231:35	29	Kaivannon XII pohjoispäädyn likamaata, yks. kohta	Luoteeseen	13.6.02	13.35
2	Poistettu	30	Kaivanto XII, lampi II/kosteikko alkaa	Kaakkoon	13.6.02	13.20
2	125231:36	31	Kaivannon XIII alkupään koillis- profiilia, lampi II/kosteikko jatkuu	Kaakkoon	18.6.02	13.40
2	125231:37	32	Yleiskuva kaivannon XIII itäpäädystä n. 94 m kohdalta	Itä- kaakkoon	18.6.02	15.55
2	Poistettu	33	Yleiskuva kaivannosta XIII	Kaakkoon	18.6.02	15.54
2	Poistettu	34	Yleiskuva kaivannosta XIII	Kaakkoon	18.6.02	16.00
2	125231:38	35	Kaivannosta XIII tullutta puuroskaa	Kaakkoon	19.6.02	07.00
2	Poistettu	36	Kaivanto XIII, lampi II/kosteikko jatkuu itäkaakkoon	Itään	19.6.02	08.14
3	Poistettu	1	Kaivanto XIII n. 97,5 metrin kohdalta katusillan ensimmäisiä puita	Itä- kaakkoon	19.6.02	09.40
3	Poistettu	2	Kaivanto XIII katusilta jatkuu leveän	Itä- kaakkoon	19.6.02	09.41

			kaapelimaton alla			
3	125231:39	3	Kaivanto XIII, katusiltaa itäkaakko päädyssä n. 98 metrin kohdalla	Kaakkoon	19.6.02	10.15
3	Poistettu	4	Kaivanto XIII, katusiltaa itäkaakko päädyssä n. 98 metrin kohdalla	Kaakkoon	19.6.02	10.16
3	125231:40	5	Kaivanto XIII, katusilta alkaa SW-profiilissa n. 97 metrin kohdalta	Etelään	19.6.02	10.20
3	125231:41	6	Kaivanto XIII, katusilta alkaa NE-profiilissa n. 97 metrin kohdalta	Koilliseen	19.6.02	10.25
3	Poistettu	7	Kaivanto XIII, katusiltaa yks. kohta	Etelään	19.6.02	10.50
3	125231:42	8	Kaivanto XIII, katusiltaa yks. kohta	Kaakkoon	19.6.02	11.00
3	125231:43	9	Kaivanto XIII, katusiltaa yks. kohta	Itään	19.6.02	11.01
3	Poistettu	10	Kaivanto XIII, katusiltaa yks. kohta	Ylhäältä	19.6.02	11.05
3	125231:44	11	Kaivanto XIII katusiltaa koillisprofiilissa	Koilliseen	19.6.02	11.07
3	Poistettu	12	Kaivanto XIII katusiltaa, yleiskuva	Kaakkoon	19.6.02	12.00
3	Poistettu	13	Kaivanto XIII, katusiltaa, yleiskuva	Ylhäältä	19.6.02	12.05
3	125231:45	14	Kaivanto XIII, katusiltaa leveän kaapelimaton alla	Koilliseen	19.6.02	13.05
3	125231:46	15	Kaivanto XIII, katusillan puu-rakenteita kaivinkoneen jäljiltä	Itä-kaakkoon	19.6.02	13.30
3	125231:47	16	Kaivanto XIII, katusiltaa koillisprofiilissa n. 101 metrin kohdalla	Koilliseen	19.6.02	14.45
3	Poistettu	17	Kaivanto XIV, katusillan puita SE-profiilissa välillä 0 - 1 m	Itä-kaakkoon	19.6.02	14.50
3	Poistettu	18	Kaivanto XIV alkupään SE-profiilia	Itä-kaakkoon	19.6.02	14.55

3	125231:48	19	Kaivanto XIV, "puuputki" alkaa SW- profiilissa	Ylhäältä	20.6.02	07.30
3	125231:49	20	Kaivanto XIV, "puuputki" alkaa SW- profiilissa	Lounaaseen	20.6.02	07.32
3	125231:50	21	Kaivanto XVI, katusillan puu- rakenteita tasossa	Lounaaseen	20.6.02	07.50
3	125231:51	22	Kaivanto XIV, katusillan puu- rakenteita tasossa	Ylhäältä	20.6.02	07.51
3	125231:52	23	Kaivanto XIV, katusillan puu- rakenteita tasossa	Pohjoiseen	20.6.02	07.55
3	Poistettu	24	Kaivanto XIV, katusillan puu- rakenteita tasossa	Lounaaseen	20.6.02	08.00
3	Poistettu	25	Kaivanto XIV, katusillan puu- rakenteita tasossa	Etelään	20.6.02	08.30
3	125231:53	26	Kaivanto XIV, katusillan puu- Rakenteita tasossa	Etelään	20.6.02	08.35
3	125231:54	27	Kaivanto XIV kaakkoisprofiilia katusillasta, yks. kohta n. 6,5 metrin kohdalla, tuolta puiden päällä	Etelä- kaakkoon	20.6.02	12.04
3	125231:55	28	Kaivanto XIV kaakkoisprofiilia, yks. kohta n. 6,5 metrin kohdalla, tuolta puiden päällä	Kaakkoon	20.6.02	12.05
3	Poistettu	29	Kaivanto XIV kaakkoisprofiilissa tuolta n. 6,5 metrin kohdalla	Itään	20.6.02	12.05
3	125231:56	30	Kaivanto XV väli 11 – 15 m, "puuputki" jatkuu	Koilliseen	24.6.02	08.40
3	125231:57	31	Kaivanto XV väli 11 – 15 m, "puuputki" jatkuu	Ylhäältä	24.6.02	08.43
3	125231:58	32	Kaivanto XV väli 11 – 15 m, "puuputki" ja isohko kivi sen päällä	Luoteeseen	24.6.02	08.45
3	125231:59	33	Kaivanto XV,	Lounaaseen	24.6.02	10.40

			luodepäätprofiili "puuputkesta" n. 17 metrin kohdalta			
3	Poistettu	34	Kaivanto XV, luodepäätprofiili "puuputkesta" n. 17 metrin kohdalta	Lounaaseen	24.6.02	10.42
3	125231:60	35	Kaivanto XV:n länsiprofiilia	Länsi- lounaaseen	24.6.02	10.45
3	Poistettu	36	Yleiskuva Isonkadun työmaa-alueesta (pohjoisosa)	Koilliseen	24.6.02	10.46
4	125231:61	1	Kaivanto XV, "puuputki" tasossa n. 5,90 m mpy välillä 18 – 22 m	Pohjoiseen	24.6.02	13.05
4	125231:62	2	Kaivanto XV:n Länsiluodeprofiilia	Luoteeseen	24.6.02	13.06
4	125231:63	3	Kaivanto XV pätkä länsiluodeprofiilia	Pohjoiseen	24.6.02	15.07
4	Poistettu	4	Kaivanto XVI, itäkaakko profiilissa pieni kiviryhmä	Itään	24.6.02	16.50
4	Poistettu	5	Kaivanto XVI, yks. kohta puu ja kivet n. 24 metrin kohdalta	Itään	24.6.02	19.30
4	125231:64	6	Kaivanto XVI, yks. kohta puu ja kivet n. 29 metrin kohdalta	Itään	24.6.02	19.32
4	125231:65	7	Kaivanto XVI, yks. kohta puuta n. 30 metrin kohdalla	Ylhäältä	25.6.02	07.59
4	125231:66	8	Kaivanto XVI, etelälounas päätprofiili n. 30 m kohdalta. Puuta, jonka alla kulkee "puuputki"	Kaakkoon	25.6.02	08.00
4	Poistettu	9	Kaivanto XVI, etelälounas päätprofiili n. 30 m kohdalta. Puuta, jonka alla kulkee "puuputki"	Kaakkoon	25.6.02	08.04
4	Poistettu	10	Kaivanto XVI, "puuputki" länsilounas profiilissa	Pohjoiseen	25.6.02	18.00
4	125231:67	11	Kaivanto XVI, "puuputki" länsilounas profiilissa	Ylhäältä	25.6.02	18.01
4	125231:68	12	Kaivanto XVI,	Pohjoiseen	25.6.02	18.02

			“puuputki” länsilounas profiilissa			
4	125231:69	13	Kaivanto XVI, salvos “puuputkessa”	Lounaaseen	25.6.02	18.05
4	125231:70	14	Kaivanto XVI, salvos “puuputkessa”	Lounaaseen	25.6.02	18.05
4	125231:71	15	Kaivanto XVI, salvos “puuputkessa” ja kiinnitykseen käytetty puutappi	Lounaaseen	25.6.02	18.06
4	Poistettu	16	Kaivanto XVI, salvos “puuputkessa” ja kiinnitykseen käytetty puutappi	Lounaaseen	25.6.02	18.10
4	Poistettu	17	Sama kuin edellinen, pilalla	Lounaaseen	25.6.02	18.11
4	Poistettu	18	Kaivanto XVI, yleiskuva “puuputkesta” länsilounas profiilissa	Lounaaseen	25.6.02	19.09
4	125231:72	19	Kaivanto XVI, yleiskuva “puuputkesta”	Lounaaseen	25.6.02	19.10
4	125231:73	20	Kaivanto XVI, yleiskuva “puuputkesta”	Lounaaseen	25.6.02	19.11
4	125231:74	21	Kaivanto XVI, “puuputken” seinämää	Lounaaseen	25.6.02	19.12
4	Poistettu	22	Kaivanto XVII, yleiskuva, länsiluode profiilia	Pohjoiseen	26.6.02	10.30
4	125231:75	23	Kaivanto XVIII, rakennuksen pohja tasossa	Kaakkoon	26.6.02	16.15
4	125231:76	24	Kaivanto XVIII, rakennuksen pohja tasossa	Ylhäältä	26.6.02	16.17
4	125231:77	25	Kaivanto XVIII, rakennuksen pohjan peruskiviä länsiluode profiilissa	Länteen	26.6.02	18.10
4	125231:78	26	Kaivanto XX, raken- nuksen pohja tasossa	Länteen	27.6.02	09.20
4	Poistettu	27	Kaivanto XIX, rakennuksen pohja tasossa	Itään	27.6.02	09.25
4	125231:79	28	Kaivantoon XIX, rakennuksen pohja tasossa	Pohjoiseen	27.6.02	09.28
4	Poistettu	29	Kaivanto XIX,	Koilliseen	27.6.02	12.25

			rakennuksen pohjan alla kulkenut "puuputki", taso n. 6,20 m mpy			
4	125231:80	30	Kaivanto XIX, rakennuksen pohjan alla kulkenut "puuputki", taso n. 6,20 m mpy	Pohjoiseen	27.6.02	12.27
4	125231:81	31	Kaivanto XIX, rakennuksen pohjan alla kulkenut "puuputki", taso n. 6,20 m mpy	Itään	27.6.02	12.30
4	125231:82	32	Kaivanto XX, vanhan mukulakiveyksen jäänteet	Etelä- kaakkoon	1.7.02	21.15
4	Poistettu	33	Kaivanto XX, vanhan mukulakiveyksen jäänteet	Pohjoiseen	1.7.02	21.17
4	Poistettu	34	Kaivanto XX, kaakkoisprofiilia, rakennuksen pohjan päädyn jäänteet	Kaakkoon	1.7.02	00.45
4	Poistettu	35	Yleiskuva, sekoittunutta maata kaivannon XX itäpuolella	Itään	9.7.02	12.39
4	Poistettu	36	Yleiskuva, sekoittunutta maata kaivannon XX itäpuolella	Itään	9.7.02	12.43
5	125231:83	1	Kaivanto XXI, koillisprofiili	Koilliseen	10.7.02	13.08
5	Poistettu	2	Kaivannon XXI koillisprofiili	Pohjoiseen	10.7.02	13.11
5	125231:84	3	Kaivannon XXI luodeprofiili	Luoteeseen	10.7.02	13.11
5	Poistettu	4	Kaivannon XXI koillisprofiilissa näkyvä "puuputki"	Itä- kaakkoon	10.7.02	13.15
5	125231:85	5	Kaivannon XXI koillisprofiilissa näkyvä "puuputki"	Koilliseen	10.7.02	13.16
5	Poistettu	6	Yleiskuva kaivannosta XXI	Itään	10.7.02	13.18
5	125231:86	7	Kaivanto XXII, rakennuksen pohja	Lounaaseen	11.7.02	10.55
5	125231:87	8	Kaivanto XXII,	Ylhäältä	11.7.02	11.00

			rakennuksen pohja			
5	125231:88	9	Kaivanto XXII, rakennuksen pohja	Lounaaseen	11.7.02	11.02
5	125231:89	10	Kaivanto XXII, yks. kohta, rakennuksen pohjan päätyhirsi	Koilliseen	11.7.02	11.05
5	Poistettu	11	Kaivannon XXII lounaispääty	Lounaaseen	11.7.02	11.06
5	125231:90	12	Yleiskuva kaivannosta XXII	Koilliseen	11.7.02	11.06
5	Poistettu	13	Kaivanto XXII, rakennuksen peruskiviä lankkujen päällä	Lounaaseen	11.7.02	13.00
5	125231:91	14	Kaivanto XXII, rakennuksen peruskiviä lankkujen päällä	Luoteeseen	11.7.02	13.05
5	Poistettu	15	Kaivanto XXII, rakennuksen peruskiviä lankkujen päällä	Ylhäältä	11.7.02	13.11
5	125231:92	16	Yleiskuva kaivannosta XXIII, "puuputki"	Lounaaseen	12.7.02	10.00
5	125231:93	17	Yleiskuva kaivannosta XXIII, "puuputki"	Lounaaseen	12.7.02	10.24
5	Poistettu	18	Yleiskuva kaivannosta XXIII, "puuputki"	Ylhäältä	12.7.02	10.25
5	125231:94	19	Yleiskuva kaivannosta XXIII, "puuputki" jatkuu lounaisprofiilissa	Lounaaseen	12.7.02	10.27
5	125231:95	20	Yleiskuva kaivannosta XXIII, "puuputki" jatkuu lounaisprofiilissa	Lounaaseen	12.7.02	10.29
5	Poistettu	21	Kaivannosta XXIV, länsilounaisprofiilista paljastunutta rakennuksen pohjaa	Lounaaseen	12.7.02	12.15
5	125231:96	22	Kaivannosta XXIV, länsilounaisprofiilista paljastunutta rakennuksen pohjaa	Lounaaseen	12.7.02	12.28
5	125231:97	23	Kaivannosta XXIV, länsilounaisprofiilista paljastunutta rakennuksen pohjaa	Länteen	12.7.02	12.28
5	125231:98	24	Kaivannon XXIV	Etelään	12.7.02	12.30

			länsilounasprofiilista esiin tulleen rakennuksen pohjan peruskivien alla puuta			
5	125231:99	25	Yleiskuva kaivannosta XXIII ja XXIV:n alkupäästä	Lounaaseen	12.7.02	13.20
5	125231:100	26	Kaivannon XXIV länsilounaisprofiilissa ollutta rakennuksen pohjaa	Lounaaseen	12.7.02	13.23
5	125231:101	27	Kaivannon XXIV länsilounaisprofiilin rakennuksen pohja	Ylhäältä	12.7.02	12.39
5	125231:102	28	Yleiskuva Isonkadun ja Kajaaninkadun risteysalueen työmaasta	Koilliseen	15.7.02	08.40
5	125231:103	29	Kaivanto XXIV:n SE-päätyprofiilista esiin tullutta rakennuksen pohjaa	Pohjoiseen	16.7.02	12.22
5	125231:104	30	Kaivannon XXIV itäpäädyn profiilia	Itään	16.7.02	12.25
5	125231:105	31	Kaivannon XXIV itäpäädyn profiilia	Itään	16.7.02	12.27
5	125231:106	32	Kaivannon XXIV itäpäädyn profiilia	Itään	16.7.02	12.28
5	125231:107	33	Kaivannon XXIV itäpääty- ja koillisprofiilia	Koilliseen	16.7.02	13.38
5	125231:108	34	Kaivannon XXIV itäpääty- ja koillisprofiilia	Itään	16.7.02	13.40
5	Poistettu	35	Kaivannon XXIV itäpääty- ja koillisprofiilia	Koilliseen	16.7.02	13.41
5	125231:109	36	Yleiskuva kaivannosta XXIV	Itään	16.7.02	13.43
6	125231:110	1	Kaivannon XXV NW-profiilia	Länsiluoteeseen	22.7.02	11.45
6	125231:111	2	Kaivannon XXV NW-profiilia	Länsiluoteeseen	22.7.02	11.47
6	125231:112	3	Kaivannon XXV NW-profiilista paljastunutta rakennuksen pohjaa	Länsiluoteeseen	22.7.02	11.55
6	125231:113	4	Kaivannon XXV NW-profiilissa esiintyvä	Länsiluoteeseen	22.7.02	11.56

			häiriö			
6	125231: 114	5	Kaivannon XXV NW-profiilista esiin tulleen rakennuksen pohjan lautatasoa	Pohjoiseen	22.7.02	12.00
6	125231: 115	6	Kaivannon XXV NW-profiilista esiin tulleen rakennuksen pohjan lautatasoa	Länsi- luoteeseen	22.7.02	12.00
6	125231: 116	7	Yleiskuva kaivannosta XXV	Koilliseen	22.7.02	12.42
6	125231: 117	8	Kaivanto XXVI, katusiltaa tasossa. Puurakenteiden päällä kiviä ja tiiltä	Pohjoiseen	25.7.02	11.59
6	125231: 118	9	Kaivanto XXVI, katusiltaa tasossa. Puurakenteiden päällä kiviä ja tiiltä	Luoteeseen	25.7.02	12.01
6	125231: 119	10	Kaivanto XXVI, yleiskuva katusilta tasossa n. 5,50 m mpy	Luoteeseen	25.7.02	12.30
6	Poistettu	11	Kaivanto XXVI, yleiskuva katusilta tasossa n. 5,50 m mpy	Luoteeseen	25.7.02	12.30
6	125231: 120	12	Kaivanto XXVI, yleiskuva katusilta tasossa n. 5,50 m mpy	Luoteeseen	25.7.02	12.31
6	125231: 121	13	Kaivanto XXVI, katusilta yks. kohta, puurakenteita	Kaakkoon	25.7.02	12.34
6	125231: 122	14	Kaivanto XXVI, katusilta yks. kohta, puurakenteita	Kaakkoon	25.7.02	12.35
6	125231: 123	15	Kaivanto XXVI, yleiskuva	Ylhäältä	25.7.02	13.18
6	125231: 124	16	Kaivanto XXVI, yleiskuva	Kaakkoon	25.7.02	13.19
6	125231: 125	17	Kaivanto XXVI, puuta länsiprofiilissa	Etelään	25.7.02	14.45
6	125231: 126	18	Kaivanto XXVI, puuta länsiprofiilissa	Lounaaseen	25.7.02	14.47
6	125231: 127	19	Kaivanto XXVI, puuta länsiprofiilissa	Lounaaseen	25.7.02	14.49
6	125231: 128	20	Kaivanto XXVII yleiskuva, katusiltaa	Ylhäältä	26.7.02	07.22
6	125231: 129	21	Kaivanto XXVII yleiskuva, katusiltaa	Ylhäältä	26.7.02	07.23
6	Poistettu	22	Kaivanto XXVII,	Itään	26.7.02	07.24

			yleiskuva, katusiltaa			
6	125231: 130	23	Kaivanto XXVII, yleiskuva, katusiltaa	Ylhäältä	26.8.02	07.25
6	125231: 131	24	Kaivanto XXVII: sen Koillisprofiilin puut	Koilliseen	26.7.02	07.27
6	Poistettu	25	Kaivanto XXVII: sen koillisprofiilin puut	Koilliseen	26.7.02	07.27
6	125231: 132	26	Kaivanto XXVII: sen koillisprofiilin katusil- lan kaikki Puukerrokset	Koilliseen	26.7.02	08.36
6	125231: 133	27	Kaivanto XXVII: sen koillisprofiilin katusil- lan kaikki Puukerrokset	Koilliseen	26.7.02	08.36
6	Poistettu	28	Kaivanto XXVII: sen koillisprofiilin katusil- lan kaikki Puukerrokset	Koilliseen	26.7.02	08.39
6	125231: 134	29	Kaivanto XXVII: sen koillisprofiilin katusil- lan kaikki Puukerrokset	Koilliseen	26.7.02	08.39
6	Poistettu	30	Kaivanto XXVIII, katusiltaa tasossa	Luoteeseen	30.7.02	12.25
6	125231: 135	31	Kaivanto XXVIII, katusiltaa tasossa	Luoteeseen	30.7.02	12.26
6	Poistettu	32	Kaivanto XXVIII, katusiltaa tasossa	Luoteeseen	30.7.02	12.27
6	125231: 136	33	Kaivanto XXVIII, katusiltaa tasossa	Ylhäältä	30.7.02	12.29
6	125231: 137	34	Kaivanto XXVIII, katusiltaa tasossa	Ylhäältä	30.7.02	12.29
6	125231: 138	35	Kaivanto XXVIII, koillispääty	Koilliseen	30.7.02	13.50
6	125231: 139	36	Kaivanto XXVIII, koillispääty	Koilliseen	30.7.02	13.51
7	125231: 140	1	Kaivanto XXVIII, koillispääty	Koilliseen	30.7.02	13.52
7	125231: 141	2	Kaivanto XXVIII, katusiltaa koillisprofiilissa	Luoteeseen	30.7.02	13.56
7	Poistettu	3	Kaivanto XXVIII, katusiltaa koillisprofiilissa	Luoteeseen	30.7.02	13.56
7	Poistettu	4	Kaivanto XXVIII, katusiltaa koillisprofiilissa	Luoteeseen	30.7.02	13.58
7	125231:	5	Kaivanto XXVIII	Ylhäältä	13.8.02	12.45

	142		pohjoisosa, pätkä puurakennetta, katusilta?			
7	125231: 143	6	Kaivanto XXVIII pohjoisosa, pätkä puurakennetta, katusilta?	Ylhäältä	13.8.02	12.46
7	125231: 144	7	Kaivanto XXVIII pohjoisosa, pätkä puurakennetta, katusilta?	Ylhäältä	13.8.02	12.48
7	125231: 145	8	Kaivanto XXVIII pohjoisosa, pätkä puurakennetta, katusilta?	Ylhäältä	13.8.02	12.50
7	125231: 146	9	Kaivanto XXVIII pohjoisosa, pätkä puurakennetta, katusilta?	Koilliseen	13.8.02	12.53
7	125231: 147	10	Kaivanto XXVIII pohjoisosa, pätkä puurakennetta, katusilta?	Koilliseen	13.8.02	12.54
7	125231: 148	11	Yleiskuva kaivanto XXVIII konekaivuusta	Koilliseen	13.8.02	14.34
7	Poistettu	12	Yleiskuva kaivanto XXVIII konekaivuusta	Pohjoiseen	13.8.02	14.36
7	125231: 149	13	Kaivanto XXVIII loppuosan luoteisprofiilia	Luoteeseen	13.8.02	16.28
7	125231: 150	14	Kaivanto XXVIII loppuosan luoteisprofiilia	Ylhäältä	13.8.02	16.29
7	125231: 151	15	Kaivanto XXVIII loppuosan luoteisprofiilia	Pohjoiseen	13.8.02	16.29
7	125231: 152	16	Yleiskuva kaivausalueesta	Pohjoiseen	13.8.02	16.31
7	125231: 153	17	Sekoittunutta maata kaivannosta XXVIII luoteeseen	Etelään	14.8.02	10.07
7	125231: 154	18	Yleiskuva, tuomiokirkon työmaa- alue	Länsi- lounaaseen	14.8.02	10.09
7	125231: 155	19	Yleiskuva, tuomiokirkon työmaa- alue	Länsi- lounaaseen	14.8.02	10.09
7	Poistettu	20	Yleiskuva, Tuomio-	Länsi-	14.8.02	10.10

			kirkon työmaa-alue	lounaaseen		
7	125231: 156	21	Yleiskuva konekaivuusta	Luoteeseen	14.8.02	10.12
7	Poistettu	22	Yleiskuva, tuomiokirkon työmaa- alue	Länsi- lounaaseen	14.8.02	10.12

Kaivaus: Oulu, tuomiokirkkoa ympäröivät katualueet (OTYK -02): Kirkkokatu, Linnankatu, Isokatu ja Kajaaninkatu. Konekaivuun valvonta.

Kaivausjohtaja: Marika Hyttinen

Tutkimusvuosi: 2002

KM: 2002062: 1-132

Kirkkokadun ja Linnankadun risteys

Kaivanto I

Musta maakerros lampare/kosteikko I, Y3

1. Punasavikeramiikkaa 1 kpl, 22,1 g
Punertavanvaaleasta savesta valmistetun astian reunapala. Palan sisäpinnassa on jälkiä mahdollisesta hopeanhoitoisesta lasituksesta. Ulkopinta on voimakkaasti palanut. Ei jälkiä koristelusta. Palan reuna on lievästi profiloitunut sisäpinnalle päin. Astian halkaisija on ollut vähintään 29 cm.
2. Rautanaula 1 kpl, 5,6 g
Voimakkaasti korrodoitunut naula, jossa pyöreä kanta. Mitat: 67x3 mm.
3. Puuta 1 kpl
Puunkuorta, joka käpertynyt rusettimaiseen muotoon. Mitat: 70x67 mm.

Irtolöydöt Y3?

4. Nahkaa 2 kpl
Nahasta valmistettu kengänpohja ja pohjareunasuikale. Kengänpohjan mitat: 178x75 mm.
Pohjareunasuikaleen mitat: 102x18 mm.

Kirkkokatu

Kaivanto VI

Musta maakerros. lampare/kosteikko I, Y3

5. Punasavikeramiikkaa 1kpl, 28,7 g
Astian osittain palanut reunapala, jossa säilynyt astian "korva". Korvan halkaisija on 44 mm. Korva ei ole ontto. Palan sisäpinnalla on kellertävä suolalasisus. Ulkopintaa ei ole pinnoitettu, mutta korvan alla on koristeuritusta. Astian halkaisijan suu on ollut vähintään 13 cm.

Linnankatu

Kaivanto IX

Musta maakerros, lampare/kosteikko I, Y3

6. Rautanaula 1 kpl, 9,9 g
Naula pahoin korrodoitunut. Naulan kanta suorakaiteen muotoinen. Mitat 85x4 mm.

Kaivanto X

Musta maakerros, lampare/kosteikko I, Y3

7. Tuohiesineitä 3 kpl
1.) Tuohesta valmistettu painopussi. Painopussin molemmin puolin kalanruotokuva muistuttavat "puumerkit". Mitat: 81x40 mm. 2.) Painopussin puolikas. Mitat: 87x53 mm.

3.) Tuohikäärö.

8. Nahkaa 1 kpl
Nahasta valmistettu kengänpohjan puolikas. Kengän kantapääosa, joka valmistettu viidestä päällekkäisestä nahkakerroksesta. Mitat: 119x72 cm.

Kaivanto XII

Musta maakerros, lampare/kosteikko II, Y20

9. Nahkaa 1 kpl
Nahasta valmistetun kengänpohjan kappale, jossa kaksi kerrosta nahkaa. Mitat: 131x97 mm.
10. Nahkaa 1 kpl
Epämääräinen nahan palanen. Mitat: 168x72 mm.
11. Tuohiesineitä 2 kpl
Tuohesta valmistetun tuohikontin puolikas (repaleinen) sekä mahdollisesti konttiin kuuluva tuohesta valmistettu osa. Tuohikontin mitat: 45x32 cm.

Kaivanto XIII

Musta maakerros, lampare/kosteikko II, Y20

12. Fajanssia 4 kpl, 14,7 g
Astian kaksi reunapalaa ja kaksi pohjapalaa (liimattu yhteen). Saviaines on vaaleankeltaista ja huokoista. Astian sisäpinta on koristeltu sinisin kukkakuvioiden. Sekä sisä- että ulkopinnoilla on valkoinen tinalasitus. Astian halkaisija on vähintään ollut 18 cm:ä.
13. Punasavikeramiikkaa 1 kpl, 19,2 g
Reunapala, jonka ulko- sekä sisäpinnoilla on jäänteitä vihertävän ruskeasta lyijyylasituksesta. Astian reunassa koristeena mustia "nystyjä". Ulkopinta on pahoin lohkeillut. Astian suun halkaisija on ollut n. 23 cm:ä.
14. Punasavikeramiikkaa, pottikaakelin kappale 1 kpl, 45,9 g
Kakluunista peräisin olevan kaakelin suorakulmainen reunapala, jonka profilointi taittuu palan sisäpinnalle. Palan sisäpinnassa on jälkiä vihertävän keltaisesta lyijyylasituksesta ja ulkopinnalla roiskeita tummanruskeasta lasituksesta. Sisäpintaa on myös maalattu kermanvaalealla sekä vaaleankeltaisella
15. Lasia 1 kpl, 22,1 g
Lasiastian kylkipala, joka on paksuseinäistä (9 mm) ja väriltään tummanvihreää. Lasin sisässä on ilmakuplia.
16. Lasia 1 kpl, 3,3 g
Lasiastian reunapalanen, joka on väriltään kellertävän ruskeaa. Lasin paksuus on viisi mm ja lasin sisässä on hiusmurtumia (koristeina?).
17. Lasia 1 kpl, 3,1 g
Vihertävää ikkunalasia, jonka paksuus on 2 mm.
18. Nahkaa 1 kpl
Nahasta valmistetun kengänpohjan kappale ja kantsuikaleen osa. Kengänpohjan kappaleen mitat: 217x80 mm. Kantsuikaleen mitat: 121x22/17 mm.

19. Tuohiesine 2 kpl
Tuohesta valmistettu tuohikontti ja konttiin kuuluva osa. Kontti säilynyt ehyenä huomattavan hyvin. Tuohikontin mitat: n. 63x48 cm.
20. Puuesine 1 kpl
Puusta valmistettu (kimpi)astian kansi. Mitat: n. 28,8x24,4 cm. Kansi lovettu keskeltä reunoistaan. Kannen päällypuolella kulkee ura, jonka syvyys n. 30 mm, pituus 24 cm ja leveys 20 mm. Uraan on ollut sijoitettuna kannen lukko, jossa on ollut ”ripa”/kädensija kannen avaamiseen. Lukko on valmistettu myös puusta. Kannessa on nähtävissä uramerkinlöjä, jotka näyttäisivät muodostavat P –kirjaimen (?) jonkinlaisella alustalla. Esine on hajonnut useampaan osaan.
21. Puuta 1 kpl, 22,7 g
Mahdollinen veistetty puuesine (?), jonka mitat 124x40 mm. Esineen leveämmässä päässä reikä, jonka halkaisija n. 12 mm.
22. Kuonaa 183,1 g
Metallikuonaa, jossa mukana tiilimurskaa. Pahoin korrodoitunutta.

Isokatu

Kaivanto XIV

Ruskea sorapitoinen likamaa (R2: sen päältä), Y24

23. Fajanssia/piiposliinia 4 kpl, 24,9 g
Astian kappaleita, joista yksi on reunapala, yksi kylkipala ja kaksi pohjapalaa. Saviaines vaaleaa. Paloissa ei ole koristelua. Astian molemmilla pinnoilla on kermanvalkoinen lyijyjasite. Astian suun halkaisija ollut n. 15 cm:ä.
24. Sulanutta lasia 3 kpl, 15,7 g
Pahoin sulanutta vihertävän sinistä lasia. Lasi sulanut päällekkäin levyiksi. Mahdollisesti esine.
- Musta maakerros, lampare/kosteikko II (R2: sen välistä ja alapuolelta), Y20
25. Fajanssia 1 kpl, 15 g
Fajanssiastiankylkipala, jonka sisäpinnalla sinistä lehtikoristelua. Saviaines on harmahtavan vaaleaa ja huokoista. Astian molemmilla pinnoilla on valkoinen tinalasite.
26. Fajanssia 1 kpl, 18,3 g
Fajanssiastian pohjapala, jonka ulkopinta on osittain nokeentunut. Saviaines on vaaleankellertävää ja suhteellisen huokoista. Palan molemmilla pinnoilla on vaalea sinertäväharmaa tinalasitus.
27. Punasavikeramiikkaa 1 kpl, 4,2 g
Punasavikeramiikkaa, jonka sisäpinnassa vihertävän ruskea lyijy/suolalasisitus ja valkoista koristekuviointia. Ulkopinta pahoin lohkeillut.
28. Punasavikeramiikkaa 1 kpl, 3,7 g
Punasavikeramiikkaa, jossa vihertävänruskea lyijy- tai suolalasisitus sisäpinnalla. Ulkopintaa ei ole käsitelty.

29. Lasia 1 kpl, 5,7 g
Tummanvihreää lasia, jonka paksuus 3 mm:ä. Esineestä.
30. Lasia 1 kpl, 5,5 g
Vihertävää ikkunalasia, jonka paksuus n. 1,5 mm. Iridisoitunutta.
31. Nahkaa 2 kpl
Nahanpaloja, joiden mitat: a) 37x26 mm, b) 41x39 mm.

Kaivanto XV

Musta maakerros lampare/kosteikko II, Y20

32. Nahkaa 1 kpl
Kengänpohjan puolikas (kärkiosa), jonka mitat: 220x140 mm.

Kaivanto XVI

Likamaakerros (R3: sen päältä), Y26

33. Fajanssia 1 kpl, 9,9 g
Astian reunapala, jossa sinistä kukka- ja viivakoristelua. Saviaines vaalean kellertävää ja huokoista. Palan molemmilla pinnoilla on valkoinen tinalasitus. Astian suun halkaisija on ollut n.15 cm.
34. Lasia 1 kpl, 1 g
Ikkunalasia, joka on väriltään vihertävää ja paksuudeltaan 2 mm:ä.
35. Rautanauloja 2 kpl, 30,7 g
a.) 89 x 10 mm, paino 15 g
b.) 59 x 10 mm, paino 15,5 g
Rautanaulat ovat pahoin korrodoituneet, joten naulankannan muodosta ei saa selvyttä.

Sorakerros, jossa pikkukiviä ja tiilimurskaa (R4: n päältä), Y27

36. Fajanssia 2 kpl, 2,1 g
Fajanssiastian kylkipaloja. Isommassa palassa violetti kukkakoriste. Molemmat palat on tinalasitettu valkoisiksi sekä sisä- että ulkopinnoiltaan. Saviaines vaaleanharmaata. Mahdollisesti palat ovat eri astioista.
37. Punasavikeramiikkaa 1 kpl, 15,2 g
Astian kylkipala, jonka sisäpinnassa tumma punertavanruskea lyijyylasitus sekä kermanvaaleita että vihreitä koristeraitoja ja -ympyröitä. Kyseessä on ns. bolus-koristelu. Palan ulkopinnassa ei ole lasitusta. Ulkopinnalla näkyvät selvästi dreijauksen jäljet.
38. Punasavikeramiikkaa 1 kpl, 17,7 g
Keramiikan pala, jonka sisäpinnassa ruskeanpunainen lyijyylasitus ja vaaleita koristeraitoja. Saviaines on punertavaa ja huokoista. Kappaleessa palamisen jälkiä. Pala on mahdollisesti lautasesta.
39. Punasavikeramiikkaa 1 kpl, 13,1 g

Keramiikka-astian kylkipala, jonka sisäpinnassa jäänteitä hopeanhoitoisesta tummasta lasituksesta. Lisäksi palan reunassa kulkee koristeina kaksirivinen, hopeinen pistejono ja valkoinen raita. Ulkopintaa ei ole lasitettu, mutta siinä on nähtävissä dreijauksen jäljet.

40. Punasavikeramiikkaa 1 kpl, 22,9 g
Punasavesta valmistettua tiiltä tai keramiikkaa, jonka yksi sivu on tasainen ja mustaksi palanut. Saviaines on punertavaa ja huokoista, jossa on seassa orgaanista ainesta ja pieniä kivenmuruja. Kappale on mahdollisesti pottikaakelin osa.
41. Lasia 1 kpl, 1,5 g
Ikkunalasia, joka on väriltään vihertävää ja paksuudeltaan 1,5 mm.

Puuroskakerros, kosteikko(?) (R3: sen alapuolelta), Y34

42. Lasia 2 kpl, 10,7 g
Iridisoitunutta, josta hilseilee. Pienempi paloista osittain sulanut ja mahdollisesti reunapala. Lasin paksuus n. 4 mm. Esineestä?

Irtolöydöt Y34?

43. Kangasta
Harvaan neulottu isohko ja repaleinen juuttikangassäkki(?). Valmistettu kasvikuiduista.

Kaivanto XVII

Sorakerros, jossa pikkukiviä ja tilimurskaa, Y27

44. Liitupiipunvarren katkelma 1,9 g. Ei koristelua.
Mitat: 33 x 6 mm

Puuroskakerros, kosteikko (?), Y34

45. Fajanssia 1 kpl, 4,5 g
Keramiikka-astian kylkipala, jonka sisäpinnalla on sinistä koristeraidoitusta. Molemmilla pinnoilla on valkoinen tinalasitus. Saviaines vaaleankellertävää.
46. Punasavikeramiikkaa 1 kpl, 85,9 g
Punasavesta valmistetun kolmijalkapadan jalan kappale, jonka sisä- ja ulkopinnalla jäänteitä tummanpunaisesta ja kellertävästä lyijyylasituksesta. Kappaleessa jälkiä palamisesta. Jalan paksuus noin 37 mm.
47. Punasavikeramiikkaa 2 kpl, 36 g
Punasavikeramiikka-astian kylkipaloja, jonka sisä- ja ulkopinnalla on kellertävän punainen lyijyylasite. Saviaines on punertavaa ja huokoista. Astian sisäpinnalla on nähtävissä koristeuitusta, joka on ilmeisesti tehty dreijaamalla. Ulkopinta on sileä.
48. Punasavikeramiikkaa 1 kpl, 11,7 g
Keramiikka-astian mahdollinen pohjapala, jonka sisä- ja ulkopinnoilla jäänteitä punertavanruskeasta lyijyylasituksesta. Palan sisäpinnalla on myös havaittavissa vaaleita ja vihertäviä koristekuviointeja.
49. Punasavikeramiikkaa 1 kpl, 4 g
Keramiikka-astian kylkikappale, jonka sisäpinnalla kellertävän ruskea suolalasisitus. Ulkopintaa ei ole lasitettu. Saviaines on vaaleaa harmaanpunertavaa sekä huokoista.

50. Liitupiipunvarren katkelma 1 kpl, 3,9 g
Mitat: 39x7 mm. Ei koristelua.

Kaivanto XVIII

Voimakkaasti palanut likamaa, palokerros (R5), Y37

51. Punasavikeramiikkaa 2 kpl, 20,5 g
Astian paloja, joiden sisä- ja ulkopinnat on lyijyylasitettu vaaleanvihreiksi. Lisäksi ulkopinnoilla on nähtävissä jäänteitä tummanruskeasta lyijyylasituksesta. Saviaines on punertavaa ja huokoista. Toinen paloista reunapala, toinen mahdollisesti astian "korvan/rivan" kappale. Reunapalan ulkopinnalla on lisäksi koristeuitusta kuten myös "korvan/rivan" sisäpinnalla. Astian suun halkaisija on ollut n. 15 cm. Astian muoto mahdollisesti kannu.
52. Punasavikeramiikkaa 2 kpl, 21,4 g
Keramiikka-astian kylkipaloja, joiden sisäpinnoilla on jäänteitä vaaleasta ja "kimaltelevasta" lyijyylasituksesta. Sisäpinnoilla on vaalean- sekä tummanharmaita eri levyisiä koristeraitoja. Astian paloissa on jäänteitä myös valkoisista koristekuvioinneista. Ulkopinta on sileä ja voimakkaasti nokeentunut. Saviaines vaaleanpunertavaa ja huokoista.
53. Liitupiipunvarren katkelmia 2 kpl, 6,9 g
Mitat:
a.) 29x7 mm, 1,5 g
b.) 37x11 mm, 5,4 g
Ei koristelua.
54. Lasia 5 kpl, 9 g
Vihertävää ikkunalasia, jonka paksuus n. 2 mm. Iridisoitunutta.
55. Raha 1 kpl, 5 g
Kolikon halkaisija on n. 25 mm ja paksuus n. 1 mm. Rahan arvo on 1/6 äyriä. Kolikon toiselta puolelta erottuvat kirjaimet "RCS", vuosiluku 1666 (kaksi viimeisestä numeroa epäselviä) sekä kolme kruunua. Rahan toinen puoli on korrodoitunut, jolloin tekstit ja kuvat ovat hävinneet.
56. Raha 1 kpl, 9,2 g
Kolikon halkaisija on n. 29 mm ja paksuus 3 mm. Rahan arvo on ¼ äyriä. Rahan toisella näkyy heikosti puolikas vaakunasta, jonka yläpuolella on kruunu. Toisella puolella on kolme kruunua ja kirjaimet "CS" sekä vuosiluku 16?? (kahdesta viimeisestä numerosta ei saa selvää).

Kaivanto XIX

Voimakkaasti palanut likamaa, palokerros (R5), Y37

57. Fajanssia 1 kpl, 3 g
Fajanssiastianpala, jonka sisäpinnassa jälkiä sinisestä koristekuvioinnista. Keramiikkapalan molemmilla pinnoilla valkoinen tinalasitus. Saviaines on harmaanvalkoista. Kappale on osittain palanut
58. Punasavikeramiikkaa 1 kpl, 1,6 g
Keramiikka-astian reunapala, jonka sisäpinnassa on läpinäkyvä

lyijyasitus. Palan sisäpinnassa on myös keltaista ja kermanvaaleaa koristekuviointia. Saviaines on vaaleanpunertavaa. Palan reuna profiloituu voimakkaasti sisälle päin. Ulkopinta on pahoin murtunut. Mahdollisesti kappale kaakelia (?)

59. Liitupiipun pesä 1 kpl, 5,1 g
Mitat: 42x16 mm. Pesä lohjennut kahteen osaa. Pesän etuosassa on suorakulmainen kolo, joka on mahdollisesti tehty piippuun tahallisesti. Piipun pesän kannan leima on rapautunut pois, mutta kannan sivuilla voidaan nähdä merkinnät "N" ja "2". Liitupiipun pesä on pahoin palanut.
60. Liitupiipunvarren katkelma 1 kpl, 4,2 g
Mitat: 33x10 mm. Katkelman keskiosassa on vyöhykekoristeluna sahalaitakoristenuhaa ja ympyräkoristeita.
61. Liitupiipun varsien katkelmia 2 kpl, 7,3 g
Mitat:
a.) 40x8 mm, 3,9 g
b.) 46x7 mm, 3,4 g
Ei koristelua.
62. Lasia 2 kpl, 75,3 g
Mitat: a.) lasin paksuus n. 5 mm, 30,3 g, b.) lasin paksuus n. 12 mm, 45,1 g. Molemmat palat ovat vihreää iridisoitunutta lasia, joka mahdollisesti peräisin astiasta. Molemmat palat astian pohjapaloja. Palan b ulkopinnassa on koristelua. Lasin sisässä ilmakuplia.
63. Lasia 5 kpl, 4,1 g
Vihertävää ikkunalasia, jonka paksuus n. 2 mm.
64. Rautanauvoja 2 kpl, 20,2 g
Rautanauvoja, jotka loppuun korrodoituneita.
65. Piitä 1 kpl, 7,3 g
Pala vaaleanharmaata piitä, josta isketty paloja.

Kaivanto XX

Irtolöydöt

66. Punasavikeramiikkaa 1 kpl, 18,9 g
Punasavesta valmistetun kolmijalkapadan jalka. Mitat: 40x19 mm. Jalassa ei merkkejä lasituksesta. Saviaines vaaleanpunertavaa ja huokoista.
67. Lasia 1 kpl, 4,8 g
Tummanruskeaa, 3 mm vahvuista lasia. Kylkipala mahdollisesti astiasta. Sisäpinnalla "röpelöä".

Isokadun ja Kajaaninkadun risteys

Kaivanto XXI

Palanut likamaa, palokerros Y52

68. Liitupiipunvarren katkelma 1 kpl, 4,9 g
Mitat: 45 x 9 mm.

69. Sulanutta lasia 6 kpl, 71,2 g
Muotonsa menettänyttä vaaleansinistä lasia, jossa nähtävissä kultausta. Koriste-esine?
Sulanut päällekkäisiksi levyiksi. Lasi on myös iridisoitunut.
70. Lasia 1 kpl 4 g
Ikkunalasia, joka vihertävää, palanutta ja 1,5 mm paksuista. Irodisoitunutta.
71. Kuonaa 1 kpl, 15,8 g
Metallikuonaa, joka pahoin korrodoitunutta.

Kaivanto XXII

Mullansekainen tummanruskea hiekka (kivien välistä, R6a), Y56

72. Punasavikeramiikkaa 1 kpl, 25,4 g
Keramiikka-astian reunapala, jonka sisäpinta on lyijyylasitettu vihertävän mustaksi. Lisäksi sisäpinnalla on keltaisia koristeraitoja. Myös astian ulkopinnalla on merkkejä tummanvihreästä lasituksesta. Kappaleen ulkopinnalla nähtävissä dreijauksessa syntyneitä uria. Astian halkaisija n. 23 cm. Astia ollut mahdollisesti laakea vati/lautanen.
73. Punasavikeramiikkaa 1 kpl, 5,4 g
Astian reunapala, jonka ulko- ja sisäpinta suolalasetettu punertavan ruskeaksi. Saviaines on vaaleanpunertavaa ja tiivistä. Keramiikkapalan reuna profiloituu ulospäin. Astian halkaisija ollut n. 18 cm. Mahdollisesti laakea vati/lautanen.
74. Punasavikeramiikkaa 1 kpl, 6,8 g
Astian kylkipala, jonka sisäpinta on lyijyylasitettu tummanruskeaksi ja kermanvaaleaksi, jossa myös punertavaa koristelua. Saviaines on vaaleanpunertavaa ja jokseenkin huokoista. Molemmat pinnoista ovat pahoin rapautuneet.
75. Sulanutta lasia 1 kpl, 27,6 g
Muodottomaksi möykyksi sulanutta sinistä lasia, jonka pinta on osin valkoinen. Koriste-esine?
76. Lasia 1 kpl, 5,2 g
Vihreää, 6 mm:n paksuista lasia. Seinäpala mahdollisesti astiasta.
77. Lasia 2 kpl, 4,4
Vihreää, 2 mm:n paksuista lasia. Ikkunalasia tai esineestä.

Mullansekainen tummanruskea hiekka (lautataso, R6b), Y56

78. Fajanssia 1 kpl, 20,5 g
Keramiikka-astian reunapala, jonka sisä- ja ulkopinta on lyijyylasitettu mustaksi. Ulkopintaan on palamisen seurauksena syntynyt karstaa ja lasitus on kuplinut. Astian suun halkaisija on ollut n. 9 cm ja sen profiili taittuu voimakkaasti ulospäin. Saviaines on vaaleankeltaista ja huokoista.
79. Fajanssia 1 kpl, 3,8 g
Ohutseinäinen keramiikka-astian reunapala, jonka sisä- ja ulkopinta on lyijyylasitettu harmahtavanmustaksi. Molemmilla pinnoilla on palamisesta syntyneitä karstaa, ja lasitus on

kuplinut. Palan reunan profiili taittuu voimakkaasti ulospäin, mutta myös sisäänpäin. Saviaines on vaaleankeltaista ja tiivistä.

80. Punasavikeramiikkaa 1 kpl, 18 g
Astian pala, joka mahdollisesti osa rivasta (?). Kappaleen ulkopinnassa on jäänteitä punertavanruskeasta ja kellertävästä lyijylasituksesta. Sisäpinta on lasittamaton. Ulkopinnassa on lisäksi kaksi kohoumaa, jotka ilmeisesti ovat koristekuviointia. Saviaines on vaaleanpunertavaa, huokoista ja sen seassa on pieniä kivenmuruja.
81. Punasavikeramiikkaa 1 kpl, 10,8 g
Keramiikka-astian pohjapala, jonka sisäpinnassa on jäänteitä vihreästä lyijylasituksesta ja kellertävistä koristeraidoista. Palan ulkopinta on tasainen ja lasittamaton ja siinä on nähtävissä dreijauksen jäljet. Saviaines on vaaleanpunertavaa, tiivistä ja siinä on seassa hienoa kivimurskaa. Astian muoto on mahdollisesti ollut lautanen.
82. Punasavikeramiikkaa 1 kpl, 1,7 g
Pieni keramiikka-astian reunapalanen (?), jonka sisäpinnalla on tumma punertavanruskea lyijylasitus. Sisäpinnalla on myös nähtävillä vaaleanvihreä/valkoinen koristeraita, joka kiertää reunaa. Saviaines on tiilenpunaista ja sen seassa on hiukan pienirakeista kivimurskaa.
83. Punasavikeramiikkaa 1 kpl, 4,2 g
Paksuseinäinen keramiikka-astian kylkipala, jonka toisella pinnalla on punaruskea lyijylasitus. Toinen pinta on käsittelemätön. Kappale on tasainen. Saviaines on vaaleanpunertavaa ja jokseenkin huokoista. Seassa hiukan pienirakeista kivimurskaa.
84. Punasavikeramiikkaa 1 kpl, 2,8 g
Ohutseinäinen keramiikan pala, jonka sisäpinnalla on punaruskea lyijylasitus. Ulkopinta on lasittamaton. Saviaines on vaaleanpunertavaa, tiivistä ja sen seassa on hiukan pienirakeista kivimurskaa.
85. Punasavikeramiikkaa 1 kpl, 2,7 g
Ohutseinäinen keramiikka-astian kylkipala, jonka toisella pinnalla on nähtävissä jäänteitä kermanvalkoisesta koristekuvioinnista ja läpinäkyvästä lasituksesta. Saviaines on vaaleanpunertavaa ja tiivistä.
86. Lasia 1 kpl, 0,3 g
Sinistä lasia, jonka seinämän paksuus 2 mm. Koriste-esineestä?
87. Lasia 6 kpl, 17,4 g
Vihertävää ikkunalasia, jonka paksuus 1,5 mm. Palat ovat iridisoituneita ja hilseileviä.

Kaivanto XXIV (lounaispääty)

Vaaleanruskea hiekkakerros (kivien välistä, R7), Y63

88. Fajanssia (?) 1 kpl, 7,8 g
Astian reunapala, jossa koristekohokuviona oksa/kasviaihe. Saviaines on vaaleaa ja tiivistä. Keramiikkapalan molempia puolia peittää kermanvalkoinen lyijylasite. Palan reuna profiloituu ulospäin. Astian halkaisija on mahdollisesti ollut 6 cm.
89. Fajanssia 2 kpl, 4,4 g

Toinen astian kylkipala ja toinen mahdollisesti reunapala. Mahdollisen reunapalan koveraa pintaa peittää valkoinen tinalasitus. Ulkopinta on lohkeillut. Kylkipalan kuperaa pintaa peittää valkoinen tinalasitus, kun taas sisäpinnalta lasitus on lohkeillut pois. Saviaines on molemmissa paloissa vaaleankeltaista ja suhteellisen tiivistä. Ei merkkejä koristekuvioinneista. Pala samasta astiasta.

90. Fajanssia (?) 3 kpl, 23,8 g
Keramiikka-astian kolme kylkipalaa, joiden sisä- ja ulkopintaa peittää kermanvalkoinen tinalasitus. Palojen saviaines on valkoista ja tiivistä. Kappaleet ovat pahoin palaneita.
91. Fajanssia (?) 1 kpl, 7,8 g
Keramiikka-astian kylkipala, joka on täysin tasainen. Palan saviaines on valkoista ja tiivistä. Sekä ulko- että sisäpintaa peittää kermanvaalea kellertävä tinalasitus. Kappale on palanut, jonka seurauksena osa lasitteesta on lohkeillut pois.
92. Fajanssia (?) 1 kpl, 10,9 g
Keramiikka-astian pohjapala, jonka ulko- ja sisäpinta on lyijyylasitettu tumman harmaaksi. Astian pohjaa kiertää valkoinen koristeraita, jota ei ole lasitettu. Astian ulko- että sisäpinnassa on palamisesta syntyneitä karstaa. Saviaines on valkoista ja tiivistä.
93. Punasavikeramiikkaa 1 kpl, 55,7 g
Mahdollisesti keramiikka-astian pohjapala, jonka ulkopinnassa jäänteitä tummanvihreästä lyijyylasituksesta. Sisäpinnalta astia on maalattu valkoiseksi, jossa myös nähtävissä kapea, "kullanhohtoinen" koristeraita. Koristeraidan päällä on jäänteitä kellertävästä lyijyylasituksesta. Saviaines on vaaleanpunertavaa ja huokoista, jossa on seassa kivenmuruja. Astian sisäpinnalla myös jälkiä dreijauksesta. Astian muoto on ollut lautanen.
94. Sulanutta lasia 1 kpl, 1,3 g
Vaalean sinistä palanutta lasia. Paksuus 2 mm. Iridisoitunutta. Mahdollisesti koriste-esineestä.

Kaivanto XXIV (itäkaakkopääty)

Vaalean hiekkansekainen maa ja tiilimurskaa (kivien välistä, R8), Y78

95. Fajanssia 1 kpl, 2,5 g
Keramiikka-astian tasainen kylkipala, jonka molempia pintoja peittää valkoinen tinalasitus. Saviaines on vaaleankellertävää ja huokoista.
96. Lasia 1 kpl, 0,9 g
Vihertävää 2 mm paksuista lasia. Reunapala, mahdollisesti esineestä.

Kaivanto XXV

Hiilensekainen tumma hiekka (R6b:een päältä), Y58

97. Rautanauvoja 2 kpl, 49,4 g
Mitat:
a.) 82x6 mm, 35,9 g
b.) 72x4 mm, 13,6 g
Naulojen kannat ovat neliskulmaiset. Naulat pahoin korrodoituneet.

Isonkadun ja Kajaaninkadun risteyksen irtolöydöt

98. Lasia 6 kpl, 10, 5 g

Pahoin palanutta vaaleaa ja sinistä lasia, joka on 2 mm paksuista. Iridisoitunutta. Mahdollisesti koriste-esineestä.

99. Rautanaula 1 kpl, 13,7 g
Mitat: 46x10 mm. Erittäin pahoin korrodoitunut. Kannan muodosta ei saa selvyyttä.

Isonkadun ja Linnankadun risteys

Kaivanto XXVI

Tumman hiekkansekainen musta maa (R2: sen päältä), Y85

100. Fajanssia 1 kpl, 23,6 g
Keramiikka-astian pohjapalanen, jossa vaaleansinertävä tinalasitus molemmin puolin. Sisäpinnalla on nähtävissä pieni osa sinisestä koristekuvioinnista. Saviaines on vaaleankeltaista ja huokoista. Kappale on palanut. Astian muoto on ollut mahdollisesti malja tai kulho. Astian pohjassa on "rengasjalka", jonka halkaisija on n. 9-10 cm.
101. Fajanssia 3 kpl, 8,7 g
Astian kylkipaloja, joissa vaaleanvioletti tinalasitus molemmin puolin. Isoimman palan sisäpinnalla on nähtävissä tummanviolettia kukkakoristelua. Saviaines on vaaleankeltaista ja huokoista.
102. Fajanssia (?) 4 kpl, 5,7 g
Keramiikkaa, jossa kermanvalkoinen lyijylasitus molemmin puolin. Paloista kolme on kylkipalaa ja yksi reunapala. Saviaines on lähes valkoista ja tiivistä. Kappaleet ovat palaneita, jonka seurauksena lasitus on kuplinut ja lohkeillut pois. Astian halkaisija on ollut n. 10 cm:ä.
103. Fajanssia 2 kpl, 1,9 g
Keramiikka-astian reuna- ja kylkipala, joissa sisäpinnoilla valkoinen tinalasitus. Ulkopintojen lasitus on lohkeillut pois. Saviaines on vaaleankellertävää/ruskeaa ja tiivistä.
104. Punasavikeramiikka 3 kpl, 35,4 g
Keramiikka-astian paloja, joista kaksi reunapalaa ja yksi kylkipala. Astian sisäpinnassa on vihreä lyijylasitus ja reunassa vaalea lasitus. Ulkopinnalla on tumma ruskeanpunertava lyijylasitus ja roiskeita vihreästä lasituksesta. Lisäksi ulkopintaa kiertyä leveä vaaleankeltainen koristenauha. Reunan profiili taittuu kevyesti sisäänpäin. Ulkopinnalla on myös nähtävissä dreijauksen jälkiä. Astian muoto on mahdollisesti ollut lautanen ja sen halkaisija on n. 21 cm. Saviaines on vaaleanpunertavaa ja huokoista.
105. Punasavikeramiikkaa 1 kpl, 21 g
Astian reunapala, jonka sisäpinnalla ja reunassa on jälkiä vihreästä lyijylasituksesta. Lisäksi astia näyttää maalatun sisäpinnaltaan valkoiseksi. Keramiikkapalan ulkopinnassa on jäänteitä tummasta maalista. Astian halkaisija on ollut n. 25 cm. Saviaines on vaaleanpunertavaa ja huokoista. Lisäksi saviaineksen seassa näkyy pienirakeista kivirouhetta. Ulkopinnalla näkyvissä dreijauksen jäljet.
106. Punasavikeramiikkaa 1 kpl, 26 g
Keramiikka-astian reunapala. Sisäpinnassa, joka on pahoin lohkeillut, on jälkiä vaaleasta pinnoitteesta. Ulkopinta on käsittelemätön, mutta siinä on kuitenkin nähtävissä dreijauksen jäljet Astian halkaisija ollut n. 29 cm. Saviaines on vaaleanpunertavaa ja huokoista.

107. Punasavikeramiikkaa 1 kpl, 20 g
Pohjapala, jonka sisäpinnalla on jälkiä tummanruskeasta ja kermanvaaleasta (lyijy)lasituksesta. Lisäksi pinnalla on myös nähtävissä jäänteitä valkoisesta maalista. Ulkopinta on lähes tasainen, eikä sitä ole käsitelty. Saviaines on vaaleanpunertavaa, huokoista ja seassa näkyy pienirakeisia kivenmuruja.
108. Punasavikeramiikkaa 1 kpl, 2 g
Reunapalan murunen, jonka sisäpinnalla jäänteitä ruskeanpunaisesta lasituksesta ja kermanvaaleasta koristeraidasta. Reunan profiili taittuu kevyesti sisäänpäin. Ulkopintaa ei ole lasitettu, mutta siinä näkyvät dreijauksen jäljet. Saviaines on vaaleanpunertavaa ja tiivistä.
109. Punasavikeramiikka 1 kpl, 7,8 g
Punasavesta valmistetun ohutseinäisen astian kylkipala, jonka toisella pinnalla on jäänteitä vihreästä ja kellertävästä lyijylasituksesta sekä harmaanvalkoisesta maalista. Toinen pinta on lasittamaton ja siinä näkyvät dreijauksen jäljet. Pala on tasainen. Saviaines on vaaleanpunertavaa ja huokoista.
110. Punasavikeramiikkaa 1 kpl, 2,8 g
Punasavikeramiikkaa, jonka koveralla pinnalla on punertavanruskea lyijylasitus ja kuperalalla pinnalla vaaleanharmaa/valkoinen lasitus. Kylkipala
Saviaines on vaaleanpunertavaa ja jokseenkin huokoista.
111. Punasavikeramiikkaa 1 kpl, 30,1 g
Astian kylkipala, jonka toisella pinnalla on pieninä pisteinä jäänteitä kellertävästä lasituksesta. Luultavasti laakea astia. Saviaines on vaaleanpunertavaa, huokoista ja sen seassa on hiukan pienirakeista kivimurskaa.
112. Liitupiipunvarren katkelmia 5 kpl, 12,3 g
Mitat:
a.) 63x6 mm, 3,2 g
b.) 35x7 mm, 2,4 g
c.) 35x6 mm, 2,1 g
d.) 34x8 mm, 3,2 g
e.) 25x7 mm, 1,5 g
Ei koristelua.
113. Lasia 1 kpl, 40,6 g
Tumman vihreää paksuseinäistä lasia, reunapala. Lasin paksuus n. 1 cm. Lasin sisässä ilmakuplia. Mahdollisesti astiasta.
114. Lasia 1 kpl, 2,4 g
Vihertävän ruskeaa lasia, n. 2 mm paksuista. Pullosta?
115. Lasia 8 kpl, 37,9 g
Vihertävää ikkunalasia. Lasin paksuus vaihtelee 2-4 mm:iin. Iridisoituneita. Muutamien palojen reunoilla on voimakasta nyrhintää.

Musta maakerros, lampare/kosteikko II (R2: sen alta), Y20

116. Fajanssia 1 kpl, 1,7 g
Fajanssiastian kylkikappale, jonka sisä- ja ulkopinta on tinalasitettu valkoisiksi. yksi reunapala. Palan koveralla pinnalla on nähtävissä sinistä kasviaiheista koristekuviointia. Saviaines on valkoista ja tiivistä.
117. Fajanssia (?) 4 kpl, 6,8 g
Keramiikkaa, joista kolme kylkipalaa ja yksi reunapala. Palojen molemmilla pinnoilla on kermanvaalea lyijylasitus. Saviaines on valkoista ja tiivistä. Kappaleet ovat palaneita.
118. Punasavikeramiikkaa 1 kpl, 11,7 g
Punasavikeramiikka-astian kylkipala. Palan sisäpinnalla jäänteitä tummanpunertavasta ja hopeanhoitoisesta lyijylasituksesta. Palan sisäpinnalla on myös nähtävissä koristeraita ja vyöhykekoristeena pistejonoja. Ulkopintaa ei ole lasitettu. Saviaines on vaaleanpunertavaa ja huokoista.
119. Punasavikeramiikkaa 1 kpl, 2,3 g
Ohut kylkipala, jonka sisäpinnalla on jäänteitä tummasta punertavanruskeasta suolalasisituksesta. Ulkopintaa ei ole lasitettu. Saviaines on vaaleanpunertavaa ja tiivistä.
120. Liitupiipunvarren katkelma 1 kpl, 2,5 g
Mitat: 36x7 mm
Ei koristelua.
121. Lasia 1 kpl, 14,8 g
Vihreää paksuseinäistä lasia (n. 5 mm). Mahdollisesti pullon (?) pohjasta katkelma.
122. Lasia 2 kpl, 4 g
Vihertävää ikkunalasia, jonka seinämän paksuus 2 mm. Iridisoitunutta.

Kaivanto XXVII

Musta maakerros, lampare/kosteikko II (R2:sen välistä), Y20

123. Punasavikeramiikkaa 2 kpl, 160,7 g. Erillispainot: a.) 86,1 g ja b.) 74,6 g
Paksuseinäisen keramiikka-astian paloja, joista toinen reunapala. Palassa a on jäänteitä tummanvihreästä, punaruskeasta ja kermanvaaleasta lyijylasituksesta. Koristeena on käytetty pientä vyöhykeviivoitusta sekä punaista ja ohutta koristeraitaa. Palassa on myös merkkejä valkoisesta maalista. Palassa b on myös jäänteitä kermanvaaleasta lyijylasituksesta. Vyöhykekoristeluna on käytetty, kuten palassa a, viivoitusta, punertavia ohuita raitoja sekä myös aaltoviivaa. Molempiin paloihin on porattu reikä, joka menee läpi keramiikan koko seinämän eli astia on ilmeisesti korjattu. Astian halkaisija on ollut ainakin 30 cm ja sen muoto on todennäköisesti lautanen. Saviaines on vaaleanpunertavaa ja tiivistä. Palat samasta astiasta. Ulkopinnalla näkyvissä dreijauksen jäljet.
124. Punasavikeramiikkaa 1 kpl, 85,2 g
Punasavesta valmistetun keramiikka-astian reunapala. Palan koveralla puolella on punaruskea lyijylasitus ja reunamalla vaaleankellertävä lasitus, jonka keskellä kiertää tumma koristenauha. Palan punaruskeassa lasituksessa on myös mustia ja soikeita koristeympyröitä. Kyseessä on ns. bolus-koristelu. Palan reuna on pahoin rapautunut ja ulkopinta palanut nokiseksi. Ulkopinnalla on nähtävissä dreijauksessa syntyvät jäljet. Astian halkaisija ollut mahdollisesti n. 22 cm ja sen muoto lautanen. Saviaines on vaaleanpunertavaa sekä huokoista ja sen seassa on pienirakeista kivimurskaa.

125. Punasavikeramiikkaa 1 kpl, 22,6 g
Mahdollisesti keramiikan reunapala, jonka toisella pinnalla on punaruskea lyijyglasitus. Samalla pinnalla on myös jäänteitä vaaleanvihreistä koristekuvioista. Kyseessä on ns. bolus-koristelu. Toisen pinnan lasitus on lohkeillut pois, mutta siinä on yhä nähtävissä jäänteitä ruskeanpunertavasta maalista. Saviaines on vaaleanpunertavaa ja tiivistä.
126. Punasavikeramiikkaa 1 kpl, 15,3 g
Astian kylkipala, jonka koveralla pinnalla on keltainen lyijyglasitus. Samalla pinnalla on myös kohouritusta. Kuperalla pinnalla voidaan nähdä dreijauksen yhteydessä syntynyt uritus. Saviaines on vaaleanpunertavaa ja huokoista.
127. Lasia 2 kpl, 25,3 g
Tumman vihreää lasia, jonka seinämän paksuus vaihtelee 3-4 mm välillä. Mahdollisesti pullon tai kannun osia. Lasin sisässä on ilmakuplia.
128. Lasia 1 kpl, 4,3 g
Vihreää ikkunalasia, jonka seinämä on 2 mm paksuista.

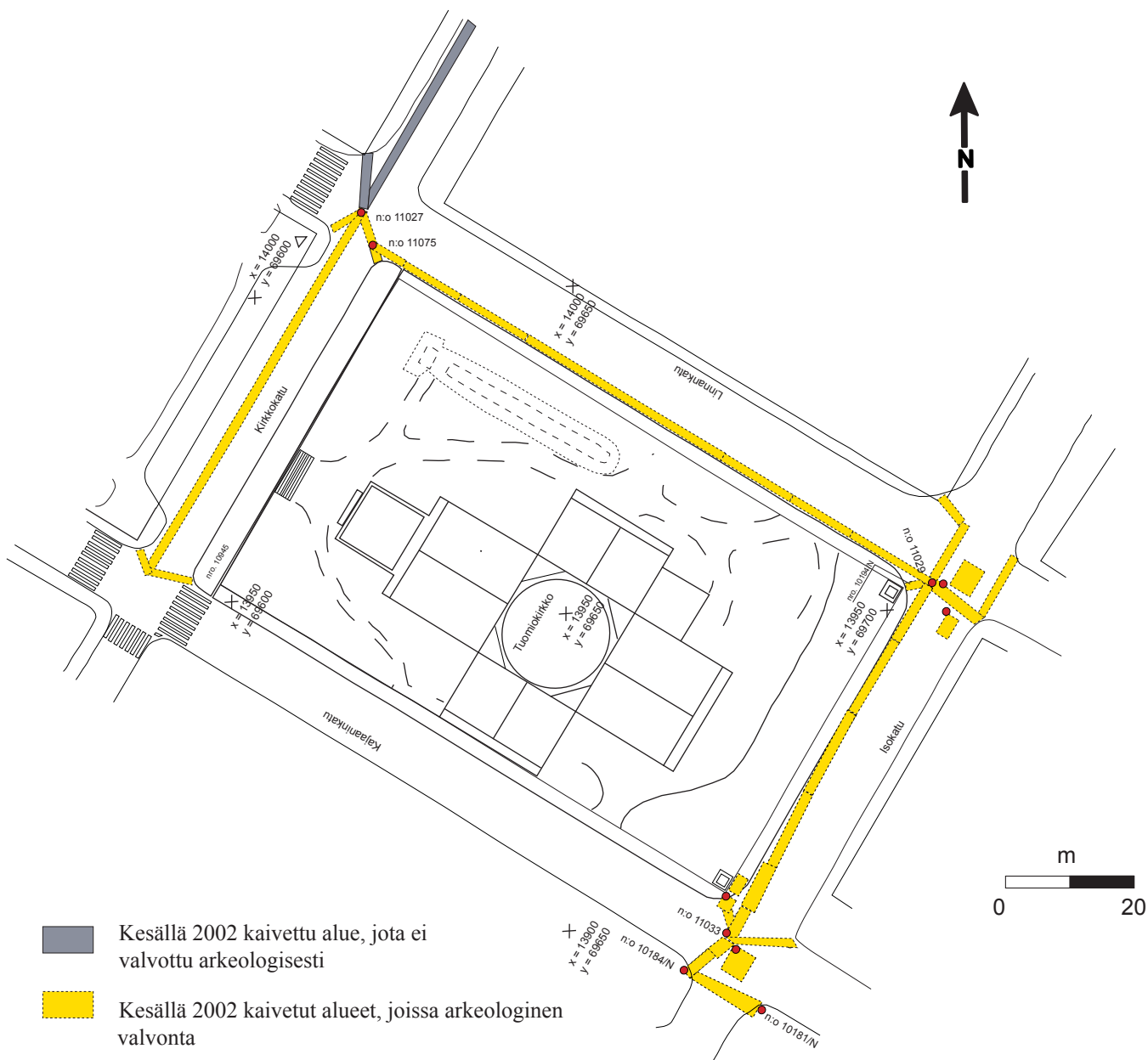
Kaivanto XXVIII

Musta maakerros, lampare/kosteikko II (R2: sen päältä), Y20

129. Sulanutta lasia 2 kpl, 18 g
Sulanut muodottomaksi mustaksi möykyksi.
130. Sulanutta lasia 11 kpl, 37,3 g
Sulanut muodottomaksi möykyksi, sinistä.
131. Sulanutta lasia 1 kpl, 1 g
Sinistä, ohutta sulanutta lasia, jonka pinta kuplinut.

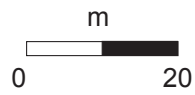
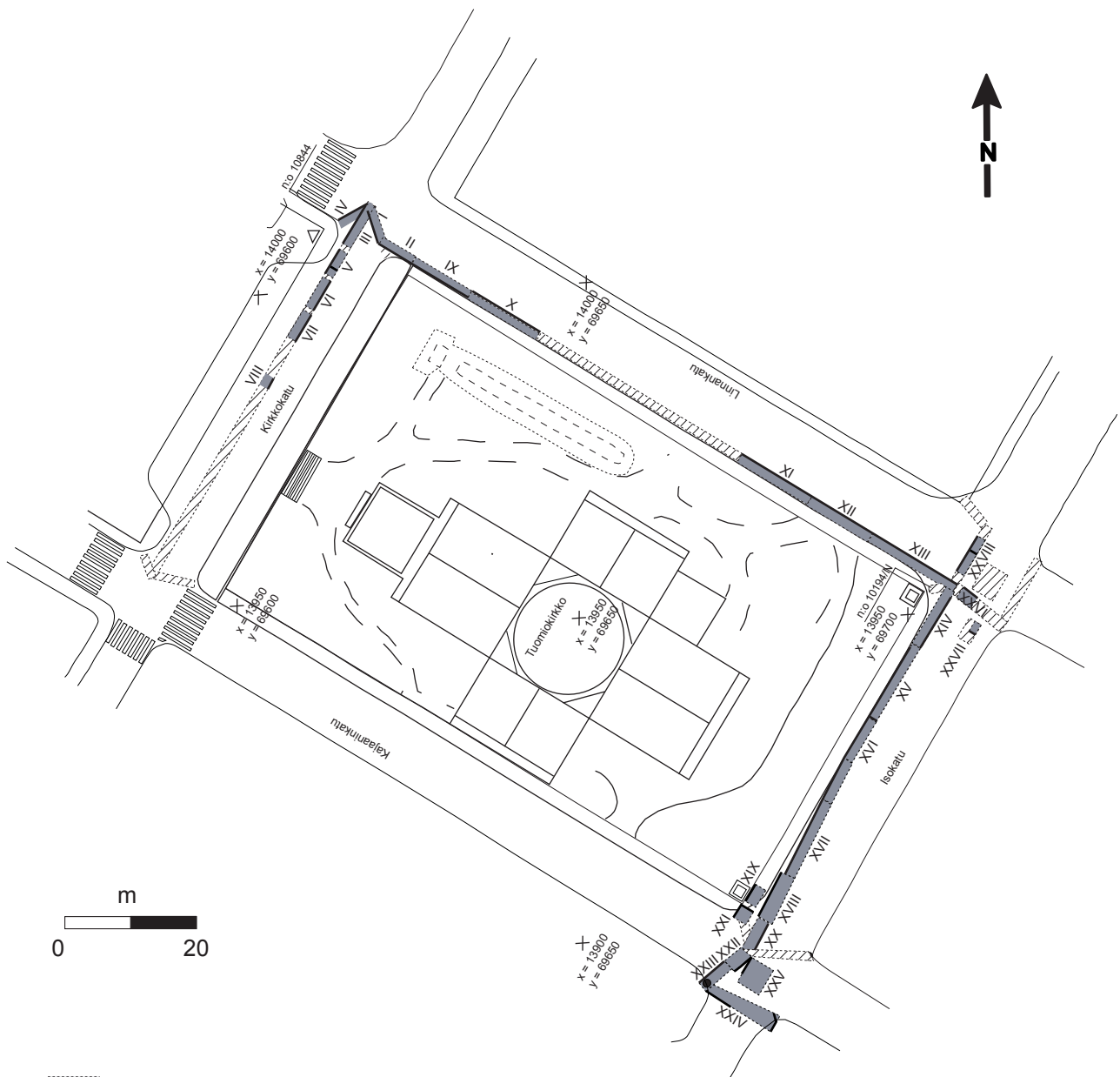
Musta maakerros lampare/kosteikko II (R2:sen alta), Y20

132. Nahkaa 2 kpl
Nahkaisen kengän kärki- ja keskiosa. Kärkiosan mitat: 126x108 mm ja keskiosan mitat: 183x93 mm.

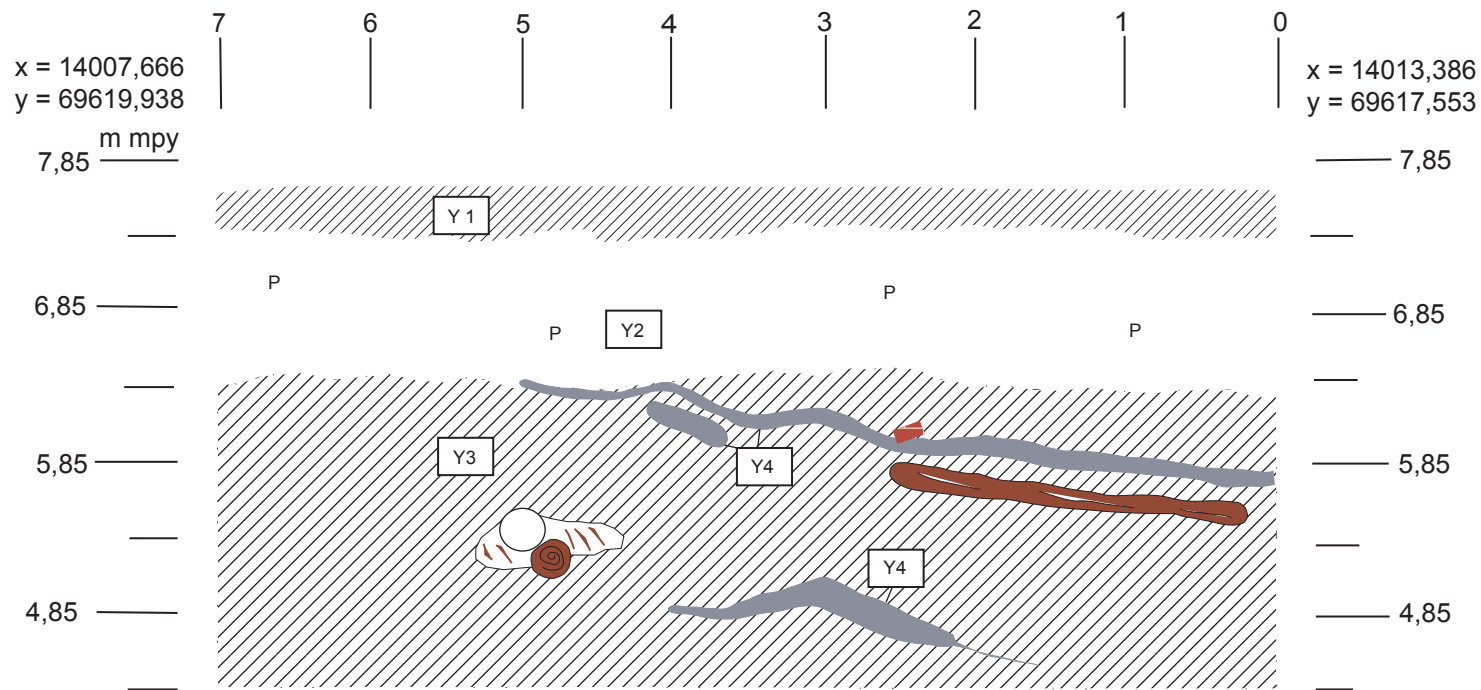
- Kesällä 2002 kaivettu alue, jota ei valvottu arkeologisesti
- Kesällä 2002 kaivetut alueet, joissa arkeologinen valvonta
- Nollakohta (jos nollakohtana ollut sadevesiviemäri, on viereen merkitty viemärin tunnus)
- Korkeuskiintopiste 7,625 m mpy

<p>OULU Tuomiokirkkoa ympäröivät katualueet (OTYK -02) Marika Hyttinen 2002</p>	<p>Yleiskartta kaivetuista alueista sekä käytetyt nollakohdat Mk 1:1000</p>	
<p>Jäljennös vesihuoltosuunnitelma- kartasta Oulun vesi 28.3.2002 Jäljentänyt M. Hyttinen 21.10.2002</p>	<p>MUSEOVIKASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO, HELSINKI</p>	
	<p>Sturenkatu 4 PL 169 00511 Hki p. 09-40501</p>	<p>Kartta 1</p>

- Kaivettu alue, josta piirretty profiili- tai tasokartta
- Musta paksunnos osoittaa, mistä kohtaa profiili on piirretty
- Kaivettu alue, josta ei ole piirretty karttoja
- Likakaivo
- Viemäri sekä viemärin tunnusnumero
- Korkeuskiintopiste 7,625 m mpy

<p>OULU Tuomiokirkkoa ympäröivät katualueet (OTYK -02) Marika Hyttinen 2002</p>	<p>Yleiskartta tutkimusalueista Dokumentoidut alueet Mk 1:1000</p>	
<p>Jäljennös vesihuoltosuunnitelma- kartasta Oulun vesi 28.3.2002 Jäljentänyt M. Hyttinen 21.10.2002</p>	<p>MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO, HELSINKI</p> <p>Sturenkatu 4 PL 169 00511 Hki p. 09-40501</p> <p style="text-align: right;">Kartta 2 Kaivannot I - XXVIII</p>	

asfaltti, sora & murske (Y1)

täytehiekkä (Y2)

mustaa maata, joka puuoskan, puuhakkeen, saven ja tiilimurskansaikaista: lampare/kosteikko I (Y3)

vaaleanharmaa savi (Y4)

risuja

tiili

puuta, syyt pitkittäin
kaivantoon nähden

puuta, syyt kohtisuoraan
kaivantoon nähden

putki

OULU

Tuomiokirkkoa ympäröivät
katalueet (OTYK -02)
Marika Hyttinen 2002

MITTAUSDOKUMENTOINTI
M. Hyttinen 23.5.2002

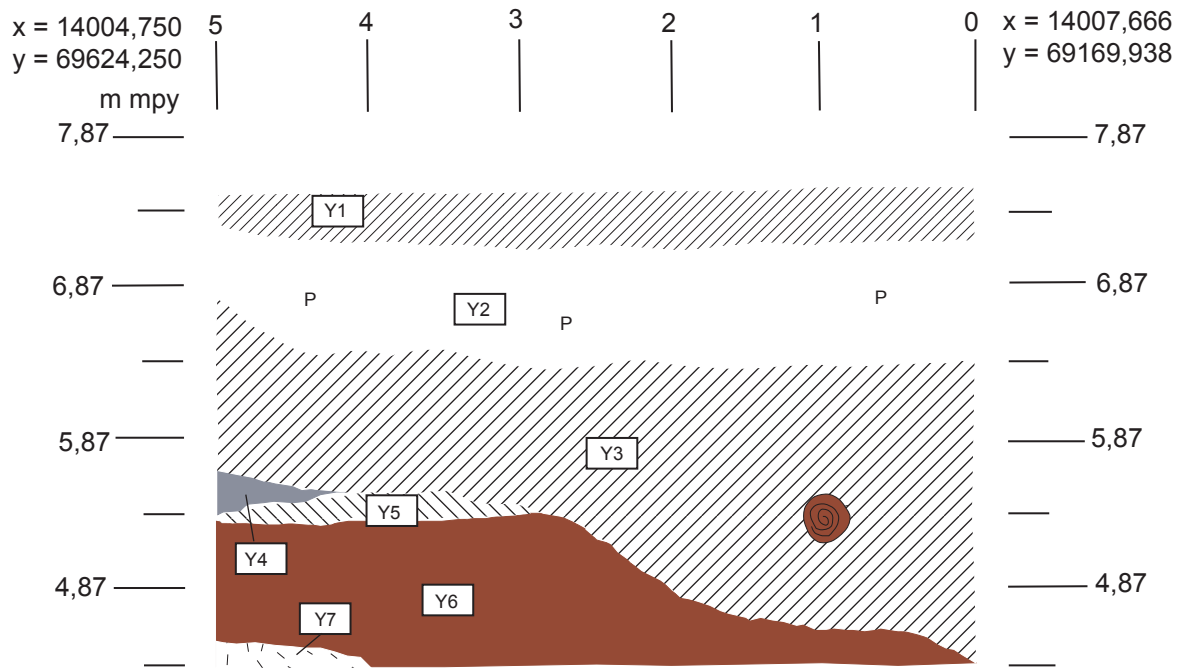
Profiilikartta, Kirkkokatu

Lounaisprofiili väliltä 0 - 7 m
Mk 1:50

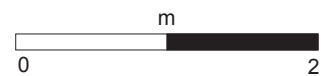
MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN
OSASTON ARKISTO, HELSINKI

Sturenkatu 4
PL 169
00511 Hki
p. 09-40501

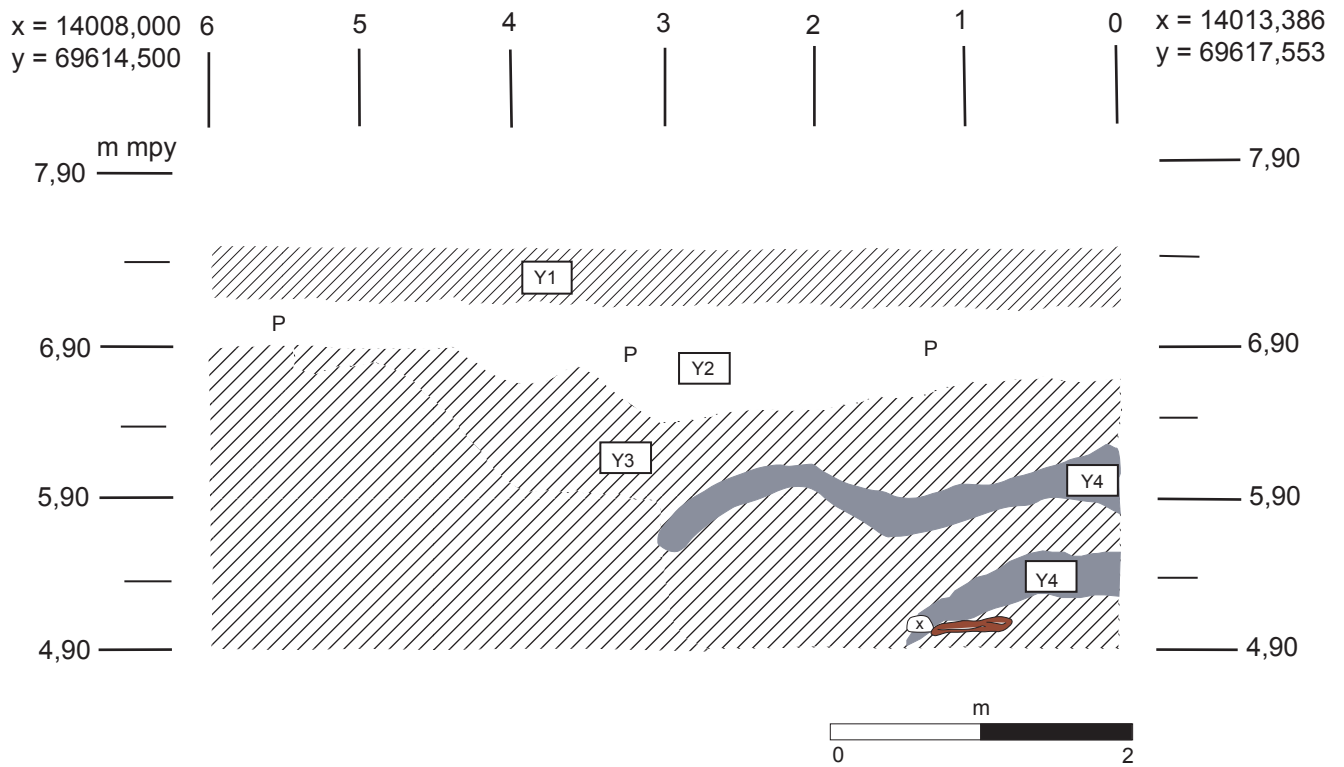
Kartta 3
Kaivanto I

- asfaltti, sora & murske (Y1)
- täytehiekkä (Y2)
- mustaa maata, joka puuoskan, puuhakkeen, saven ja tiilimurskansekaista:
lampare/kosteikko I (Y3)
- vaaleanharmaa savi (Y4)
- tummanharmaa savi (Y5)
- pohjahiekkä (Y6)
- pohjasavi (Y7)
- puuta, syyt kohtisuoraan
kaivantoon nähden

<p>OULU Tuomiokirkkoa ympäröivät katualueet (OTYK -02) Marika Hyttinen 2002</p>	<p>Profiilikartta, Kirkkokatu Lounaisprofiili väliltä 0 - 5 m Mk 1:50</p>	
<p>MITTAUSDOKUMENTOINTI M. Hyttinen 23.5.2002</p>	<p>MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO, HELSINKI</p>	
	<p>Sturenkatu 4 PL 169 00511 Hki p. 09-40501</p>	<p>Kartta 4 Kaivanto II</p>

asfaltti, sora & murske (Y1)

täytehiekkä (Y2)

mustaa maata, joka puuroskan, puuhakkeen, saven ja tiilimurskansaista (välillä 3-6 m erityisen paljon puuhaketta): lampare/kosteikko I (Y3)

vaaleanharmaa savi (Y4)

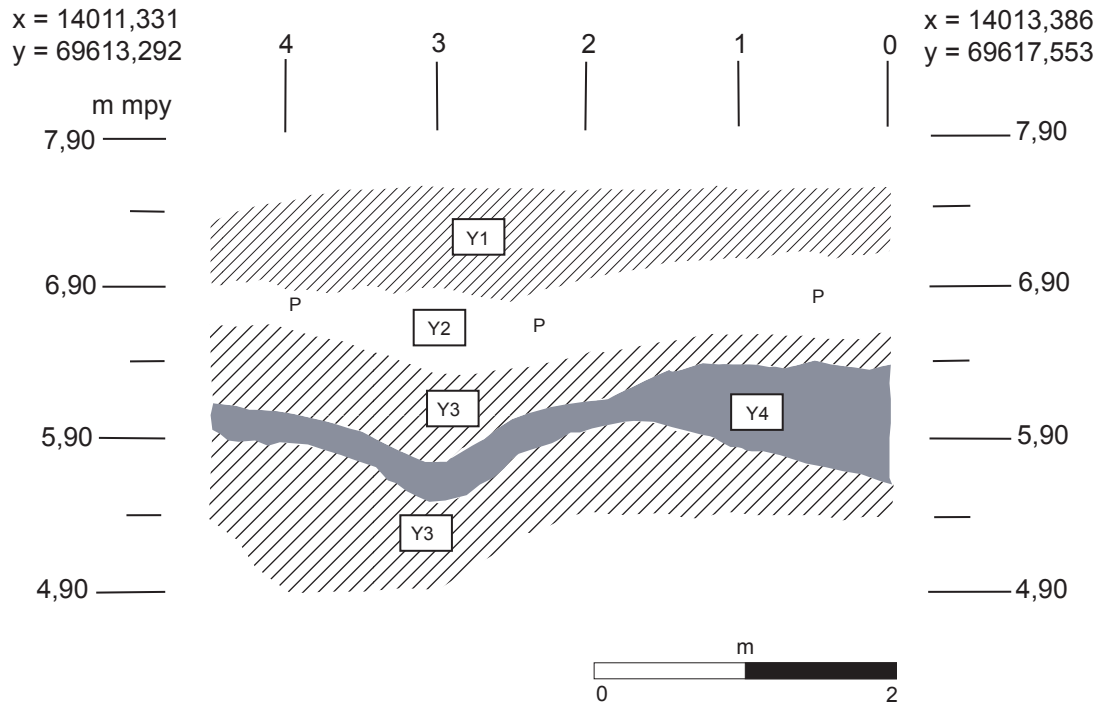

puuta, syyt pitkittäin
kaivantoon nähden

kivi

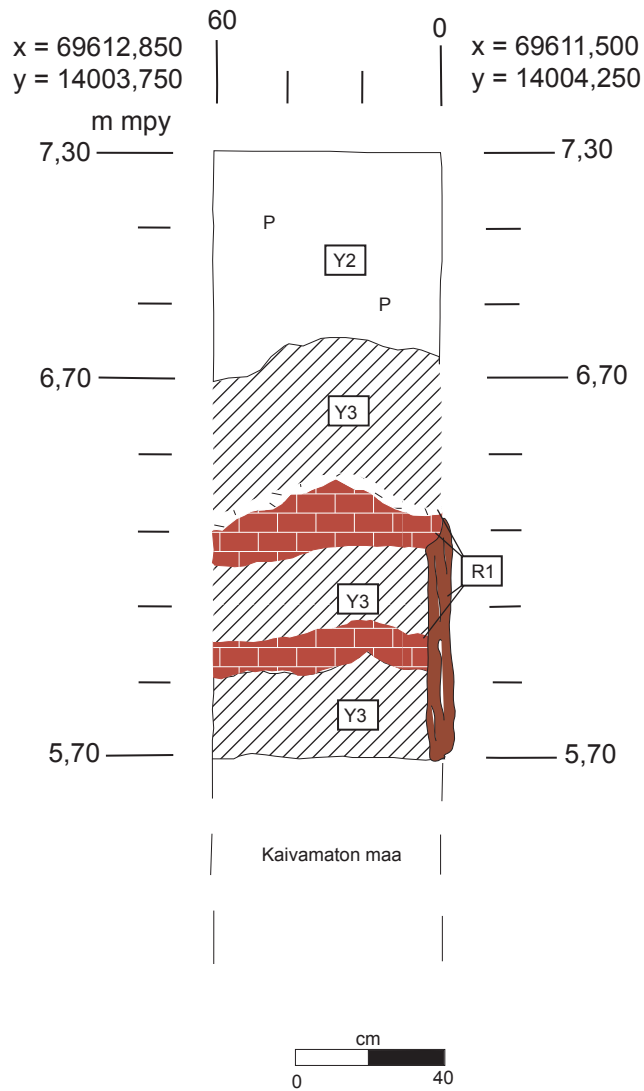
<p>OULU Tuomiokirkkoa ympäröivät katualueet (OTYK -02) Marika Hyttinen 2002</p>	<p>Profiilikartta, Kirkkokatu Luodeprofiili väliltä 0 - 6 m Mk 1:50</p>	
<p>MITTAUSDOKUMENTOINTI M. Hyttinen 23.5.2002</p>	<p>MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO, HELSINKI</p>	
	<p>Sturenkatu 4 PL 169 00511 Hki p. 09-40501</p>	<p>Kartta 5 Kaivanto III</p>

-
 asfaltti, sora & murske (Y1)
-
 täytehiekka (Y2)
-
 mustaa maata, joka puuroskan, puuhakkeen, saven ja tiilimurskansaista:
 lampare/kosteikko I (Y3)
-
 vaaleanharmaa savi (Y4)

OULU Tuomiokirkkoa ympäröivät katualueet (OTYK -02) Marika Hyttinen 2002	Profiilikartta, Kirkkokatu Kaakkoisprofiili väliltä 0 - 4,5 m Mk 1:50	
MITTAUSDOKUMENTOINTI M. Hyttinen 23.5.2002	MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO, HELSINKI Sturenkatu 4 PL 169 00511 Hki p. 09-40501	
	Kartta 6 Kaivanto IV	

täytehiekkä (Y2)

mustaa maata, joka puuroskan, puuhakkeen, saven ja tiilmurskansaista (välillä 6,70 - 6,30 m mpy erityisen paljon puuhaketta): lampare/kosteikko I (Y3)

tiilimassaa

puutilkettä

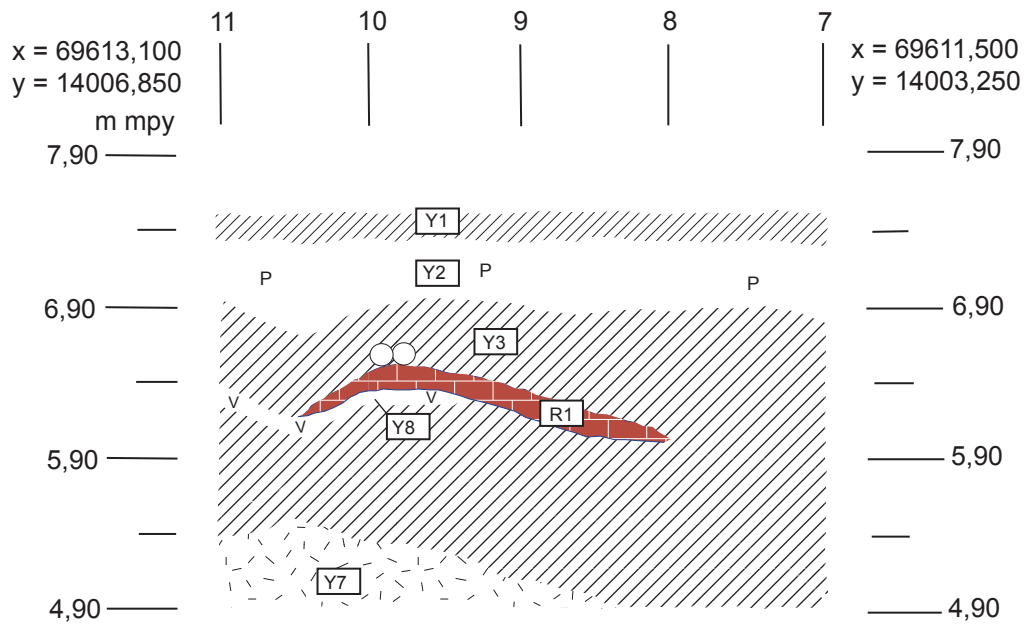

puuta, syyt pitkittäin
kaivantoon nähden

tiilimassaa ja puuta

<p>OULU Tuomiokirkkoa ympäröivät katualueet (OTYK -02) Marika Hyttinen 2002</p>	<p>Profiilikartta, Kirkkokatu R1: tiilimassaa ja puuta Kaivannosta V lounaispäätyprofiili 10 m kohdalta (väli 0 - 60 cm)</p>	
<p>MITTAUSDOKUMENTOINTI M. Hyttinen 27.5.2002</p>	<p>MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO, HELSINKI</p> <p>Sturenkatu 4 PL 169 00511 Hki p. 09-40501</p> <p>Kartta 7 Kaivanto V</p>	

asfaltti, sora & murske (Y1)

tšytehiekka (Y2)

mustaa maata, joka puuroskan, puuhakkeen, saven ja tiilimurskansaikaista (vŠiiltŠ 6,90 - 5,90 m mpy erityisen paljon puuhaketta): lampare/kosteikko I (Y3)

tiilimassaa

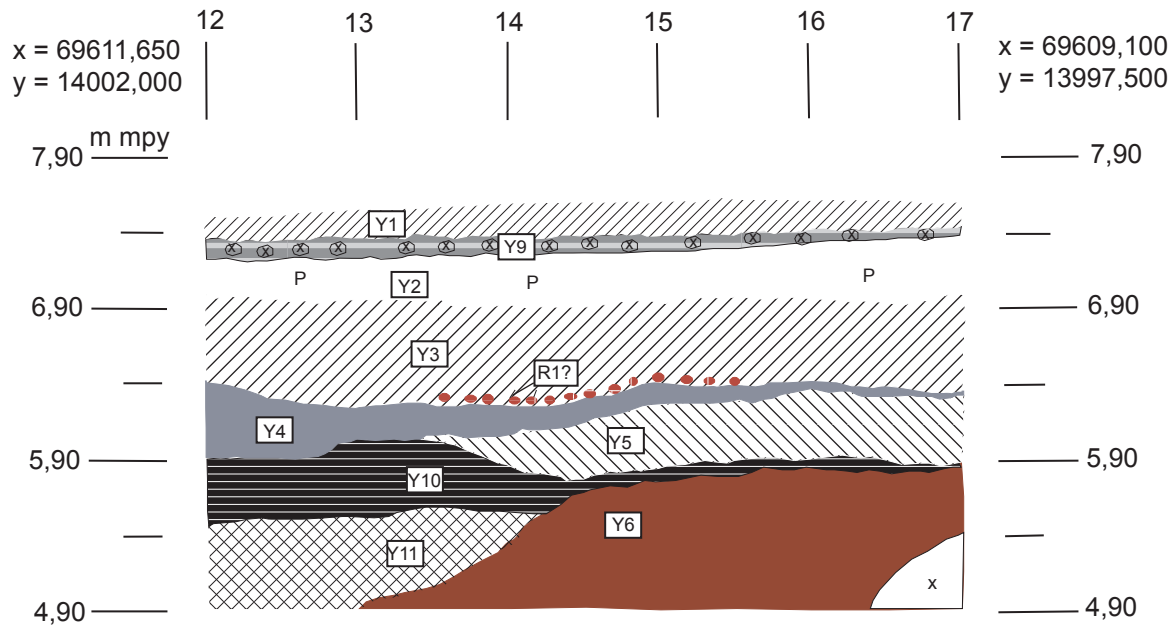
vaalea hiekka (Y8)

pohjasavi (Y7)

kaapeli

tiilimassaa

OULU Tuomiokirkkoa ympŠrŠivŠt katualueet (OTYK -02) Marika Hyttinen 2002	Profiilikartta, Kirkkokatu R1: tiilimassaa LŠnsiprofiili vŠiiltŠ 7 - 11 m Mk 1:50	
	MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO, HELSINKI	
MITTAUSDOKUMENTOINTI M. Hyttinen 27.5.2002	Sturenkatu 4 PL 169 00511 Hki p. 09-40501	Kartta 8 Kaivanto V

asfaltti, sora & murske (Y1)

mukulakiveys (Y9)

täytehiekkä (Y2)

mustaa maata, joka puuroskan, puuhakkeen, saven ja tiilimurskansaista:
lampare/kosteikko I (Y3)

vaaleanharmaa savi (Y4)

tummanharmaan savensekainen maa (Y5)

tumma hiilen, ruskean hiekan ja puuroskansekainen maa (Y10)

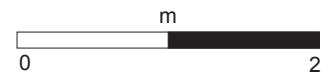
tumma hiekka (Y11)

pohjahiekka (Y6)

tiilimurskaa

kivi

R1? tiilimurskaa, joka saattaa liittyä
rakenne 1: seen

OULU
Tuomiokirkkoa ympäröivät
katualueet (OTYK -02)
Marika Hyttinen 2002

MITTAUSDOKUMENTOINTI
M. Hyttinen 28.5.2002

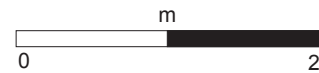
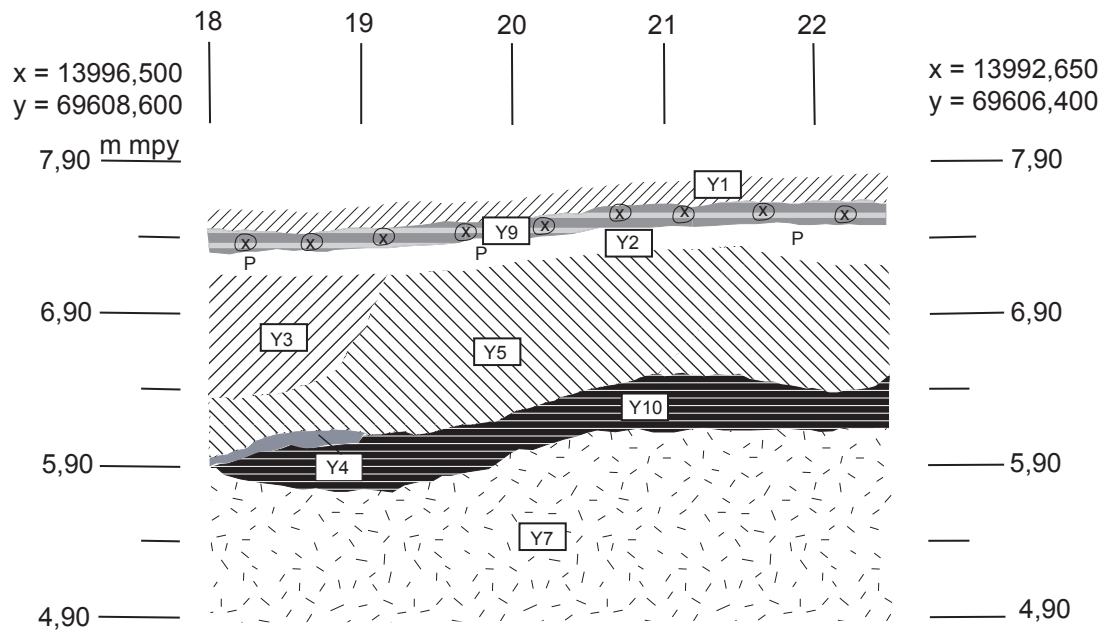
Profiilikartta, Kirkkokatu
R1?: tiilimurskaa
Kaakkoisprofiili väleiltä 12 - 17 m
Mk 1:50

MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN
OSASTON ARKISTO, HELSINKI

Sturenkatu 4
PL 169
00511 Hki
p. 09-40501

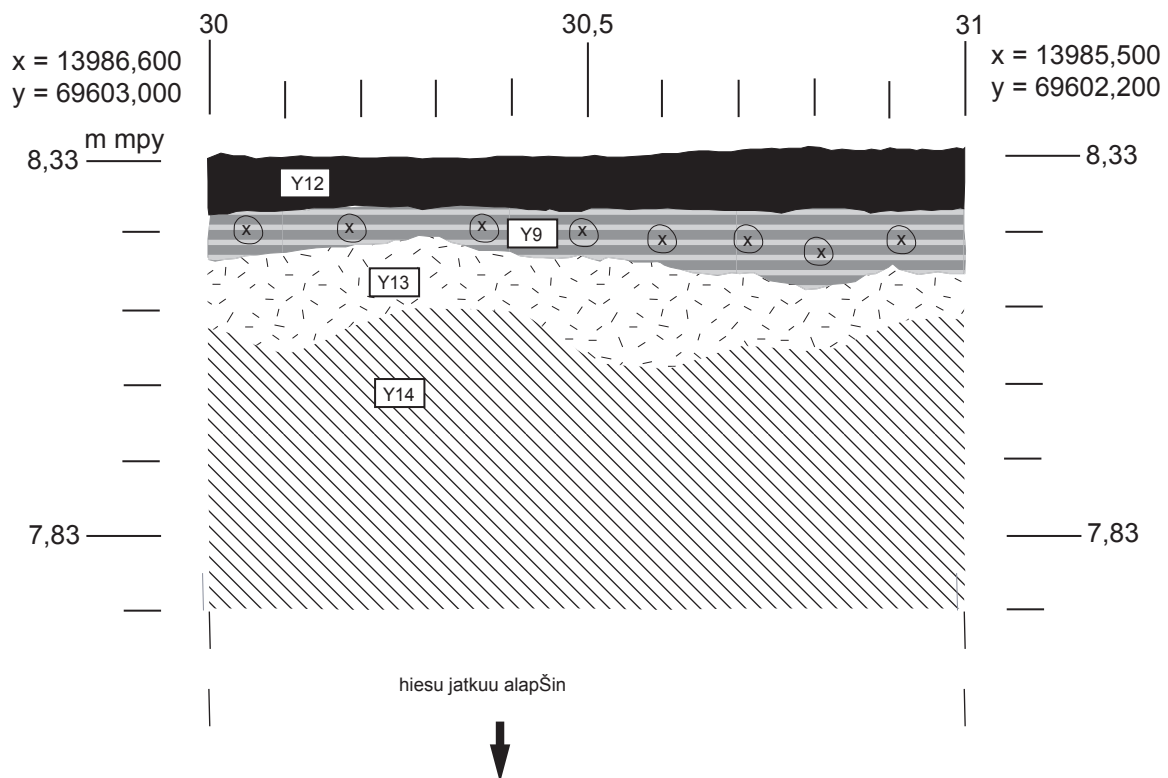
Kartta 9

Kaivanto VI

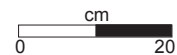

- asfaltti, sora & murske (Y1)
- mukulakiveys (Y9)
- täytehiekkä (Y2)
- mustaa maata, joka puuroskan, puuhakkeen, saven ja tiilimurskan sekaista: lampare/kosteikko I (Y3)
- tummanharmaa savimaa (Y5)
- vaaleanharmaa savi (Y4)
- tumma hiilen, ruskean hiekan ja puuroskan sekainen maa (Y10)
- pohjasavi (Y7)

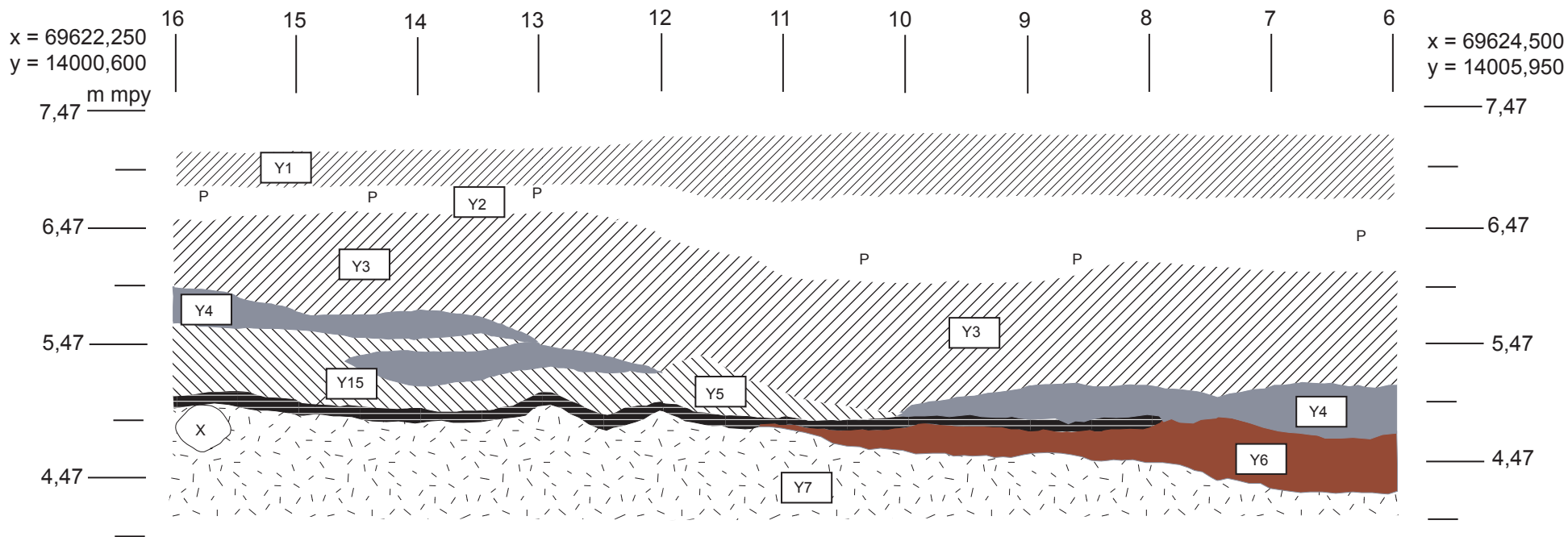
OULU Tuomiokirkkoa ympäröivät katualueet (OTYK -02) Marika Hyttinen 2002	Profilikartta, Kirkkokatu Länsiprofiili väliltä 18 - 22,5 m Mk 1:50	
	MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO, HELSINKI	
MITTAUSDOKUMENTOINTI M. Hyttinen 28.5.2002	Sturenkatu 4 PL 169 00511 Hki p. 09-40501	Kartta 10 Kaivanto VII

- asfaltti & öljysora (Y12)
- mukulakiveys (Y9)
- rikastunut maa (Y13)
- hiesu (Y14)

<p>OULU Tuomiokirkkoa ympäröivät katualueet (OTYK -02) Marika Hyttinen 2002</p>	<p>Profiilikartta, Kirkkokatu Kaakkoisprofiilin pätkä väliltä 30 - 31 m Mk 1:10</p>	
<p>MITTAUSDOKUMENTOINTI M. Hyttinen 29.5.2002</p>	<p>MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO, HELSINKI</p>	
	<p>Sturenkatu 4 PL 169 00511 Hki p. 09-40501</p>	<p>Kartta 11 Kaivanto VIII</p>

 asfaltti, sora & murske (Y1)

 täytehiekka (Y2)

 mustaa maata, joka puuroskan, puuhakkeen, saven ja tiilimurskan sekaista:
lampare/kosteikko I (Y3)

 vaaleanharmaa savi (Y4)

 tummanharmaa savimaa (Y5)

 tumma maa-aines, turvetta (?) (Y15)

 pohjahiekka (Y6)

 pohjasavi (Y7)

 kivi

OULU

Tuomiokirkkoa ympäröivät
katualueet (OTYK -02)
Marika Hyttinen 2002

Profiilikartta, Linnankatu

Lounaisprofiili väliältä 6 - 16 m

Mk 1:50

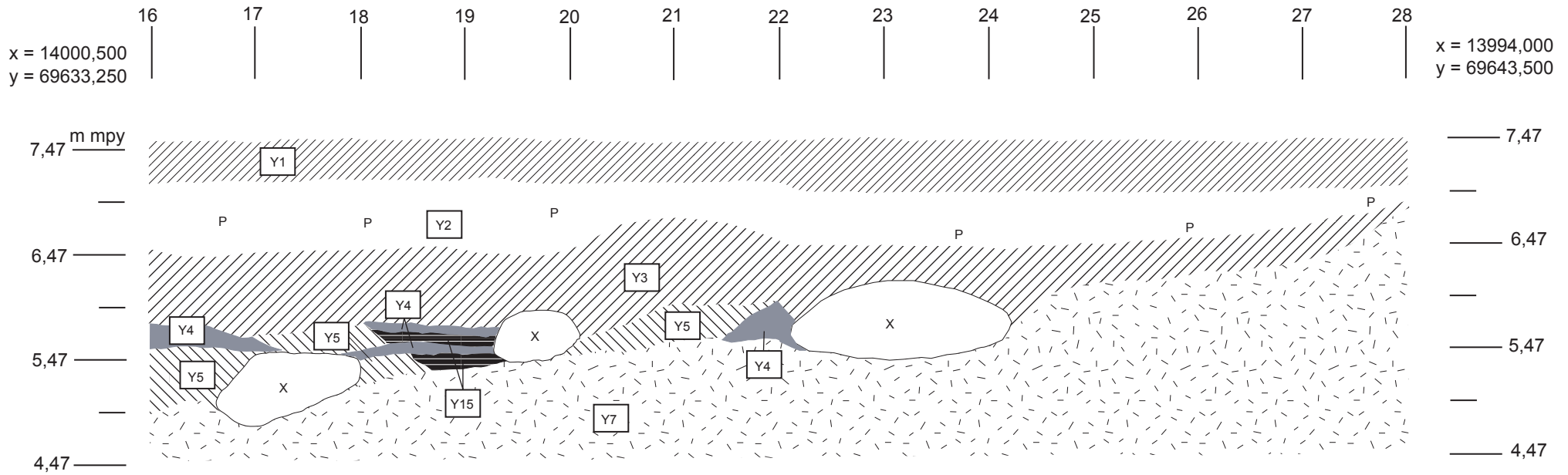
MITTAUSDOKUMENTOINTI

M. Hyttinen 7.6.2002

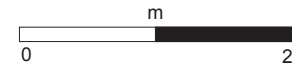
MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN
OSASTON ARKISTO, HELSINKI

Sturenkatu 4
PL 169
00511 Hki
p. 09-40501

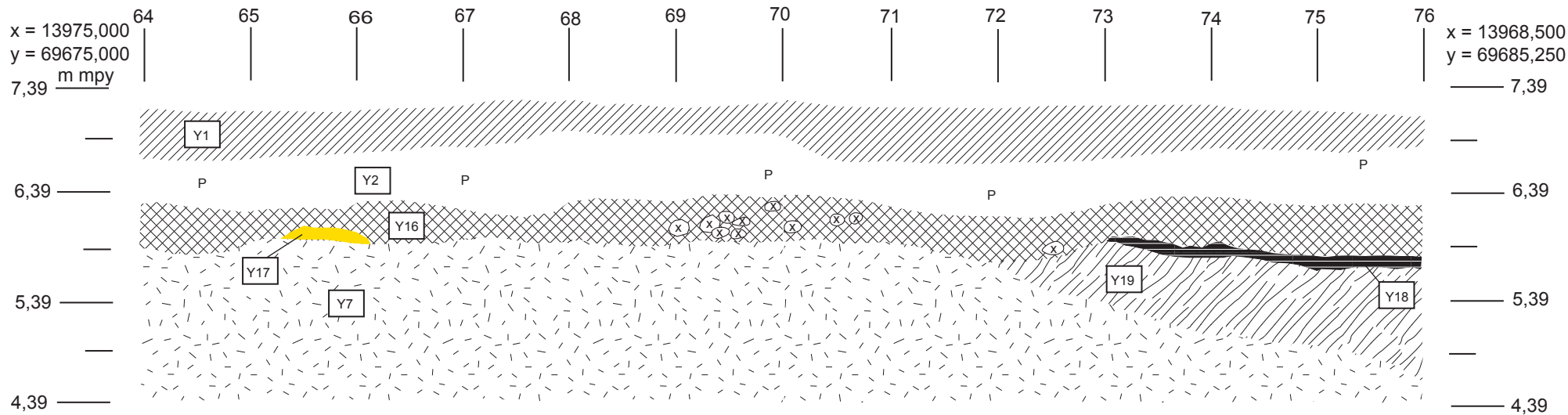
Kartta 12
Kaivanto IX

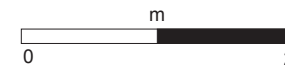
- asfaltti, sora & murske (Y1)
- täytehiekka (Y2)
- mustaa maata, joka puuroskan, puuhakkeen, saven ja tiilimurskan sekaista: lampare/kosteikko I (Y3)
- tummanharmaa savimaa (Y5)
- vaaleanharmaa savi (Y4)
- tumma maa-aines, turvetta (?) (Y15)
- pohjasavi (Y7)
- kivi

OULU Tuomiokirkkoa ympäröivät katualueet (OTYK -02) Marika Hyttinen 2002	Profiilikartta, Linnankatu Kaakkoisprofiili väliltä 16 - 28 m Mk 1:50	
	MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO, HELSINKI	
MITTAUSDOKUMENTOINTI M. Hyttinen 10.6.2002	Sturenkatu 4 PL 169 00511 Hki p. 09-40501	Kartta 13 Kaivantö X

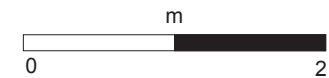
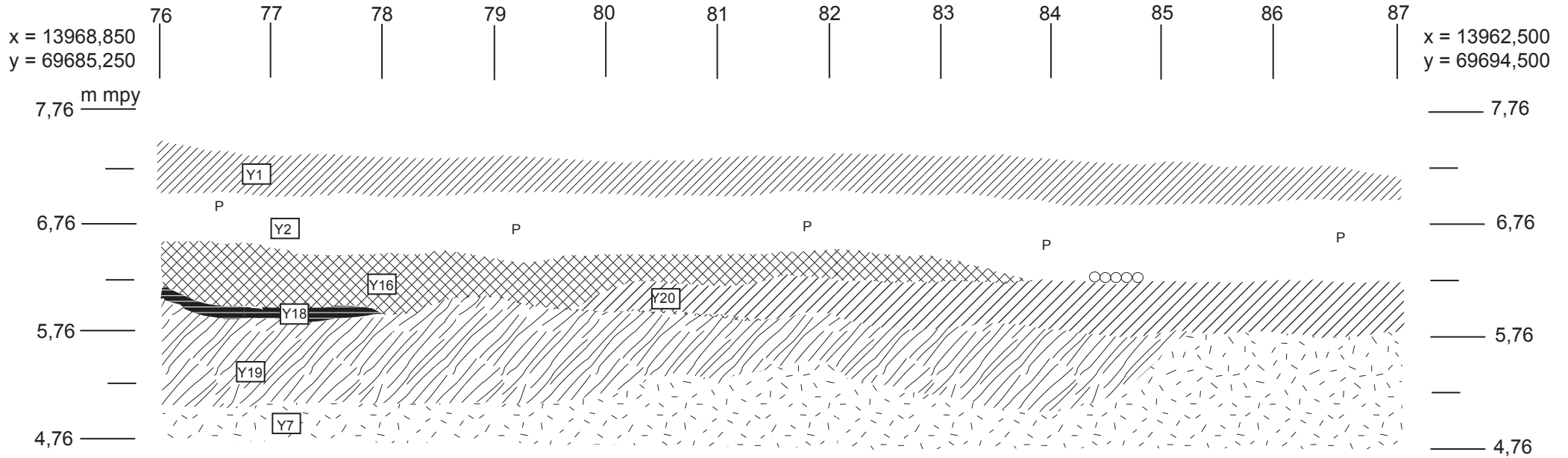

- asfaltti, sora & murske (Y1)
- täytehiekka (Y2)
- ruskea, sorapitoinen likamaa, jossa eläimenluita ja tiilimursketta (Y16)
- anturamaa (Y17)
- erittäin voimakas likamaa, jossa tiiltä, palaneita kiviä, eläimenluita, puuroskaa ja puuhaketta.(Y18)
- vaalea ja tumma savi vuorottelevat kerroksittain (Y19)
- pohjasavi (Y7)
- kivi

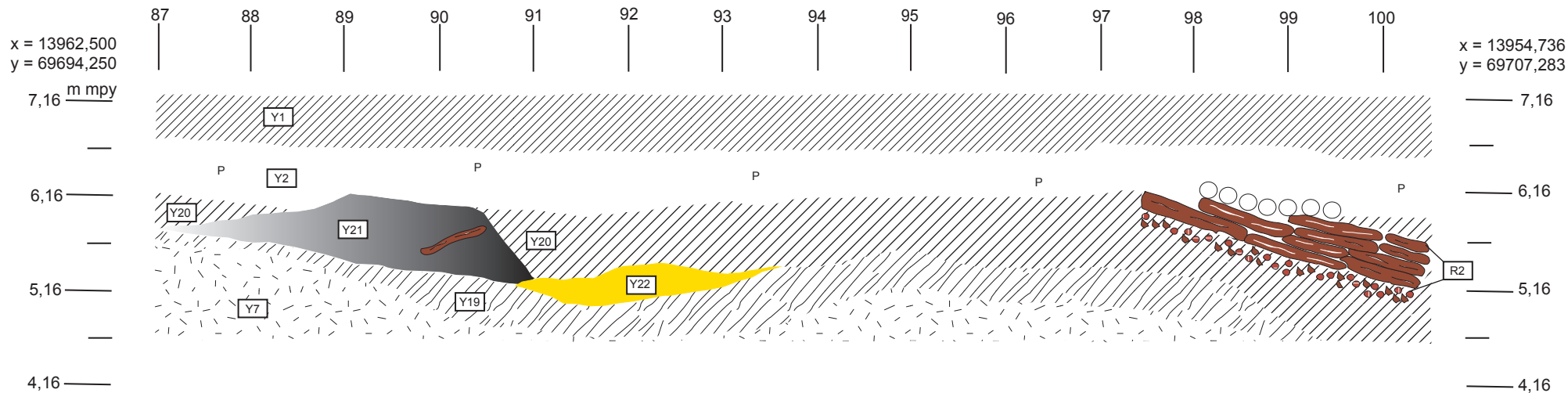
OULU Tuomiokirkkoa ympäröivät katualueet (OTYK -02) Marika Hyttinen 2002	Profiilikartta, Linnankatu Koillisprofiili väliältä 64 - 76 m Mk 1:50	
	MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO, HELSINKI	
MITTAUSDOKUMENTOINTI M. Hyttinen 13.6.2002	Sturenkatu 4 PL 169 00511 Hki p. 09-40501	Kartta 14 Kaivanto XI

- asfaltti, sora & murske (Y1)
- täytehiekka (Y2)
- ruskea, sorapitoinen likamaa, jossa eläimenluita ja tiilimursketta (Y16)
- erittäin voimakas likamaa, jossa tiiltä, palaneita kiviä, eläimen luita, puuroskaa ja puuhaketta (Y18)
- mustaa maata, joka puuroskan, puuhakkeen, tumman saven, hiekan ja tiilimurskan sekaista: lampare/kosteikko II (Y20)
- vaalea ja tumma savi vuorottelevat kerroksittain (Y19)
- pohjasavi (Y7)
- kaapeleita

OULU Tuomiokirkkoa ympäröivät katualueet (OTYK -02) Marika Hyttinen 2002	Profiilikartta, Linnankatu Koillisprofiili väliältä 76 - 87 m Mk 1:50	
	MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO, HELSINKI	
MITTAUSDOKUMENTOINTI M. Hyttinen 13.6.2002	Sturenkatu 4 PL 169 00511 Hki p. 09-40501	Kartta 15 Kaivanto XII

asfaltti, sora & murske (Y1)

täytehiekka (Y2)

mustaa maata, joka puuoskan, puuhakkeen, tumman saven, hiekan ja tiilimurskan sekaista: lampare/kosteikko II (Y20)

musta likamaa, joka ruokamullan sekaista; kosteikko (Y21)

vaaleanuskea hiekka (Y22)

vaalea ja tumma savi vuorottelevat kerroksittain (Y19)

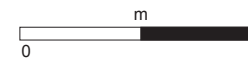
pohjasavi (Y7)

puuta, syyt pitkittäin kaivantoon nähden

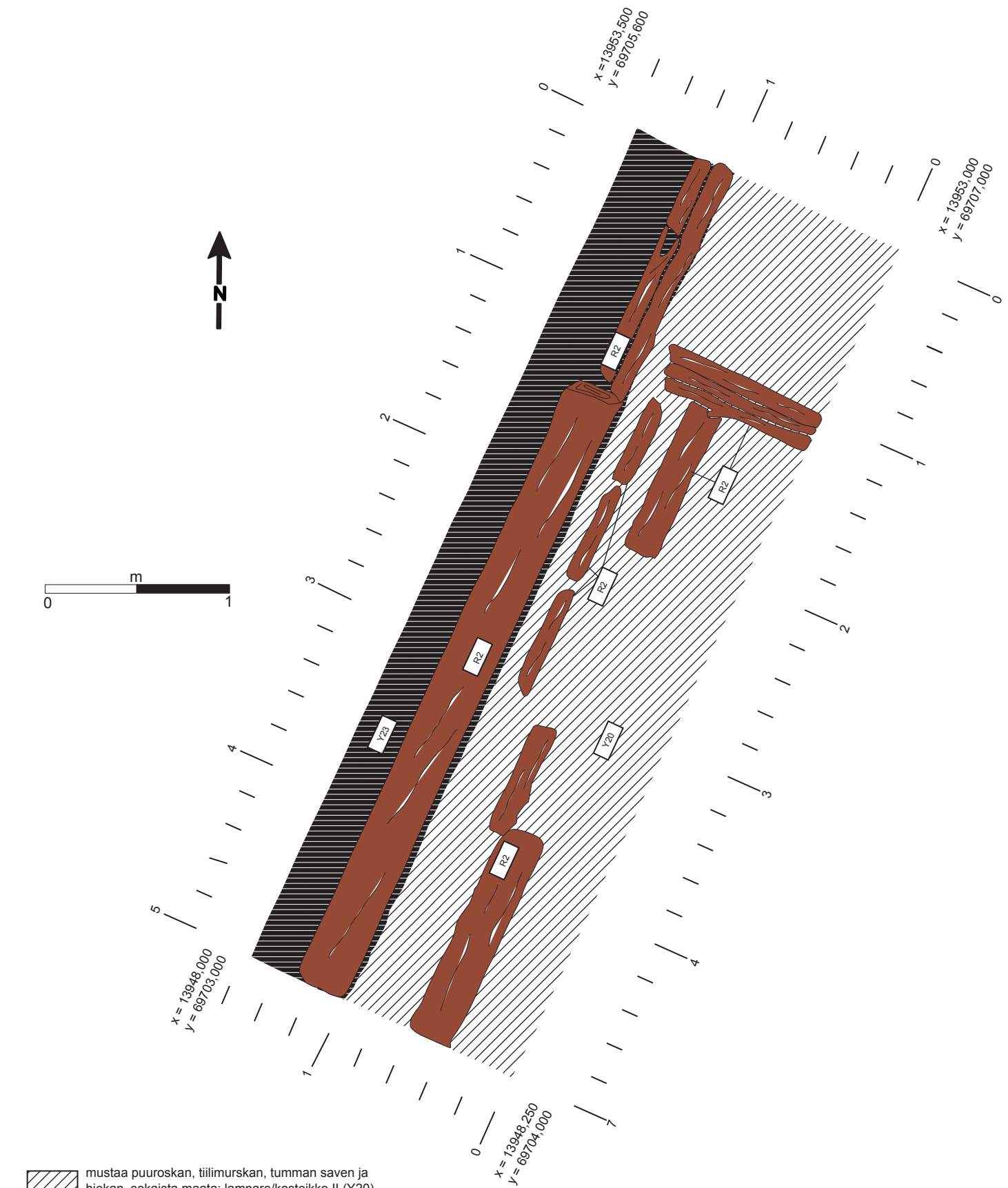
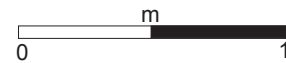
puuhaketta ja tiilimurskaa

kaapeli

puurakenne, katusilta

OULU Tuomiokirkkoa ympäröivät katualueet (OTYK -02) Marika Hyttinen 2002	Profiilikartta, Linnankatu R2: katusilta Koillisprofiili väliä 87 - 100,5 m Mk 1:50	
	MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO, HELSINKI	
MITTAUSDOKUMENTOINTI M. Hyttinen 19.6.2002	Sturenkatu 4 PL 169 00511 Hki p. 09-40501	Kartta 16 Kaivanto XIII

 mustaa puuroskan, tiilimurskan, tumman saven ja hiekan sekaista maata: lampare/kosteikko II (Y20)

 tumma hiekan sekainen likamaa, jossa runsaasti keramiikkaa ja lasia (Y23)

 puuta, syyt pitkittain kaivantoon nähden

 R2 puurakenne, katusilta

OULU
Tuomiokirkkoa ympäröivät
katualueet (OTYK -02)
Marika Hyttinen 2002

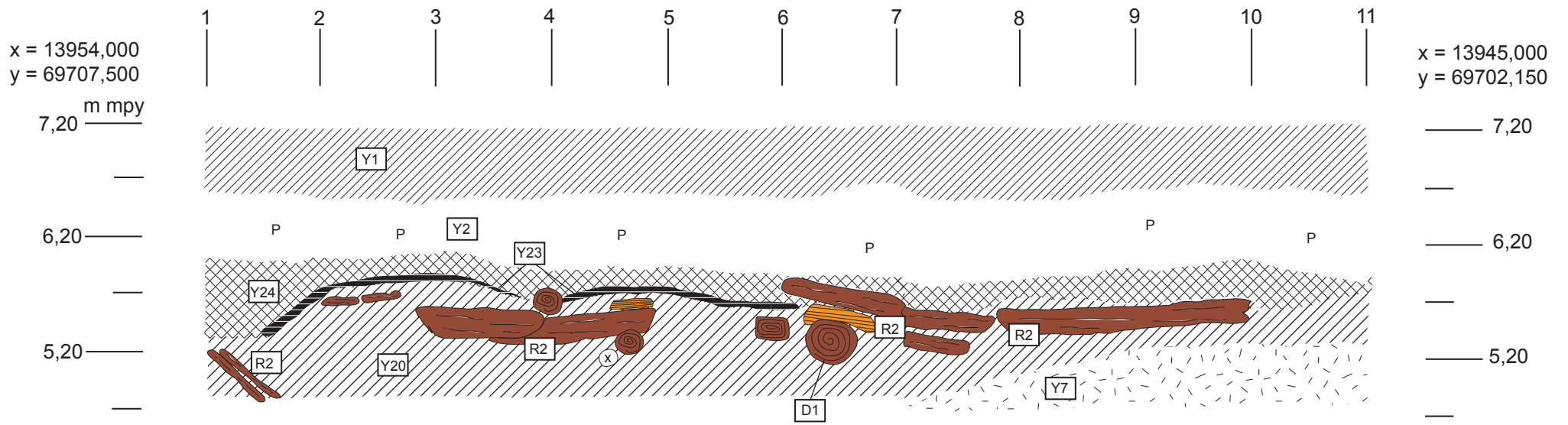
Tasokartta, Isokatu
R2: katusilta
Taso n. 5,70 m mpy, väliä 1 - 6 m.

MITTAUSDOKUMENTOINTI
M. Hyttinen 20.6.2002

MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN
OSASTON ARKISTO, HELSINKI

Sturenkatu 4
PL 169
00511 Hki
p. 09-40501

Kartta 17
Kaivanto XIV

asfaltti, sora & murske (Y1)

täytehiekka (Y2)

ruskea, sorapitoinen likamaa (Y24)

tumma hiekan sekainen likamaata (Y23)

mustaa maata, joka puuoskan, puuhakkeen, tumman saven, hiekan ja tiilimurskan sekaista: lampare/kosteikko II (Y20)

pohjasavi (Y7)

puuta, syyt pitkittäin kaivantoon nähden

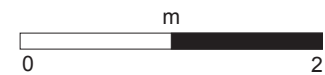
puuta, syyt kohtisuoraan kaivantoon nähden

tuolta

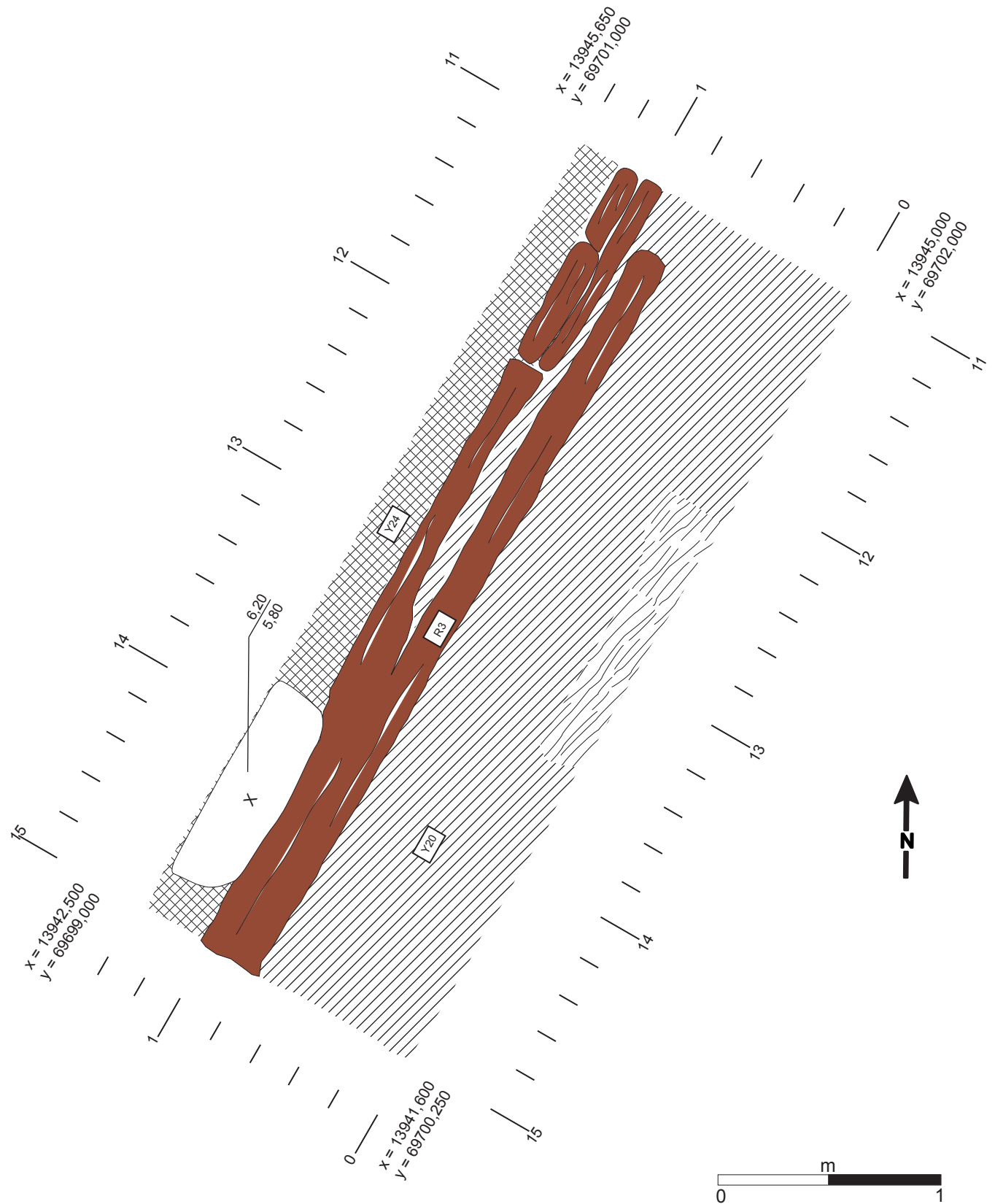
kivi

puurakenne, katusilta

hirrestä otettu dendrokronologinen näyte nro. 1

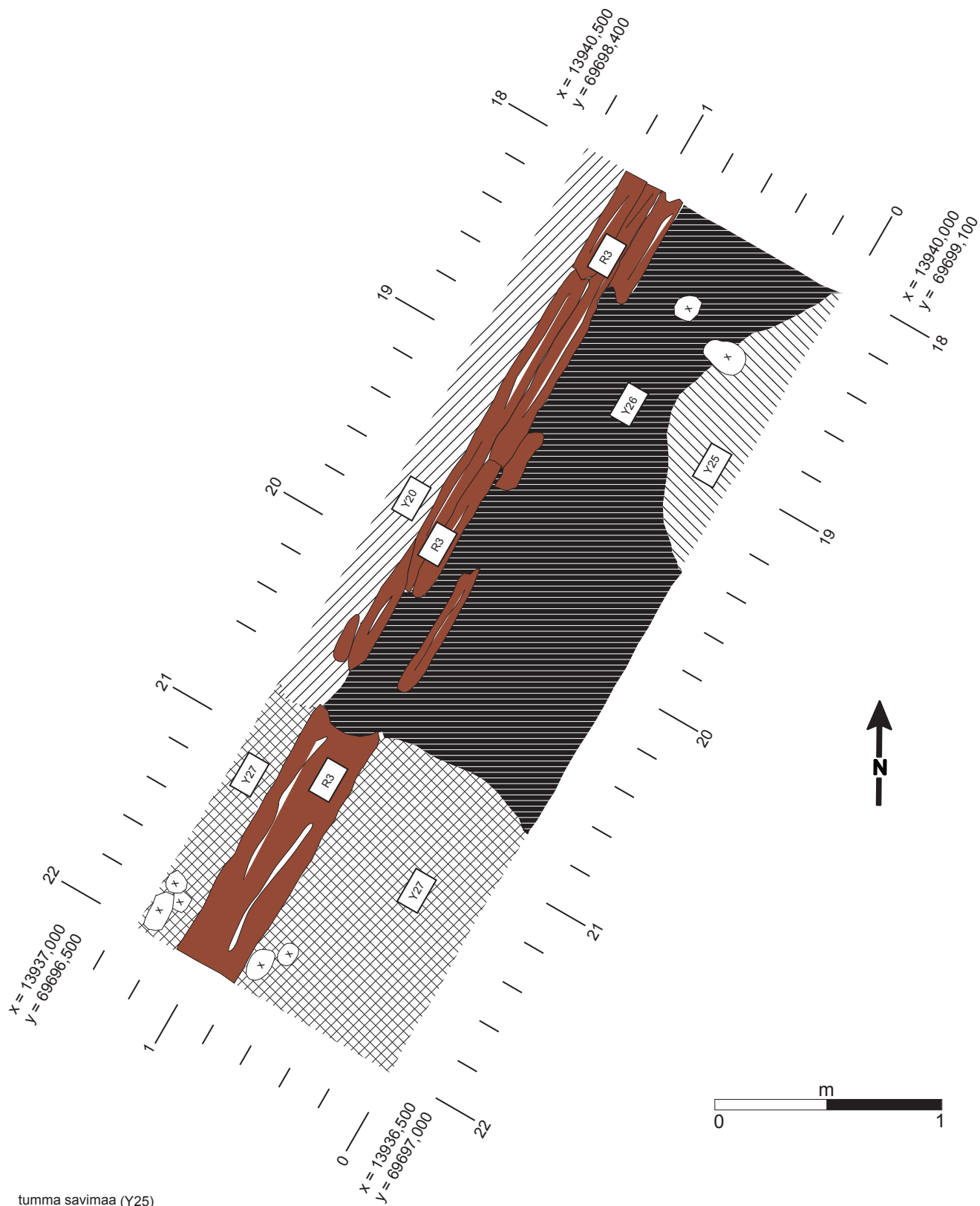

OULU Tuomiokirkkoa ympäröivät katualueet (OTYK -02) Marika Hyttinen 2002	Profiilikartta, Isokatu R2: katusilta Kaakkoisprofiili väliltä 1 - 11 m Mk 1:50	
	MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO, HELSINKI	
MITTAUSDOKUMENTOINTI M. Hyttinen 20.6.2002	Sturenkatu 4 PL 169 00511 Hki p. 09-40501	Kartta 18 Kaivanto XIV

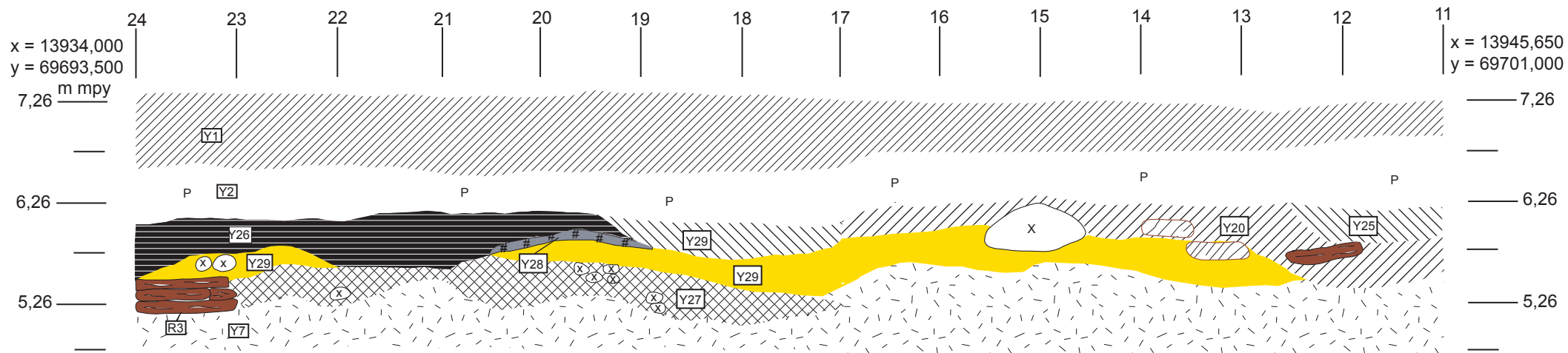
- mustaa maata, joka puoroskan, tumman saven, hiekan ja tiilimurskan sekaista: lampare/kosteikko II (Y20)
- ruskea, sorapitoinen likamaa, jossa myös tiilimurskaa (Y224)
- risuja
- puuta, syyt pitkittain kaivantoon nähden
- kivi
- R3 puurakenne, "puuputki"

<p>OULU Tuomiokirkkoa ympäröivät katualueet (OTYK -02) Marika Hyttinen 2002</p>	<p>Tasokartta, Isokatu R3: "puuputki". Taso n. 5,80 m mpy, väliä 11 - 15 m. Mk 1:20</p>	
<p>MITTAUSDOKUMENTOINTI M. Hyttinen 24.6.2002</p>	<p>MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO, HELSINKI</p>	
	<p>Sturenkatu 4 PL 169 00511 Hki p. 09-40501</p>	<p>Kartta 19 Kaivanto XV</p>

- tumma savimaa (Y25)
- mustaa maata, joka puuroskan, puuhakkeen, tumman saven, hiekan ja tiilimurskan sekaista: lampare/kosteikko II (Y20)
- likamaa, jossa tummaa savea, tiilimurskaa, tummaa hiekkaa ja pieniä kiviä (Y26)
- soraa, pikkukiviä ja tiilimurskaa (Y27)
- puuta, syyt pitkittäin kaivantoon nähden
- kivi
- R3 puurakenne, "viemäriputki"

<p>OULU Tuomiokirkkoa ympäröivät katalueet (OTYK -02) Marika Hyttinen 2002</p>	<p>Tasokartta, Isokatu R3: "puuputki". Taso n. 5,90 m mpy väliltä 18 - 22 m Mk 1:20</p>	
<p>MITTAUSDOKUMENTOINTI M. Hyttinen 24.6.2002</p>	<p>MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO, HELSINKI</p> <p>Sturenkatu 4 PL 169 00511 Hki p. 09-40501</p> <p>Kartta 20 Kaivanto XV</p>	

asfaltti, sora & murske (Y1)

täytehiekka (Y2)

likamaa, jossa tummaa savea, tiilimurskaa, tummaa hiekkaa ja pieniä kiviä (Y26)

tumma savimaa (Y25)

mustaa maata, joka puuoskan, puuhakkeen, tumman saven, hiekan ja tiilimurskan sekaista: lampare/kosteikko II (Y20)

hiilensekainen maa (Y28)

vaalea hiekka (Y29)

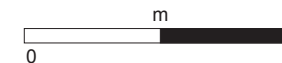
sora, pikkukiviä ja tiilimurskaa (Y27)

pohjasavi (Y7)

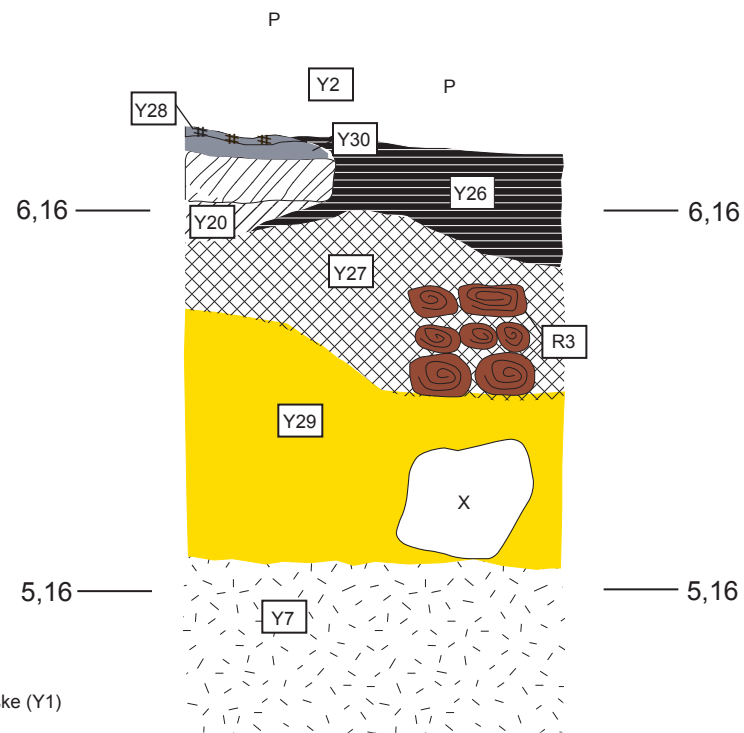
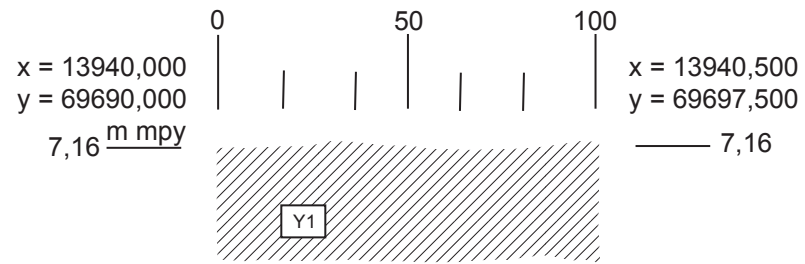
mädäntyneen puun jäänteitä

puuta, syyt pitkittäin kaivantoon nähden

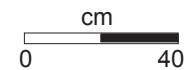
kivi

<p>OULU Tuomiokirkkoa ympäröivät katualueet (OTYK -02) Marika Hyttinen 2002</p>	<p>Profiilikartta, Isokatu R3: "puuputki" Luodeprofiili väleiltä 11 - 24 m Mk 1:50</p>			
<p>MITTAUSDOKUMENTOINTI M. Hyttinen 24.6.2002</p>	<p>MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO, HELSINKI</p> <table border="1" data-bbox="1617 1385 2128 1487"> <tr> <td data-bbox="1617 1385 1778 1487"> <p>Sturenkatu 4 PL 169 00511 Hki p. 09-40501</p> </td> <td data-bbox="1778 1385 2128 1487"> <p>Kartta 21 Kaivanto XV</p> </td> </tr> </table>		<p>Sturenkatu 4 PL 169 00511 Hki p. 09-40501</p>	<p>Kartta 21 Kaivanto XV</p>
<p>Sturenkatu 4 PL 169 00511 Hki p. 09-40501</p>	<p>Kartta 21 Kaivanto XV</p>			

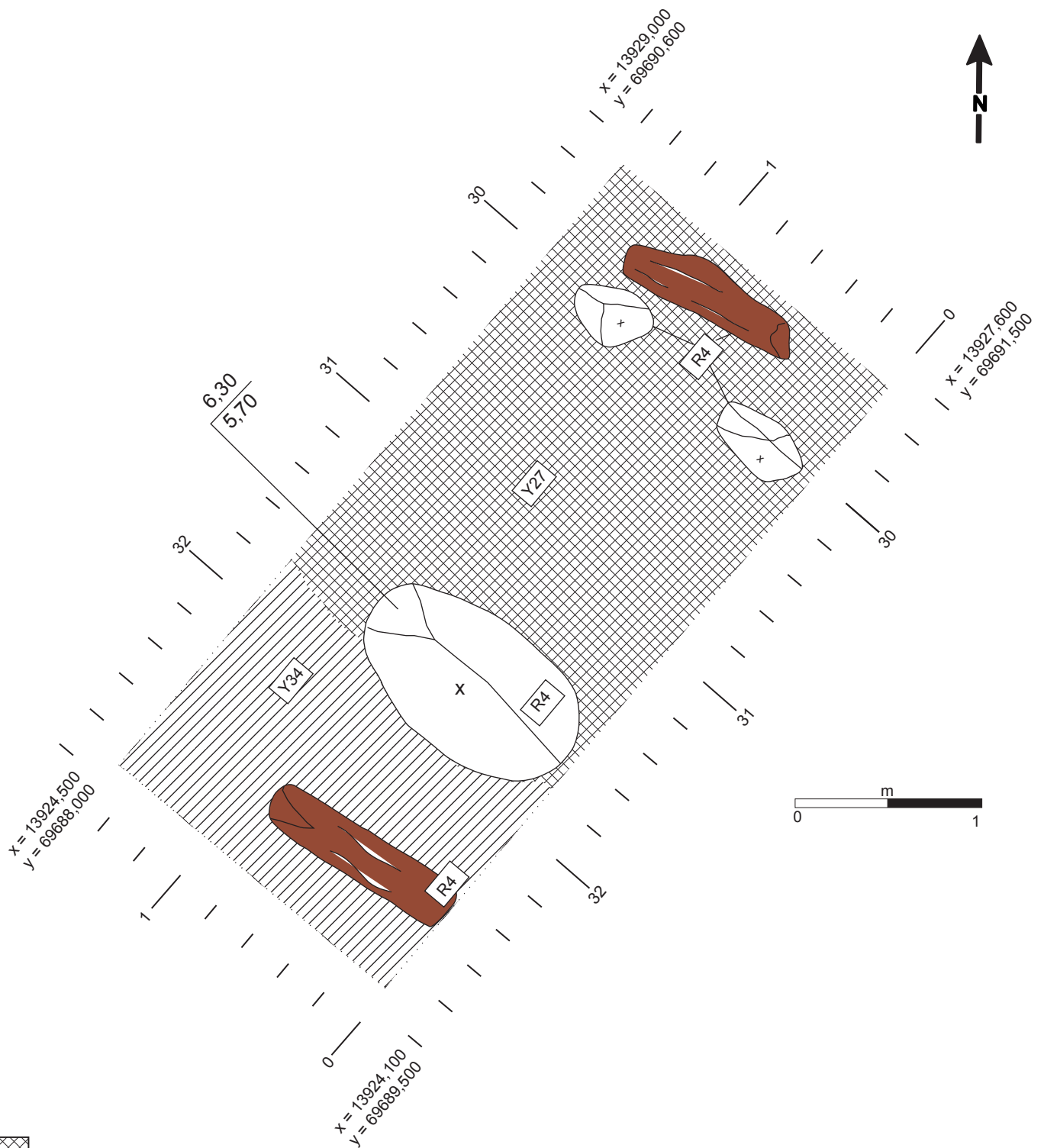

- asfaltti, sora & murske (Y1)
- täytehiekka (Y2)
- hiilensekainen maa (Y28)
- harmaa hiekka (Y30)
- likamaa, jossa tummaa savea ja hiekkaa, tiilimurskaa sekä pieniä kiviä (Y26)
- mustaa maata, joka puuroskan, puuhakkeen, tumman saven, hiekan, tiilimurskansaikaista: lampare/kosteikko II (Y20)
- soraa, pikkukiviä ja tiilimurskaa (Y27)
- vaalea hiekka (Y29)
- pohjasavi (Y7)
- mädäntyneen puun jäänteitä
- puuta, syyt kohtisuoraan kaivantoon nähden
- kivi
- puurakenne, "puuputki"

OULU Tuomiokirkkoa ympäröivät katualueet (OTYK -02) Marika Hyttinen 2002	Profiilikartta, Isokatu R3: "puuputki" Luodepäätyprofiili 17 m:n kohdalta (väli 0 - 1 m) Mk 1:20	
MITTAUSDOKUMENTOINTI M. Hyttinen 24.6.2002	MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO, HELSINKI	
	Sturenkatu 4 PL 169 00511 Hki p. 09-40501	Kartta 22 Kaivanto XV

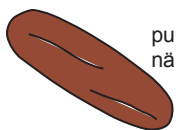
soraa, pikkukiviä ja tiilimurskaa (Y27)

mustaa puuroskan ja tiilimurskansaikaista likamaata: kosteikkaa? (Y34)

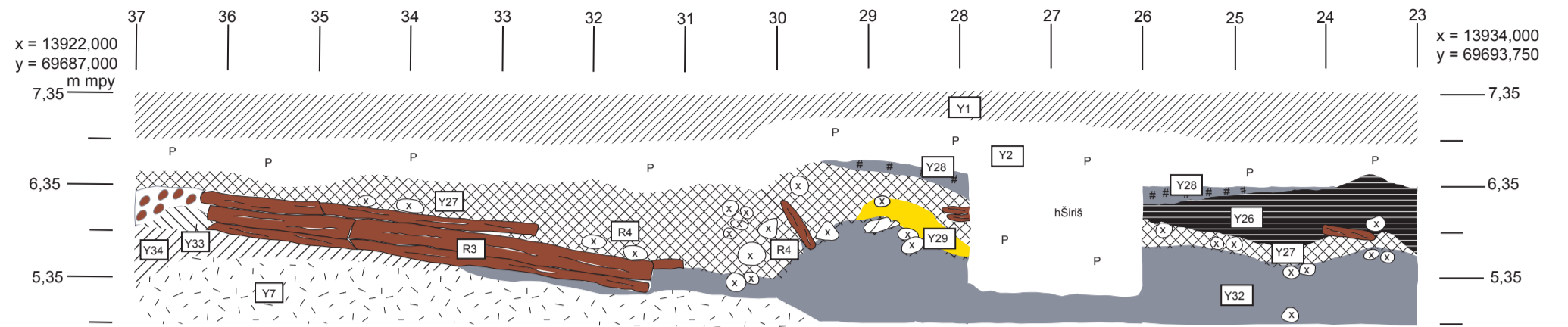

kivi

puuta, syyt pitkittäin kaivantoon nähden

<p>OULU Tuomiokirkkoa ympäröivät katualueet (OTYK -02) Marika Hyttinen 2002</p>	<p>Tasokartta, Isokatu R4: epämääräisiä kivi- ja puurakenteita Taso n. 5,90 m mpy väliltä 29,5 - 32,8 m Mk 1:20</p>	
<p>MITTAUSDOKUMENTOINTI M. Hyttinen 24.-25.6.2002</p>	<p>MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO, HELSINKI</p>	
	<p>Sturenkatu 4 PL 169 00511 Hki p. 09-40501</p>	<p>Kartta 23 Kaivanto XVI</p>

asfaltti, sora & murske (Y1)

täytehiekkä (Y2)

hiilensekainen maa (Y28)

likamaa, jossa tummaa savea ja hiekkää, tiilimurskaa ja pieniä kiviä (Y26)

soraa, pikkukiviä ja tiilimurskaa (Y27)

vaalea hiekka (Y29)

ruskea soramaa, jossa isohkoja luonnonkiviä (Y32)

tumma savimaa (Y33)

mustaa puuroskan ja tiilimurskan sekaista likamaata: kosteikko? (Y34)

pohjasavi (Y7)

mädäntyneen puun jŠnŠteitŠ

puuhaketta

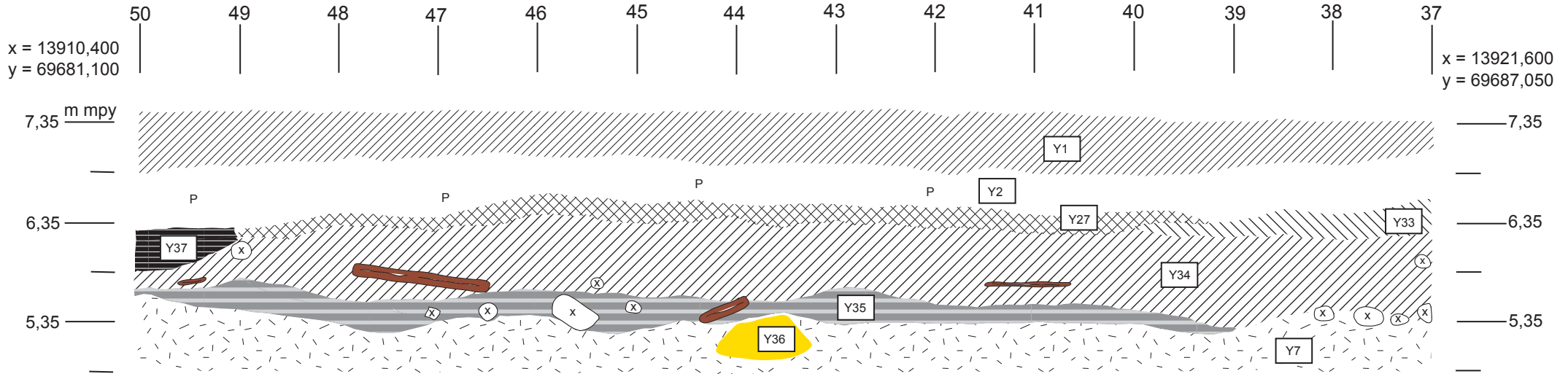
puuta, syyt pitkittÄin kaivantoon nähden

kivi

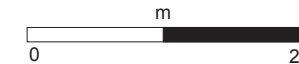
puurakenne, "puuputki"

epÄmÄÄrÄisiä kivi- ja puurakenteita

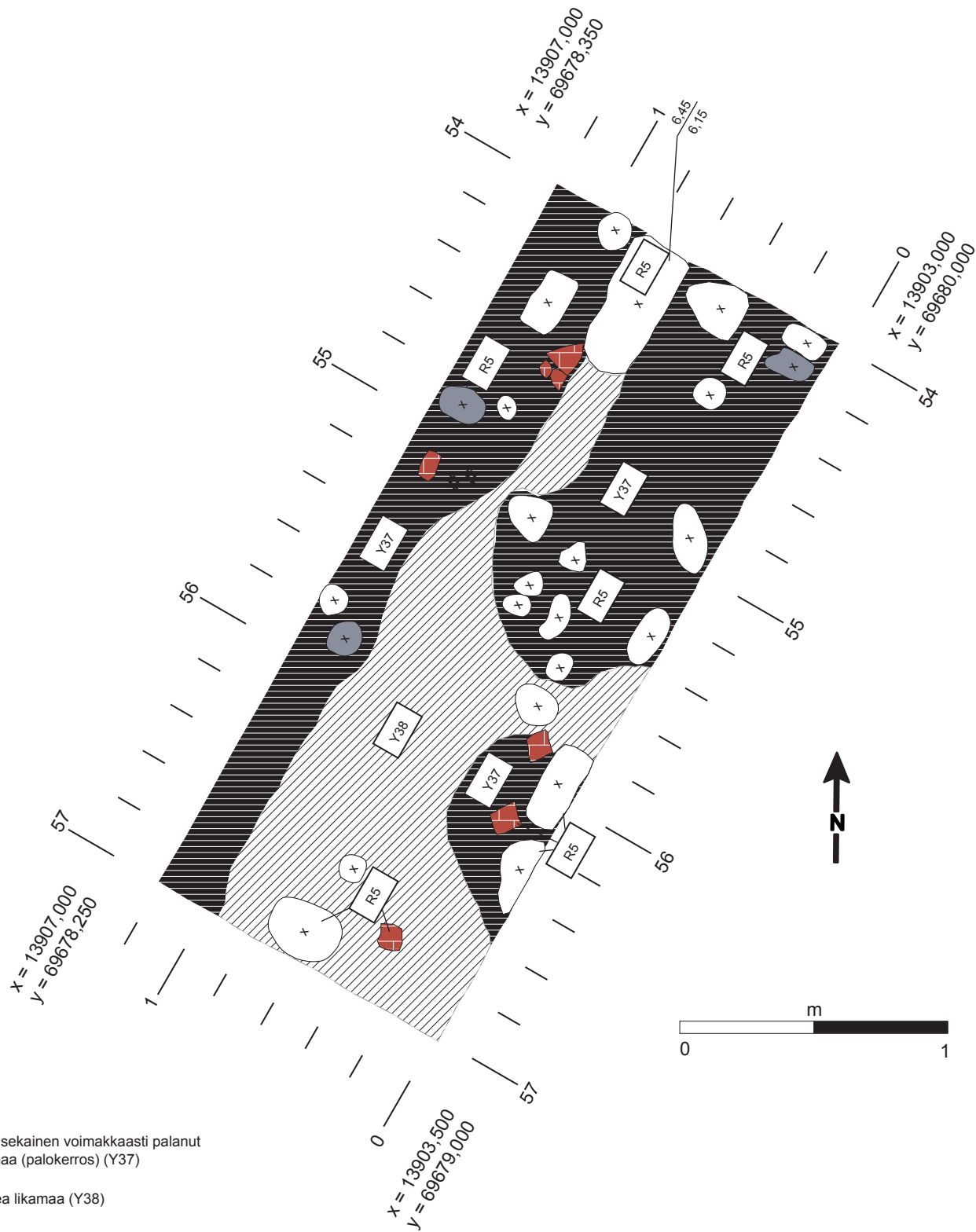
OULU Tuomiokirkkoa ympäröivät katualueet (OTYK -02) Marika Hyttinen 2002	Profiilikartta, Isokatu R3: "puuputki" R4: epÄmÄÄrÄisiä kivi- ja puurakenteita LÄnsiluodeprofiili vÄliltÄ 23 - 37 m Mk 1:50	
	MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO, HELSINKI	
MITTAUSDOKUMENTOINTI M. Hyttinen 24.6.2002	Sturenkatu 4 PL 169 00511 Hki p. 09-40501	Kartta 24 Kaivanto XVI

- asfaltti, sora & murske (Y1)
- täytemaahiekka (Y2)
- tumma savimaa (Y43)
- soraa, pikkukiviä ja tiilimurskaa (Y37)
- mustaa puuroskan ja tiilimurskan sekaista likamaata: kosteikko? (Y34)
- tummanruskea hiekka (Y35)
- hiilensekainen voimakkaasti palanut likamaa (palokerros) (Y37)
- vaalea hiekka (Y36)
- pohjasavi (Y7)
- puuta, syyt pitkittäin kaivantoon nähden
- kivi

OULU Tuomiokirkkoa ympäröivät katualueet (OTYK -02) Marika Hyttinen 2002	Profiilikartta, Isokatu Luodeprofiili väleiltä 37 - 50 m Mk 1:50	
	MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO, HELSINKI	
MITTAUSDOKUMENTOINTI M. Hyttinen 26.6.2002	Sturenkatu 4 PL 169 00511 Hki p. 09-40501	Kartta 25 Kaivanto XVII

 hiilensekainen voimakkaasti palanut likamaa (palokerros) (Y37)

 vaalea likamaa (Y38)

 yksittäisiä hiilenpaloja

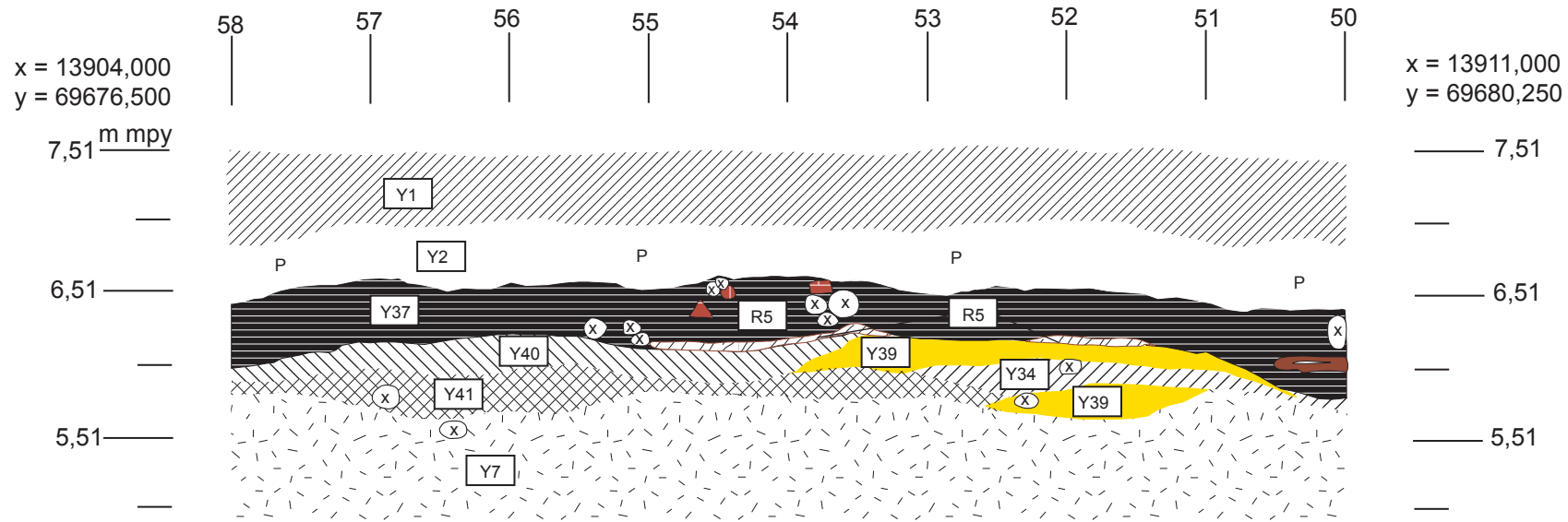
 kivi

 palanut kivi

 tiiltä

 kivirakenne, rakennuksen pohja

<p>OULU Tuomiokirkkoa ympäröivät katualueet (OTYK -02) Marika Hyttinen 2002</p>	<p>Tasokartta, Isokatu R5: rakennuksen pohja Taso n. 6,10 m mpy väliltä 54 - 57 m Mk 1:20</p>	
<p>MITTAUSDOKUMENTOINTI M. Hyttinen 26.6.2002</p>	<p>MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO, HELSINKI</p> <p>Sturenkatu 4 PL 169 00511 Hki p. 09-40501</p> <p>Kartta 26 Kaivanto XVIII</p>	

- asfaltti, sora & murske (Y1)
- täytehiekka (Y2)
- voimakkaasti palanut likamaa (palokerros) (Y37)
- vaalea hiekka (Y39)
- tumma savimaa (Y40)
- mustaa puuoskan ja tiilimurskan sekaista likamaata: kosteikko? (Y34)
- soramaa (Y41)
- pohjasavi (Y7)
- mädäntynyttä puumoskaa
- tiiltä
- puuta, syyt pitkittäin kaivantoon nähden
- kivi
- kivirakenne, rakennuksen pohja

<p>OULU Tuomiokirkkoa ympäröivät katualueet (OTYK -02) Marika Hyttinen 2002</p>	<p>Profiilikartta, Isokatu R5: rakennuksen pohja Luodeprofiili väliltä 50 - 58 m Mk 1:50</p>	
<p>MITTAUSDOKUMENTOINTI M. Hyttinen 26.6.2002</p>	<p>MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO, HELSINKI</p> <p>Sturenkatu 4 PL 169 00511 Hki p. 09-40501</p> <p>Kartta 27 Kaivanto XVIII</p>	